

Riksdagens snabbprotokoll

2024/25:121

Torsdagen den 22 maj

Kl. 12.00–17.17

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Johan Hultberg* (M) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 1 september.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2024/25:675

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:675 Sveriges efterlevnad av FN:s konvention om avskaffande av rasdiskriminering av *Nadja Awad* (V)

Interpellationen kommer att besvaras onsdag den 18 juni 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 21 maj 2025

Arbetsmarknadsdepartementet

Nina Larsson (L)

Enligt uppdrag

Johanna Johnsson

Rättschef

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2024/25:FPM39 Ändring av direktiv om kontrollbesiktning och flygande inspektion samt förslag till direktiv om registreringsbevis (Besiktningspaketet) *COM(2025) 179*, *COM(2025) 180* till trafikutskottet

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion

2024/25:3429 till konstitutionsutskottet

§ 5 Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel

Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU27

Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel (prop. 2024/25:144)

föredrogs.

Anf. 1 *CHRISTIAN CARLSSON* (KD):

Fru talman! De senaste decenniernas medicinska framsteg är fantastiska. De har möjliggjort behandling av tidigare obotliga sjukdomar och gett människor längre och friskare liv. Samtidigt har introduktionen av nya läkemedel och en ökande förekomst av kroniska sjukdomar lett till att läkemedelskostnaderna ökar.

Under de senaste fem åren har regeringens kostnader för läkemedelsförmånerna ökat kraftigt. Sedan 2018 har statens kostnader för läkemedel ökat från 28 miljarder kronor till 41 miljarder kronor. Statens kostnader för läkemedelsförmånen har ökat med nästan 50 procent från 2012 till 2024. Vi möter den ökande kostnadsutvecklingen av läkemedel genom att skjuta till mer av framför allt skattebetalarnas pengar. Staten täcker en allt större andel av läkemedelskostnaderna, och kostnaderna för läkemedel ökar stadigt även fortsättningsvis.

I år avsätter regeringen mer än 40 miljarder kronor till läkemedelsförmånerna, vilket innebär en ökning med 6 miljarder kronor jämfört med förra året. Det är, som ni förstår, inget litet tillskott. Tvärtom! Men mot bakgrund av de kraftigt ökande läkemedelskostnaderna är det regeringens bedömning att en justering av högkostnadsskyddet också är nödvändig för att förbättra förutsättningarna för en hållbar finansiering av läkemedelskostnaderna. Det är en bedömning som delades av såväl Centerpartiet som Socialdemokraterna

när riksdagen i höstas tog ställning till budgetalternativen för 2025.

Förslaget från regeringen innebär att kostnadstaket för högkostnadsskyddet för läkemedel höjs liksom beloppen inom den så kallade högkostnadstrappan. Man kommer att betala lite mer vid första besöket och lite mindre senare, om man är i behov av att hämta ut medicinerna flera gånger. Sammantaget beräknas avgifterna som man kan behöva betala öka med som mest 900 kronor per år, det vill säga 75 kronor i månaden, om man slår ut det på helåret.

Det ska sägas att gränsen för frikortet finns kvar, vilket innebär att patienter med stora läkemedelsbehov även i fortsättningen får kostnadsfri tillgång till läkemedel vid samma nivå av läkemedelskostnader som innan den justering som föreslås. Det har varit viktigt för oss kristdemokrater att de som har högst kostnader för läkemedel ska påverkas minst av förändringarna. Ur ett nordiskt perspektiv har Sverige fortfarande det näst lägsta avgiftstaket för egenavgiften även med regeringens beslut.

Men det är förstås olyckligt att läkemedlen har blivit så mycket dyrare att det även kommer att påverka högkostnadsskyddet, och det kommer att märkas när man hämtar ut sina mediciner.

Vi kristdemokrater har inte varit pådrivande för förändringen av högkostnadsskyddet, men mot bakgrund av de ökande läkemedelskostnaderna bedöms det vara nödvändigt eftersom vi helt enkelt behöver säkerställa att människor även i fortsättningen kan få tillgång till alla de läkemedel och behandlingar de behöver. Då behöver vi också kunna inkludera nya, ofta högre prissatta men livsförändrande, behandlingar. Därför behövs mer resurser till läkemedelsförmånerna, och därför yrkar vi i dag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 2 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Christian Carlsson sa att det var olyckligt att kostnaderna hade ökat så mycket för läkemedel. Jag ser tvärtom det som något positivt. Under den senaste tioårsperioden har det kommit helt fantastiska nya läkemedel både för en bredare patientgrupp och inte minst i form av särlekemedel. I ett läge där kostnaderna ökar för de nya läkemedlen – det är positivt med nya läkemedel – tycker vi från Centerpartiet att det är rimligt att egenavgiften och högkostnadsskyddet höjs.

Men det som är lite upprörande är Kristdemokraternas hantering av frågan. Jag noterar att Christian Carlsson sa att Kristdemokraterna inte har varit pådrivande för att höja högkostnadsskyddet. Men det hade varit önskvärt att Kristdemokraterna hade varit pådrivande för att se till att vi kan ta hem vinsten, nämligen att patienter med sällsynta diagnoser får tillgång till särlekemedel.

Av de tio tillgängliga särlekemedel som har kommit det senaste året på den europeiska marknaden är det bara tre av tio som är tillgängliga för svenska patienter. Det är här jag kan förstå den upprörda diskussionen. Man höjer högkostnadsskyddet, men man ser

inte till att pengarna används så att svenska patienter ska få tillgång till de dyra nya moderna läkemedlen. Det ständiga svaret på frågan från regeringens och Kristdemokraternas sida är att TLV har kommit med ett nytt system och att resultatet ska avvaktas.

Det är redan utvärderat att av 20 nya läkemedel är det två som man kommer att få tillgång till med det nya systemet. För övrigt begravs frågan i en stor ny läkemedelsutredning.

När kommer KD, Christian Carlsson, att bli pådrivande för att man ska få njuta frukten av höjningen av högkostnadsskyddet?

Anf. 3 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag förstår fullt ut ledamoten Anders W Jonssons perspektiv. Precis som jag var inne på är det en fantastisk utveckling som ligger bakom de ökade läkemedelskostnaderna. Det handlar om att den medicinska utvecklingen går framåt och att patienterna kan få tillgång till helt nya behandlingsmetoder och mediciner. Särlekemedel är en del av detta. Den utvecklingen är positiv.

Jag hoppas också att Centerpartiet och Anders W Jonsson har förståelse för perspektivet att det naturligtvis är olyckligt för den som är sjuk och är i behov av sina läkemedel att det blir dyrare att hämta ut dem.

Kristdemokraterna ser inget självändamål i detta. Vi tycker inte att det känns roligt att det nu blir dyrare att hämta ut sina läkemedel, men det är nödvändigt. Det viktiga är inte att det är billigt för den sjuke att få tillgång till läkemedel, utan det viktiga är att man får tillgång till de läkemedel man behöver. Därför står vi bakom propositionen från regeringen och förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 4 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Nu lyssnar inte Christian Carlsson på min fråga.

När man höjer högkostnadsskyddet och får in mer pengar, varför ser inte KD till att de nya pengarna kan användas så att patienter med sällsynta diagnoser får tillgång till särlekemedel? Där händer absolut ingenting.

Före valet var KD pådrivande tillsammans med Centerpartiet och i stort sett alla andra för att det måste ske ändringar. Sverige ska inte vara ett av Europas sämsta länder i fråga om att människor med sällsynta diagnoser får tillgång till nya läkemedel.

Nu sitter man vid makten. Vad gör man då? Jo, man lutar sig tillbaka och säger att det beslut som sosseregeringen och Lena Hallengren fattade väl var fullt tillräckligt. Nu ska vi bara vänta på resultatet av det.

Fru talman! Det är redan utvärderat. Det skulle leda till att 2 av 20 särlekemedel – icke-onkologiska särlekemedel – blir tillgängliga för svenska patienter. Det är resultatet av KD:s passivitet.

När man sedan pressar lite ytterligare får man svaret: Ja, men vi ska tillsätta en ny stor läkemedelsutredning, och där kan man titta på både det här och annat.

Det är inte det beskedet som patienterna, som här och nu behöver dessa ofta livsavgörande läkemedel, vill ha.

Höj gärna högkostnadsskyddet, men se till att pengarna gör att vi får tillgång till läkemedel för svårt sjuka människor! Sluta sitta på händerna i regeringen! Gör någonting för den här patientgruppen!

Nu säger man dessutom att det när det gäller den nya stora läkemedelsutredningen kanske ska finnas direktiv om att hela kostnaden ska läggas över på regionerna. Då vet vi redan från början att den kommer att hamna i papperskorgen när den är klar om tre fyra år, beroende på att regionerna aldrig kommer att ta över den kostnaden.

Min fråga är: Varför denna passivitet i fråga om att se till att människor med sällsynta diagnoser ska få tillgång till livsavgörande läkemedel?

Anf. 5 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Ett skäl till att läkemedelskostnaderna ökar och till att vi justerar högkostnadsskyddet är ju att vi ska öka tillgången också på särskilda läkemedel.

Regeringen kommer att tillsätta en utredning för att se över finansieringen av läkemedel – till skillnad från hur det var när Centerpartiet senast var stödparti åt Socialdemokraterna, för då tillsattes inte motsvarande utredning.

Nu kommer man att titta på läkemedelsfrågan brett, inklusive frågan om finansiering. Kristdemokraterna är i allra högsta grad pådrivande för att det ska ske.

Anf. 6 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag lyssnade på ledamotens anförande. Det är naturligtvis en snabb utveckling av läkemedelskostnaderna. I grunden är det, som har sagts, positivt, för det handlar om att det kommer fram nya effektiva läkemedel.

Men det går att prioritera på olika sätt när man sitter i regeringen. Höjningen av kostnaderna för läkemedel är speciellt olycklig just nu, då svenska hushåll är extremt pressade av kostnadskrisen. Det är en kostnadskris som gör att många familjer, hushåll, i dag har svårt att sätta mat på bordet.

Kostnadskrisen är speciellt kännbar för människor som har sjukersättning, assistansersättning eller aktivitetsersättning. Detta blir en oproportionerligt stor belastning.

Kristdemokraterna säger sig vara ett parti som värnar om barnfamiljerna, och just barnfamiljerna är en av de grupper som far mest illa av höjningen av högkostnadsskyddet för läkemedel, fru talman.

Därför ställer jag en fråga till ledamoten: Anser ledamoten att höjningen av egenavgifterna, som främst drabbar vanliga människor runt om i landet, är en rimlig prioritering?

Anf. 7 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Låt mig först säga att jag har väldigt stor respekt för den svåra ekonomiska situation som väldigt många människor i Sverige befinner sig i. Det

är också därför som det är väldigt viktigt för Kristdemokraterna att regeringen fortsätter att bedriva en politik som ger mer ekonomiskt utrymme i plånboken, inte mindre.

Vi ser till exempel att Socialdemokraterna, som styr i Stockholm, där jag själv bor, höjer skatten för en genomsnittlig barnfamilj med 7 800 kronor om året. Det slår betydligt hårdare mot familjernas ekonomi än vad den här justeringen av högkostnadsskyddet gör. Men ingen ska behöva avstå från läkemedel av ekonomiska skäl. Vi kommer naturligtvis att följa den här frågan.

Jag kan inte låta bli att förundras lite över Socialdemokraternas hantering av frågan. S ställde sig först bakom regeringens förslag gällande de ekonomiska ramar för högkostnadsskyddet och kunde därmed lova guld och gröna skogar till sina väljare på en rad områden. Utan att ha presenterat några alternativa förslag på hur den här besparingen skulle gå till gick man sedan ut till väljarna och beklagade sig över den politik man först ställt sig bakom.

Varför valde S att ställa sig bakom förslaget om en förändring av högkostnadsskyddet, och varför presenterade Socialdemokraterna aldrig ett alternativt förslag om hur de tänkte att besparingen skulle gå till?

Regeringen sträckte ut handen och var beredd att lyssna. S hade chansen att påverka men tog den inte. Varför?

Anf. 8 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för icke-svaret!

Min fråga till Christian Carlsson var väldigt enkel och tydlig. Hur hanterar ni att vanliga människor tvingas avstå från att ta ut livsnödvändig medicin – speciellt efter höjningen den 1 juli. Vi vet att många avstår redan i dag. Min fråga är: Hur kan man göra den prioriteringen?

Politik handlar om att vilja. Det handlar om att prioritera. Uppenbarligen beklagar sig ledamoten för att man är tvungen att göra den här höjningen. Man kunde ha valt att säga nej till skattesänkningen för människor som har höga inkomster, över 60 000. Då hade man helt plötsligt haft många miljarder, och man skulle då ha kunnat undvika höjningen av högkostnadsskyddet.

Ledamoten säger att regeringen jobbar för tillväxt och ekonomisk utveckling. Ja, men just nu pekar alla siffror nedåt – i backen. Vi har sedan ett decennium tillbaka den högsta arbetslösheten. Vi har konkurser och så vidare. Förutom kostnadskris har vi hög arbetslöshet.

Fru talman! Jag ser varken frukten av regeringens arbete eller hur regeringen prioriterar.

Frågan till ledamoten kvarstår. Jag skulle gärna vilja höra hur man ser på prioriteringen, där man riskerar att fler människor slås undan från nödvändig behandling.

Anf. 9 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Som jag nämnde tidigare är det inte önskvärt att läkemedelskostnaderna har ökat på ett sätt

som gör att högkostnadsskyddet nu också behöver justeras, vilket kommer att påverka den som är sjuk och behöver hämta ut läkemedel. Men det är ett nödvändigt beslut för att vi ska kunna säkerställa att de som är sjuka kan få de mediciner och behandlingar som de behöver för att bli friska. Därför är det en prioritering vi behöver göra. Det är svaret på frågan.

Men jag kan inte komma ifrån att Socialdemokraterna är det ledande oppositionspartiet. Man gör anspråk på att vara ett statsbärande parti. Ändå tycks ingen i Socialdemokraterna riktigt veta var pengarna ska tas ifrån för att täcka upp den ofinansierade budgeten. Det verkar finnas lika många svar på det som det finns socialdemokrater.

Jag har full förståelse för om man inte gillar justeringen av högkostnadsskyddet, men låtsaspengar duger inte. Pengarna måste komma någonstans ifrån. Socialdemokraterna är fortfarande svaret skyldiga när det gäller var de har tagit pengarna ifrån för att täcka de svarta hålen i sin ofinansierade budget.

Anf. 10 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Den springande punkten är vem som ska betala. I dag lever 330 000 människor fler i materiell och social fattigdom än 2021. Så är det. Antalet människor som saknar kontantmarginal har ökat med 22 procent från 2021 till 2024. 60 procent av ensamstående föräldrar med låg inkomst oroar sig för sin försörjning de kommande sex månaderna. Man skulle kunna rada upp massor av siffror i det här.

Vi måste diskutera hela läkemedelsfrågan mer. Hur ska vi hitta ett bra sätt att få ut läkemedel och finansiera mer läkemedel?

Man kan titta på remissinstanserna i det här ärendet. Sveriges Apoteksförening har genomfört en enkät bland sina medarbetare. 67 procent av dem säger att de möter kunder som redan nu avstår från att hämta ut läkemedel. 90 procent av medarbetarna såg att de föreslagna förändringarna kommer att innebära att fler avstår från sin behandling. Är det någonting som ledamoten har tankar kring?

Något som fattas är konsekvensanalyser. Annars är ni otroligt pigga på att tillsätta utredningar. Jag tror att ni i Tidögänget har världsrekord i utredningar. Det intressanta är att just det här är något som ni inte har utrett ordentligt. Var är konsekvensanalyserna? Det undrar jag en sådan här dag. Jag kommer att gå vidare med detta. Väldigt många av de remissinstanser som har tittat på det här är direkt avvisande: patientföreningar, fackförbund och även myndigheter.

Man kan alltid välja varifrån pengarna ska tas. Man kan ge 33 miljarder i skattesänkningar till dem som redan har det bäst och låta de absolut fattigaste betala lite mer för sina läkemedel. Jag är skeptisk till att det skulle vara ett förslag som gynnar hela folket.

Anf. 11 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis ingen rolig utveckling för den som ska hämta ut mediciner. Ingen ska behöva avstå från mediciner som man är i behov av.

Därför finns det också möjlighet att få hjälp att betala dem genom försörjningsstödet om det skulle vara så.

Jag har full förståelse för att 75 kronor i månaden är mycket för den som har lite. Därför är det viktigt för oss kristdemokrater att vi nu fortsätter att driva på för en politik som sammantaget ökar människors ekonomiska utrymme och ger mer i människors plånböcker. Vi har sänkt skatterna för alla som arbetar och för pensionärerna. Vi har sänkt bränslepriser och en rad andra saker. Allt det där gör naturligtvis skillnad.

Det är en stor skillnad jämfört med när Socialdemokraterna och Vänstern styr. I min egen kommun, Stockholm, höjs nu som sagt kommunalskatten för andra året i rad. Det är skattehöjningar som slår blindt mot såväl rik som fattig, även mot den som är sjuk och behöver hämta ut mediciner. Faktum är, som jag nämnde tidigare, att den rödgröna skattehöjningen uppgår till hela 7 800 kronor per år för en genomsnittlig familj. Samtidigt höjer man priserna på SL-kort och parkeringstaxorna.

Jag förstår att ledamoten helst inte vill se någon justering av högkostnadsskyddet, men det är bara att jämföra med Vänsterns skattehöjningar. Hur tror ledamoten Rågsjö och Vänsterpartiet att deras skattehöjningar påverkar människors möjlighet att hämta ut mediciner?

Anf. 12 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Man efterlyser ansvar för det egna fögderiet. Men så jobbar ju inte ni, utan ni kastar er ut i andra frågor, så att säga. Jag måste säga att jag blir helt förundrad. Tillståndet i landet är inte på topp. Vi har en jättehög arbetslöshet. Människor känner sig enormt trängda av det ekonomiska läget. Men det är inte era kärnväljare som gör det. För dem har skattelättnaderna varit monstruösa. Exempelvis får en person som tjänar 200 000 kronor i månaden ut 52 000 kronor mer per år. Man kan välja var pengarna ska läggas någonstans. En del kommer att tycka: Gud, vad konstigt! Kan de inte betala de här småpengarna?

Man ska tydligen söka försörjningsstöd för att få ut sina läkemedel. Jag har aldrig hört på maken. Ska ni lasta över det här på kommunerna? Ska socialarbetare sitta och titta på om man ska få ut sina läkemedel eller inte? Det kommer att bli väldigt trixigt.

Nästan alla som har lämnat remissvar är negativa och framhåller att det här kommer att påverka människors hälsa. Då pratar ledamoten om det som sker i Sundbyberg, Solna och Stockholm. Jag tycker att det är märkligt. Jag tycker att man ska ta ansvar för den politik man för.

Ni pratar ofta om det ljus ni ser i tunneln. Jag måste säga att jag nog har dåliga glasögon i så fall, eller kanske för starka solglasögon. Det är inte så ljust i den tunnel som ni har lett in befolkningen i. Det handlar om väldigt mycket. Nu pratar vi om läkemedlen. De ensamstående mammorna ska inte betala för sina barn, men vad händer när de själva blir sjuka? Vad ska de välja för någonting? Ska de välja maten eller läkemedlet? Så fungerar det tyvärr i dag i Sverige.

Anf. 13 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi tar ansvar och är beredda att även fatta tuffa beslut. Det är ingen hemlighet att jag som kristdemokrat helst hade sluppit de ökade läkemedelskostnaderna. Men justeringen av högkostnadsskyddet handlar ju om att människor även fortsättningsvis ska kunna få del av de läkemedel de behöver. Det är en nödvändig justering som vi gör, och det sker till följd av kraftigt stigande priser.

Sedan är det ju faktiskt viktigt att man kan se helheten av den politik som förs. Antingen kan man göra som de rödgröna vänsterpartierna och möta prisutvecklingen med höga skatter, det vill säga ta mer av människor så att de får behålla mindre, eller så kan man välja att möta de ökade kostnaderna med sänkta skatter så att människor får behålla mer pengar i plånboken. 325 kronor i månaden i rödgröna skattehöjningar är trots allt mer och drabbar människor i Stockholm betydligt hårdare än de 75 kronor i ökad egenavgift som justeringen av högkostnadsskyddet innebär. Lite perspektiv i debatten skulle vara på sin plats.

Anf. 14 MIKAEL DAHLQVIST (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation 1.

Det vi debatterar i dag är hur regeringen och Sverigedemokraterna medvetet gör det dyrare att vara sjuk. De höjer läkemedelskostnaderna för vanligt folk – barnfamiljer, pensionärer och människor med kroniska sjukdomar. Samtidigt sänker de skatterna för dem som har höga inkomster. Det sker i en tid när hushållen redan pressats hårt av höga priser och en tuff ekonomisk vardag. Det är klasspolitik i sin renaste form: mer till dem som har, mindre till dem som verkligen behöver samhällets stöd.

Regeringens lagförslag innebär att patienter ska betala mer ur egen ficka inom ramen för högkostnadsskyddet. Kostnadstaket höjs från 2 900 till 3 800 kronor den 1 juli, och den nedre gränsen för att få rabatt höjs från 1 450 till 2 000 kronor. Det kan låta tekniskt, men det är djupt politiskt. Det är ett tydligt val från Sverigedemokraterna och regeringen.

När kritiken kommer från experter, patientföreningar och vårdens egna företrädare slår regeringen dövörat till. Det här är en prioritering som slår hårt mot de mest utsatta i vårt samhälle. Vi socialdemokrater har en annan politik. För att värna jämlikhet, skydda hushåll i ekonomisk utsatthet och stå upp för principen att den som är sjuk inte ska straffas med högre kostnader föreslog vi i vårandringsbudgeten att höjningen av egenavgiften skulle slopas.

Det är skillnad på högerpolitik och socialdemokratisk politik. I ett läge där barnfattigdomen ökar och allt fler pensionärer tvingas vända på varje krona väljer regeringen att göra det dyrare att vara sjuk.

Fru talman! Det är särskilt allvarligt att regeringen driver igenom förslaget trots skarp kritik från tunga remissinstanser, bland annat patient- och pensionärsorganisationer, vårdaktörer och myndigheter. De varnar för försämrad följsamhet till behandling, för att fler

tvingas avstå från nödvändiga läkemedel och för att det blir ökade kostnader när ohälsan ökar.

En enkät från Apoteksföreningen visar att två av tre apoteksanställda vid apoteken runt om i Sverige varje vecka möter kunder som avstår från läkemedel på grund av priset. Över 90 procent tror att regeringens förslag kommer att göra att fler tvingas avstå.

Regeringens förslag slår hårdast mot dem som är i störst behov av skydd. Ändå har ingen konsekvensanalys gjorts. Vi socialdemokrater menar tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet att det är självklart att redovisa vilka följder förslaget kan få. Förslaget är enligt vår mening inte genomtänkt. Ändå väljer regeringen att gå vidare trots kritiken.

Fru talman! De senaste åren har vi kunnat se hur allt fler svenskar fått det svårare att klara av sin vardagsekonomi i den kostnadskris vi befinner oss i.

Människor vittnar om att de är beroende av stöd som välgörenhetsorganisationer ger, som exempelvis Majblomman, Stadsmissionen med flera. De ger till barnfamiljer, funktionsnedsatta och äldre för att de ska kunna sätta mat på bordet.

Enligt Majblommans årsrapport för i fjol har andelen barn som lever i ekonomisk utsatthet ökat för tredje året i rad. Tittar man på statistik från SCB är nu nästan 20 procent av ensamstående mödrar med barn under fattigdomsgränsen.

Sveriges Makalösa Föräldrar vittnar om att barnfattigdomen ökar och att föräldrar skuldsätter sig för att kunna ge sina barn mat. Även kommuner vittnar om att elever äter betydligt mer mat på fredagar och måndagar.

Detta är en verklighet för många barnfamiljer i dag. I det läget höjer regeringen taket i högkostnadsskyddet. Det sker samtidigt som arbetslösheten stiger. Den är nu bland de högsta inom EU. Arbetslösheten är den högsta på ett decennium.

Fru talman! Enligt Socialstyrelsens rapport om ekonomisk utsatthet för 2023 har antalet äldre med låg ekonomisk standard ökat. Vanliga pensionärer – många av dem kvinnor – får efter ett långt arbetsliv nu betala mer för sin medicin.

Flera pensionärsorganisationer, bland annat PRO och SPF Seniorerna, vittnar om att många äldre redan i dag avstår från att ta ut läkemedel eftersom det är för dyrt.

Tittar man på statistik från Folkhälsomyndighetens för 2023 uppgår 6 procent av befolkningen att de avstått från att köpa medicin av ekonomiska skäl. Det är tiotusentals äldre som nu riskerar sin hälsa när hushållsekonomin inte går ihop.

Fru talman! Avslutningsvis: Vi socialdemokrater kommer att fortsätta att stå upp för principen att behov ska gå före betalningsförmåga. Detta handlar inte bara om läkemedel. Det handlar om klasspolitik.

Regeringen driver konsekvent en linje där de med minst betalningsförmåga får betala mest. Människor med sjukpenning, sjukersättning eller aktivitetsersättning innebär detta en oproportionerligt stor belastning

samtidigt som höginkomsttagare får stora skattesänkningar.

Vi socialdemokrater har visat att det finns alternativ. I vår budgetmotion för 2025 lägger vi fram en helhetspolitik för minskade klyftor, starkare samhällsgemenskap och ett solidariskt ansvarstagande.

Vi säger nej till regeringens förslag. Vi kommer att fortsätta arbeta för ett samhälle där hälsa inte är en klassfråga. Det är inte vårt Sverige. Vår välfärd ska vara ett skyddsnät för alla, inte en lyx för några få. Det är en väg vi vägrar att gå. Tack, fru talman! (Applåder)

Anf. 15 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Jag uppskattar att Mikael Dahlgvist inte i likhet med föregående talare utmålade det som ett väldigt stort problem att kostnaderna för läkemedel ökar.

Kostnaderna har ökat med 49 procent på tio år. Orsaken till det är att vi har fått många nya helt nya fantastiska läkemedel. Kostnaderna för nya läkemedel är höga. När patentet gått ut faller kostnaderna.

Det hade varit väldigt olyckligt om vi under de gångna tio åren hade haft kostnader som legat helt still. Det jag hoppas att vi kan se fram emot är egentligen fortsatt ökade kostnader för läkemedel.

Det är väldigt många nya läkemedel på gång. Det gäller läkemedel mot Alzheimer och grav övervikt. Allt detta kommer att innebära ökade kostnader. Det är i grunden något positivt, för att inte tala om sär-läkemedel.

Det jag är nyfiken på att höra är: Vad är Socialdemokraternas långsiktiga strategi vad gäller finansiering? Ska vi ligga kvar med ett högkostnadsskydd som gör att medborgarens, patientens, del i att bekosta läkemedel successivt blir allt mindre? Eller ska staten ta över mer av ansvaret?

Det är lätt att i ett sådant här läge säga nej till en höjning av högkostnadsskyddet. Men man måste också ha ett långsiktigt perspektiv. Hur ser man på finansieringen av läkemedel.

I dag har patienterna en del, regionerna en del och staten har en del. För oss är det naturligt och nödvändigt att även den del som patienten står för måste öka till viss del i ett läge där det i dag kanske är 1–2 procent av patienterna, åtminstone de som är över 65 år, som säger att de har svårt att ta ut läkemedel av ekonomiska skäl.

Jag skulle vilja veta: Hur ser Socialdemokraterna på det? Det gäller inte minst inför budgetmotionen som ni ska lägga fram i höst. Ni kompenserade inte för detta i höstens budget. Ni har nu lagt in lite pengar för att täcka för året. Men det är 4–5 miljarder i nästa års budget om ni nästa år ska fullt ut kompensera.

Anf. 16 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Anders W Jonsson, för frågan!

Det är självklart bra att läkemedel kostar pengar utifrån den utveckling vi ser med att det snabbt kommer

nya innovationer för stora patientgrupper. Det är självklart också en stor utmaning utifrån kostnadsläget och den snabba prisökningen.

Vi socialdemokrater vill inte ha några behovsprövade stöd. Det är samma sak för barnbidraget. När det gäller högkostnadsskyddet är det samma princip att man betalar precis samma oavsett om man är fattig eller rik. Det är för att undvika att det ska bli stigmatiserande.

Jag är helt övertygad om att vi kommer att fortsätta att driva den linjen att människor med låga inkomster – till exempel de som har aktivitetsersättning, försörjningsstöd, de som är arbetslösa med flera – ska ha ett grundskydd. Det måste ett modernt samhälle år 2025 erbjuda.

Fru talman! Ledamoten Anders W Jonsson frågar mig om långsiktig finansiering av läkemedelskostnaderna. Det är en stor utmaning, precis som vi har en enorm utmaning i äldreomsorgens och sjukvårdens kostnadsutveckling framöver.

Vi socialdemokrater är tydliga med att vi är beredda att höja skatterna. Vi har med vår budgetmotion också tydliggjort det i en fullt finansierad vårändringsbudget där vi föreslår höjda bankskatter.

Vi måste också se över systemet och göra det mer konkurrensumsatt.

När det avslutningsvis gäller vem som ska ha betalningsansvar framöver är det en väldigt spännande och intressant diskussion. Det system vi har med tre som betalar är inte bra.

Anf. 17 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna i regeringsställning brukar vara väldigt ansvarstagande. Jag noterar att under de år vi hade en socialdemokratisk regering var det aldrig tal om att hålla tillbaka den ökning som sker hela tiden av högkostnadsskyddet för läkemedel. Det uppräknas med konsumentprisindex. Där var det inte tal om att man skulle stoppa den utvecklingen.

Om man nu ser framför sig en ökad kostnad för läkemedel måste man ta ställning. Ska patienterna stå för en del av den kostnaden? Från Centerpartiets sida tycker vi att det är bra.

Vi har i dag ett system i Sverige som innebär att barn inte betalar någonting för sina läkemedel. Högkostnadsskyddet innebär att alla som behöver lite läkemedel får betala exakt vad det kostar. Men för den grupp som behöver väldigt mycket och framför allt väldigt dyra läkemedel skyddar vi med hjälp av ett högkostnadsskydd.

Det är ett bra system. Det visar sig i den undersökning som är gjord av Myndigheten för vård- och omsorgsanalys. Det är bara 1–2 procent av de äldre som säger att de inte kan hämta ut läkemedel av ekonomiska skäl. Alla övriga säger att de inte har några problem att göra det. Det ska jämföras med tandvården där 15–20 procent av de äldre säger att de inte har möjlighet att genomföra en behandling.

Min fråga kvarstår: Hur ser Socialdemokraterna på detta? Kommer man i höstens budgetförslag att lägga

4–5 miljarder för att återigen kunna säga att beloppet för högkostnadsskyddet ska vara lågt? Ser man framför sig att vi successivt ska se till att patienterna i Sverige inte betalar för sina läkemedel, eller vad är det för vision man har?

Den fråga som vi debatterar i dag handlar inte bara om höjning eller inte av ett högkostnadsskydd. Den hänger samman med läkemedelspolitiken i stort. Jag är intresserad av hur Socialdemokraterna ser på det. Kommer man fortsatt att kompensera och se till även i höstens budget och framöver att kostnaden inte ökar?

Anf. 18 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Anders W Jonsson, för din fråga!

Dagens fråga handlar trots allt om en höjning av högkostnadsskyddet den 1 juli, som vi har finansierat. När det gäller höstens budget inför 2026 får vi naturligtvis återkomma, för i den ska vi se över många olika områden.

Men jag kan i alla fall ge ett tryggt svar till lyssnarna: Vi socialdemokrater värnar om att ha ett högkostnadsskydd, precis som vi har inom sjukvården, för läkemedelskostnaderna. Vi kommer också att se till att de som har det svårast i samhället, de som har lägst inkomster, ska känna sig trygga med att de kommer att ha ett fullvärdigt stöd. Sedan får vi återkomma till om skyddet ska utformas mer offensivt för andra grupper eller på ett annat sätt.

Jag vet att Anders W Jonsson och jag är helt överens om att vi måste hitta en annan modell för läkemedelssystemet i sin helhet, apropå detta med ett långsamt införande av sällsynta mediciner och så vidare. Finansieringen kommer att bli den svåraste frågan. Frågan är också: Ska finansieringen delas som i dag mellan stat och region? Ska det vara enbart stat eller enbart region, eller hur ska det se ut? Men att vi kommer att ha kvar systemen är jag helt övertygad om.

Kommer vi att se till att alltid värna dem som har lägst inkomster? Svar ja. Detaljer kommer i höstens budget.

Anf. 19 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut.

I dag står vi inför ett beslut som kanske inte är särskilt roligt att fatta, men som är nödvändigt. Vi sverigedemokrater hade hellre sett en annan prioritering, men så blev det inte.

Förslaget innebär att patienternas egenavgift inom högkostnadsskyddet höjs. Det är beloppet inom de så kallade trapporna som höjs i de olika stegen, och det går från 2 900 upp till 3 800 kronor per år utifrån 2025 års basbelopp. Den totala höjningen uppgår till 900 kronor per år, vilket motsvarar cirka 80 kronor per månad. Det är i det första steget av trappan som majoriteten av användarna befinner sig i dag.

Högkostnadsskydd är av yttersta vikt för att läkemedel ska vara tillgängligt för alla som behöver det. Trots denna höjning kommer Sverige att ha det näst

lägsta avgiftstaket i Norden. Även om förändringen träder i kraft den 1 juli kommer patienternas uttag att beräknas från den dag de påbörjade sin nya period. För dem som påbörjat en ny period före den 1 juli gäller de gamla reglerna under övergångstiden, och det är riktigt bra. Under ett år har man detta.

Sveriges system är flexibelt till skillnad från det i andra länder, där man alltid startar en ny period i januari månad oavsett när patienten har påbörjat uttaget.

Det som dock gläder mig är att cirka 20 procent av användarna – de som kommer att använda de dyra läkemedlen och snabbt når upp till frikortsnivån – inte påverkas av denna förändring när de kommer upp i just frikortsnivån. För dessa patienter, som ofta är svårt sjuka och har komplexa tillstånd, kvarstår taket på 7 117 kronor, och det är riktigt bra. Det betyder att de kan slå i taket redan vid det första uttaget. Detta är solidaritet i praktiken: De som har störst behov får mest hjälp.

Om vi ska kunna bevara ett hållbart och rättvist system för läkemedelsfinansiering på lång sikt är detta steg nödvändigt. Vi har dessutom en årlig justering som infördes 2013 – en löpande indexering som följer basbeloppet för att bättre följa prisutvecklingen. År 2012 gjordes den senaste stora förändringen inom högkostnadsskyddet, då det gick från 1 800 till 2 200 kronor.

Faktum är att läkemedelskostnaderna ökar med omkring 7–8 procent per år. Det bör vi vara tacksamma för, för utvecklingen går hela tiden framåt. Staten tar en stor del av dessa kostnader. Även med höjningen 2012 har statens kostnader för läkemedel ökat med 55 procent, medan patientens kostnader bara har ökat med 21 procent.

Fru talman! Samtidigt står vi inför stora utmaningar: en åldrande befolkning, fler kroniska sjukdomar och introduktionen av allt dyrare och mer avancerade läkemedel. Det globala läget med ökad konkurrens och handelskonflikter påverkar också tillgången på läkemedel negativt.

Vi måste tillsammans värna systemet, ett system som är grundstenen i vårt välfärdssamhälle. Det är viktigt att våra medborgare blir mer medvetna om att den största delen av läkemedelskostnaderna faktiskt täcks av staten. Det är lätt att glömma när man står där på apoteket och ska betala för sin del.

Fru talman! Världen förändras snabbt. Vem kunde tro för bara några år sedan att vi skulle få läkemedel som kan bromsa Alzheimers eller hjälpa människor att gå ned i vikt – läkemedel som egentligen är utvecklade för diabetes?

Men utveckling kostar, och många forskningsprojekt når aldrig marknaden. Allt får inte samma framgång som Losec eller Ozempic. Det är därför avgörande att läkemedelsbolag har möjlighet att tjäna pengar så att de kan fortsätta att forska och utveckla nya läkemedel. Det gynnar hela samhället. En frisk och välmående befolkning är en grundförutsättning för ett starkt samhälle.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 20 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack, Christian Lindefjärd, för ditt anförande!

Sverigedemokraterna säger sig ofta stå på vanligt folks sida. Ni säger att ni värnar om arbetare, pensionärer och barnfamiljer. Ute bland väljarkåren finns det en hel del som anser, eller som i alla fall tidigare ansåg, att Sverigedemokraterna är ett icke-högerparti.

Men nu, i ert regeringssamarbete, är ni med och säger ja till en höjning av högkostnadsskydd för läkemedel, ett förslag som träffar just de människor som ni säger er vilja värna om. Det kommer alltså att bli dyrare att vara sjuk.

Höjningen av högkostnadsskyddet är ingen abstrakt budgetpost. Det är en konkret försämring för människor som redan har det tufft. Det betyder att en undersköterska med kronisk sjukdom får betala mer för sin medicin. Det betyder att en familj i glesbygden får betala mer för sina vårdkostnader, samtidigt som vi har en kostnadskris i samhället. Det här är inte politik för vanligt folk. Det är politik för högern, som Sverigedemokraterna numera ställer sig helhjärtat bakom.

Fru talman! Min fråga till ledamoten är därför: Är denna höjning av egenavgiften i högkostnadsskyddet, som främst drabbar vanliga människor runt omkring i vårt land, en rimlig prioritering?

Anf. 21 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)

replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Dahlqvist, för din fråga!

Jag undrar då varför Socialdemokraterna på sin tid inte höll efter det här och höjde nivån lite mer, för kostnaden för läkemedel har ökat väldigt mycket. Vi har sett att den har ökat med 7–8 procent varje år.

Jag vet att Socialdemokraterna under tiden 2001–2012 gjorde en höjning av högkostnadsskyddet från 1 300 till 1 800 kronor. Det var en ökning med 38,5 procent. Varför gjorde ni det då? Varför behöll ni inte det? Det kan jag undra över, när ni tänker som du gör.

Det här är tyvärr nödvändigt. Vi måste höja och hålla efter detta för att få goda läkemedel. Vi vill inte ha ett system som kraschar, och det hoppas jag att inte heller ni vill. Vi kommer nog att behöva höja nivån fler gånger med tanke på hur åren går och hur det ser ut för alla läkemedel.

Anf. 22 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Skillnaden är, Christian Lindefjärd, att ni gör en höjning i en av de ekonomiskt oroligaste tiderna någonsin. Ni gör en höjning när matpriserna har stigit med tiotals procent, när räntorna är relativt höga och när inflationen nyligen har gått ned från 7–8 procent.

Kostnadskrisen har slagit enormt hårt. Den reallöneökning som har skett under sju åtta år är i princip bortspolad. Därför säger vi socialdemokrater nej till höjningen nu, för vi ser att de grupper som har det ekonomiskt trångt har det oerhört tufft i dag.

Vad säger Christian Lindefjärd till den mamma som står på Coop och funderar på om hon ska ha råd att köpa en liter mjölk till sitt barn eller om hon ska ta ut läkemedlet till sig själv? Vem ska hon välja? Ska hon välja mjölken till barnet, eller ska hon välja sin egen hälsa? Det är dagens sanning i Sverige 2025.

Jag vill också vara väldigt tydlig med att vi socialdemokrater alltid har haft fullt finansierade förslag. Tittar man historiskt på tider då vi har styrt ser man att vi alltid har lämnat över rejäla överskott. Tittar man historiskt på tider med en borgerlig regering ser man att de alltid har lämnat efter sig budgetunderskott. Vi tar ansvar för vår finansiering och för kommande finansiering; jag vill vara tydlig på den punkten.

Anser då ledamoten fortfarande att regeringens politik med stora skattesänkningar är bättre än en rimligt fungerande välfärd för vanligt folk?

Anf. 23 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)

replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Dahlqvist, för dina kompletterande frågor!

Alla i det här landet har fått skattesänkningar. Det har du fått och även undersköterskan i Säffle. Alla har fått det.

Man kan göra som Stockholms stad lite fräckt gjorde. De höjde skatten i sin egen kommun så att ingen skulle märka den skattesänkning som regeringen hade gjort. Det är också en sådan grej.

Men fortfarande: Folk har fått en skattesänkning. Bränslepriser och sådana saker har gått ned. Men tyvärr går läkemedel upp i pris extremt mycket. Vem hade för några år sedan kunnat tro att Ozempic skulle komma? Utvecklingen har gjort att priserna gått upp, så vi behöver tyvärr göra denna höjning. Gör vi inte det kommer systemet till sist att krascha. Jag vill inte ha ett läkemedelssystem som kraschar.

Högkostnadsskyddet är jätteviktigt för alla människor, men det får inte göra att systemet kraschar.

Om Socialdemokraterna har tyckt att något varit fel, varför har man inte förändrat högkostnadsskyddet tidigare?

Anf. 24 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Stockholm dras ofta upp som exempel här. För säkerhets skull vill jag bara säga detta: Läger man ihop skattesatserna för Stockholms stad och regionen har vi fortfarande låga skatter. Vi hamnar på elfte plats i hela Sverige. Jag har fler sådana punkter om hur fruktansvärt bra det faktiskt går i Stockholm bara när det handlar om hälso- och sjukvården.

Den här frågan, Christian Lindefjärd, handlar inte bara om läkemedel. Den handlar om helheten just nu. Människor känner en enorm press ekonomiskt. Det kan inte ledamoten ha skyggappar för. Vi kan se högre hyror, jättehöga räntor och extremt höga matpriser. Människor får det alltså sämre. Då slår ni till med detta ganska outredda ärende.

Jag går tillbaka till remissinstanserna. Läkarförbundet, exempelvis, avstyrker förslaget som ni kallar

ett uppdaterat högkostnadsskydd. Fackförbundet tycker att det verkar som om regeringen bestämt sig för hur många miljarder som ska sparas långt innan man bestämt sig för hur det ska gå till. De efterlyser också, precis som väldigt många andra, en analys av konsekvenserna av att höja egenavgiften för läkemedel från 2 900 till 3 800 kronor per år och person. Det är ändå en höjning med 900 kronor eller ungefär 30 procent.

Då blir återigen min fråga till Sverigedemokraterna: Varför en så grund, eller snarare obefintlig, konsekvensanalys? Det här borde man kanske ha utrett. Utredningarna ligger på hög i Regeringskansliet. Varför inte utreda också detta på ett lite annat sätt i stället för att komma med det här yxhugget?

Anf. 25 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)

replik:

Fru talman! Till att börja med kan jag säga att detta har utretts på Socialdepartementet. Det vet jag.

Man måste börja förstå att vi måste göra denna höjning. Det kommer dyrare och dyrare läkemedel hela tiden. Vi kan inte ha ett system som kraschar. Jag vill inte ha det.

Det har sagts tidigare under dagen att bra och effektiva läkemedel kostar. Vem hade trott att det skulle komma ett läkemedel som gjorde att folk som kanske kämpat i årtal med att gå ned i vikt kunde få hjälp? Nu kommer det. Att de som har svår diabetes får ett bra läkemedel är också jättebra. Men då kostar det.

Denna höjning är inte så kraftig. Vi behåller ju frikortsnivån för dem med störst behov, och det är jättebra. Det är många som kommer upp i den nivån och kan krascha systemet på en gång, men den behålls. Det tycker jag är riktig solidaritet.

Anf. 26 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Även andra har sagt någonting om detta, exempelvis myndigheten Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket. De säger så här: ”En höjd egenavgift ökar risken för att patienter avstår från att hämta ut läkemedel och förbrukningsartiklar ... av ekonomiska skäl. Vilka konsekvenserna blir på en övergripande nivå och för enskilda grupper beskrivs inte närmare i förslaget.”

Cancerfonden skriver att en höjning av högkostnadsskyddet kan påverka drabbades möjlighet att genomgå en cancerbehandling.

Om alla dessa remissinstanser skulle se att detta förslag inte betydde så mycket och inte skulle slå mot dem som redan ligger hade de inte skrivit detta. Då hade ingen agerat. Dock är det många som har försökt belysa ert förslag och vad som kommer att hända med dem som har det sämst ekonomiskt.

Politik är att välja. Man kan alltid välja att göra olika saker. Man kanske kan välja att inte sänka skatten med 33 miljarder. Det var en riktad skattesänkning för de rikaste. Det kan man fundera på.

Ojämligheten i Sverige skenar. I dag är det en väldigt bra artikel i Dagens Nyheter om vad som händer när människor har helt olika livsvillkor. Ni har spätt på

detta. Det är inte så att ojämlikheten har dykt upp nu när Tidöpartierna regerar, men ni jobbar hårt för att klasskillnaderna ska bli ännu större och för att de människor som har det absolut sämst ska få det ännu sämre. Jag ser det i era förslag – inget snack om saken!

Anf. 27 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)

replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Karin Rågsjö, för dina svar!

Jag kan bara säga att jag också blir lite mörkrädd när jag hör er. Jag vill inte att Sverige ska bli ett nytt Venezuela efter nästa val när ni och Socialdemokraterna ska styra ihop. Vem ska betala alla era förmåner? Ni höjer skatten för alla. Folk som betalar skatt bidrar ju också till samhället. Utan de människor som betalar skatt kommer det inte att komma in några pengar till samhället. Vi kan inte ha folk som är skattade till döds i det här landet.

Anf. 28 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Har man inga argument hamnar man kanske i Venezuela. Herregud! Har jag någonsin stått och talat om Venezuela som ett föredöme?

Man kan också prata om extrema skatter. Det är bara att titta på vart samhället är på väg. Det ser inte så bra ut.

Det har hänt någonting i Sverige, fru talman, sedan den SD-beroende regeringen tillträdde. År 2024 levde över 330 000 människor fler i materiell och social fattigdom i Sverige än 2021. Det är en ökning med 90 procent. Man kan säga att det händer saker som är djupt olyckliga för det här samhället, som då inte kommer att hålla ihop.

Antalet människor som saknar kontantmarginal har ökat med över 22 procent, och över 35 procent fler anger att de har svårt att få ekonomin att gå ihop om man jämför 2024 med 2021. Det är inga lysande siffror direkt.

Kronofogden rapporterar om fortsatta dramatiska öknings av antalet skuldsatta och de samlade skuldbeloppen. Vidare fortsätter antalet ansökningar om vräkningar, även barnvräkningar, att öka.

60 procent av ensamstående föräldrar med låg inkomst oroar sig för sin försörjning de kommande sex månaderna. 85 000 äldre har inte råd att ha tillräckligt varmt hemma. Det är en ökning med 142 procent sedan 2021.

Jag kan rada upp massor av siffror. Ni kan få sitta hela eftermiddagen och lyssna på mina siffror, men det ska jag kanske inte plåga er med.

Regeringen och Sverigedemokraterna vill nu höja egenavgiften i högkostnadsskyddet för läkemedel, trots att många i dag tvingas välja bort medicin av ekonomiska skäl. Det kan tyckas som ett icke-problem, men det är ett problem. Hur kan vi då kalla oss ett välfärdsland?

Samtidigt väljer ni inte bara dessa skattesänkningar på 33 miljarder, utan ni kan också öka rotavdraget med

4 miljarder. Det är en prioritering av vad man vill i samhället, tycker jag.

Ni satsar på de absolut rikaste. Det är väl ingen hemlighet. Det är en tydlig inriktning. Då fattiggörs många. Alla ska ha råd med medicin, inte sant?

Förslaget om att höja egenavgiften i högkostnadsskyddet är ett exempel på hur politik kan slå mot vanliga människor – för det handlar om vanliga människor, inte om några udda existenser. Det kan handla om människor med vanliga jobb som har ganska låg lön. Det kan handla om undersköterskor. Det kan handla om ensamstående föräldrar generellt. Det kan handla om butiksanställda. Då är det ibland svårt att prioritera. Det säger väldigt många undersökningar.

Det har aldrig varit dyrare än nu. Matpriserna skenar, och hyrorna höjs. Det finns de som bor i hyresrätt, inte bara villaboende. Räntan hålls uppe, elräkningarna gräver djupa hål i hushållsbudgeten och arbetslösheten är hög. Då kan man fundera på varför regeringen nu vill göra något åt just detta.

Det viktigaste hade varit att tillsätta en bred, omdömlig utredning och titta på vad som kan göras åt problemet. Det är väldigt bra med alla läkemedel som kommer in i Sverige. Det är suveränt, tycker jag. Men vad ska vi göra med dem? Hur ska vi betala för dem? Det är många frågor som rör på sig nu, bland annat kärnkraften. Det är mycket det svenska folket till slut kommer att få stå för.

Många har larmat om det här. Patientföreningarna har larmat om att många sjuka inte kommer att ha råd att hämta ut sin medicin. Det kan vara livsfarligt. Läkarförbundet avstyrker hela det förslag som regeringen kallar uppdaterat högkostnadsskydd. De tycker att det verkar som om regeringen bestämt sig för hur många miljarder som ska sparas långt innan man bestämt sig för hur det ska gå till.

Läkarförbundet efterlyser, precis som många andra, en konsekvensanalys. Det verkar inte finnas. Myndigheten Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket skriver att en höjd egenavgift ökar risken för att patienter avstår från att hämta ut läkemedel och förbrukningsartiklar av ekonomiska skäl. Vilka konsekvenserna blir på en övergripande nivå och för enskilda grupper beskrivs inte i förslaget.

Apoteksföreningen genomförde en enkät. Det visade sig att 67 procent av dem som svarade på enkäten varje vecka mötte personer på apoteken som inte hade råd att ta ut sina läkemedel. Bland medarbetarna var det också 90 procent som ansåg att den föreslagna förändringen kommer att innebära att fler avstår från sin behandling.

Det här är inte vilka remissinstanser som helst. Det kommer svidande kritik mot förslaget från organisationer, patientföreningar och myndigheter.

Cancerfonden skriver att en höjning av högkostnadsskyddet kan påverka drabbades möjlighet att genomgå behandling. Ljuger de, eller kommer inget av detta att ske? Det vet vi inte, för det blir ingen konsekvensanalys. Regeringen satsar ändå.

Den som tjänar 200 000 kronor i månaden i Sverige får 52 000 kronor i sänkt skatt per år. Man kan fundera på det. Är det en vettig politik? Är det en politik som gynnar flertalet? Är det en politik som bygger landet? Nej, det är en politik som gynnar dem som redan har. Men ett solidariskt samhälle – det har någon nämnt här, och jag tror det var KD – är liksom inte er grej. Det finns inte på kartan, utan ni följer tesen att åt den som redan har ska vara givet. Det har ni gjort i fyra år snart, och det kommer ni att fortsätta göra om ni får makten en gång till.

Det här förslaget känns extremt osolidariskt. Det säger också alla dessa remissinstanser. Jag vill alltså yrka bifall till både reservation 1 och reservation 2.

Anf. 29 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M):

Fru talman! Sverige har ett av världens mest generösa läkemedelssystem. Det ska vi vara stolta över. Högkostnadsskyddet innebär att ingen ska behöva avstå från nödvändig medicin för att man inte har råd.

Nya läkemedel har stått för en stor del av den förbättring av sjukvården som vi sett under 2000-talet. Sjukdomar som för bara några decennier sedan var obotliga kan i dag behandlas effektivt. Fler människor lever längre och friskare liv tack vare nya läkemedel och avancerade behandlingsmetoder.

Fru talman! Finansieringen av läkemedel ska vara jämlik men också långsiktigt hållbar. Därför är det nödvändigt att genomföra de förändringar som regeringen nu föreslår. Här vill jag nämna några siffror som ligger till grund för förslaget. Mellan 2012 och 2024 ökade statens kostnader för läkemedelsförmånen med 49 procent. Under samma period ökade patienternas andel av kostnaden, egenavgiften, med 17 procent. Det innebär att skattebetalarna – alla vi – i dag tar ett stort och växande ansvar. Det är vi beredda att fortsätta göra. Men det är inte hållbart att statens andel av kostnaderna ökar nästan tre gånger så snabbt.

Fru talman! I årets budget lade regeringen in 6 nya miljarder viktiga för läkemedel. Det innebär att vi lägger 41 miljarder kronor år 2025. Nästa år prognostiseras att ytterligare 5 miljarder kronor behövs, och med nya innovationer på läkemedelsområdet – som aldrig är ett problem men som måste finansieras – kan den siffran komma att justeras uppåt. Nya mediciner mot Alzheimers eller diabetesmediciner som godkänns för att behandla obesitas är investeringar i folkhälsan. Men vi som är ansvariga för att hushålla med skattebetalarnas pengar kan inte ignorera nya utgifter på tiotals miljarder.

Om kostnaderna för läkemedel fortsätter att öka i den takt vi sett de senaste åren riskerar det att tränga undan nya högkvalitativa läkemedel och andra insatser i välfärden. Vi vill inte hamna där.

Fru talman! Vi har förståelse för den oro som finns. Från oppositionen har vi hört invändningar om att förändringen slår mot pensionärer, kroniskt sjuka och personer med låg inkomst. Det är viktiga perspektiv, och dem tar vi på allvar.

I det förslag vi ska besluta om i dag föreslås att kostnadstrappan förändras och kostnadstaket höjs. Kostnadstaket ändras från 2 900 kronor till 3 800 kronor. För den som äter medicin hela året innebär det en ökad kostnad på 75 kronor per månad. Samtidigt kommer frikortet, som också är en del av högkostnadsskyddet, inte att förändras. Frikortet kommer att fortsätta ligga på 7 117 kronor. Sammantaget innebär förändringarna – och icke-förändringarna – att de med låga årliga läkemedelskostnader påverkas mest av förändringen, medan kroniker med dyra, livsnödvändiga läkemedel skyddas.

Fru talman! Delar av oppositionen säger att vi gör fel prioritering och att vi borde skjuta till mer pengar utan att kräva något av någon. Men i praktiken skulle det innebära att man behöver låna pengar, öka underskotten eller tvingas ta från andra delar av vård och välfärd. Det menar vi inte är ansvarsfullt. Är det barnsjukvård, psykiatri eller äldreomsorg vi ska spara på i så fall? Ska satsningar på det här finansieras av en ny bolåneskatt eller fastighetsskatt som riskerar att driva människor från hus och hem?

Fru talman! Fram till för några veckor sedan hade Socialdemokraterna samma budgetförslag kring läkemedel som regeringen. Nu har man ändrat sig. Frågan är dock om partiet kommer att stå kvar vid detta också i budgeten för 2026 och tillföra de nästan 2,2 miljarder kronor som krävs för att återgå till förra årets nivå på egenavgifter. Det kommer vi såklart att följa upp.

Fru talman! Sjukvård och läkemedel behöver finansieras både jämlikt och på ett långsiktigt hållbart sätt. De förändringar som genomförs nu handlar inte om att spara utan om att ta ansvar och prioritera för dagens patienter men också för dem som blir patienter i morgon. Om vi vill att nya behandlingar mot cancer, demens och diabetes ska nå alla behöver vi ta några obekväma beslut nu.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Hultberg och Thomas Ragnarsson (båda M).

Anf. 30 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på inläggen från både Kristdemokraterna och Moderaterna. Kristdemokraterna är väldigt noga med att påpeka att det inte är Kristdemokraterna som har varit pådrivande för det lagförslag och den lagändring som i dag ligger på riksdagens bord, utan det är någon annan. Jag antar att man då åsyftar det moderatledda Finansdepartementet som boven i dramat.

Vi i Centerpartiet ser ändå detta som ett rimligt förslag givet de förändringar som finns med ökade kostnader. I Sverige har vi varit överens om att vi ska ha ett högkostnadsskydd. Patienterna ska stå för en del av kostnaden för läkemedel. Vår kritik mot regeringen består i att man lägger fram ett förslag som innebär att patienterna får betala mer. Det handlar om i storleksordningen 4–5 miljarder per år. Men samtidigt vidtar

man inga åtgärder alls för att patienter ska få tillgång till nya läkemedel. Det gäller framför allt sällsynta diagnoser och personer som är i behov av så kallade sär-läkemedel.

Det senaste året har bara tre av tio nya läkemedel kommit de svenska patienterna till gagn. Vi börjar vara ett av de sämre länderna i Europa på att se till att patienter får tillgång till nya, moderna läkemedel. Det är inte rimligt.

Jag antar att det även i den här frågan är Moderaterna som påverkar genom Finansdepartementet. Min fråga till den moderata företrädaren är därför: När kommer ni att leva upp till alla de skarpa krav som ni hade före valet i opposition? Även ni menade att det krävs förändringar för att vi inte bara ska få in mer pengar till läkemedelssystemet, utan att nya läkemedel också kommer patienterna till gagn.

Anf. 31 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)
replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Jonsson för frågan.

Först blir det lite sifferexercis, men det är inte min mening att vara magister här i talarstolen. Den förändring vi just nu gör av högkostnadsskyddet påverkar nästa års budget med 2 160 miljoner kronor. Däremot kommer vi oaktat dessa förändringar att behöva tillföra ungefär 5 miljarder kronor till läkemedelsförmånen. Man behöver alltså ha två olika siffror i huvudet samtidigt.

Som tidigare nämnts i debatten finns det en ny ordning på TLV för sär-läkemedel sedan den 1 januari. Nu är tid för läkemedelsbolagen att inkomma med ansökningar om prisförhandlingar så att man kan sätta sig ned och genomföra fler av dem. Om det visar sig, och det finns vissa tecken på det, att det här inte är tillräckligt är vi beredda att fortsätta skruva i systemet.

Som vi är överens om rent ideologiskt behöver vi dock på sikt ett utökat statligt ansvar för läkemedel och mer jämlikhet, särskilt avseende läkemedel för sällsynta hälsotillstånd.

Anf. 32 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Just detta besked upprepas gång på gång från företrädare för regeringen: TLV har ändrat regelverket, och vi ska vänta några år för att se hur det slår. Sedan ska man gå igenom frågan i en stor läkemedelsutredning.

Det är ju detta som upprör människor med sällsynta diagnoser. Här finns det läkemedel som kan innebära till och med skillnad på liv och död, och dessa läkemedel kommer inte svenska patienter till gagn.

Vi vet redan i dag att det nya regelverk som TLV har tagit fram kommer att innebära att bara två av tjugo nya sär-läkemedel, som tidigare fick avslag, kommer att bifallas. Det som är oroande är att man säger att det här sedan ska gås igenom i ny stor läkemedelsutredning.

Vi hade en stor läkemedelsutredning så sent som 2018, nämligen Toivo Heinsoos utredning. Även den

hade som direktiv att hela kostnaden för läkemedlet skulle läggas över på regioner. Vad jag förstår är det samma sak ni på regeringssidan skriver in i direktivet också denna gång.

När budet till regionerna är att de själva får ta över kostnaderna för hela läkemedelsbudgeten reagerar de självklart, precis som 2018, med att säga: Nej, det kan vi inte göra med tanke på hur kostnadsutvecklingen ser ut för läkemedel.

Det innebär åter att man begraver en livsavgörande fråga, nämligen tillgång till sär läkemedel, i en stor utredning. Och den kommer om några år med ett förslag som troligtvis hamnar i papperskorgen beroende på att regionerna kommer att tvärneka.

Min kritik mot regeringen kvarstår. Här lägger man fram ett förslag om ett höjt högkostnadsskydd, vilket kan vara rimligt. Men samtidigt öppnar man inte möjligheten för patienter med sällsynta diagnoser att få tillgång till sär läkemedel. Skillnaden är så stor mot det tonläge som partierna i regeringen hade före valet och vad de säger nu. Nu låter man som Lena Hallengrens socialdemokrater lät före valet.

Anf. 33 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Jonsson, för inlägget!

Vi i Moderaterna ser att det behövs ett utökat statligt ansvar för läkemedel. Det behövs också mer jämlikhet, särskilt avseende läkemedel för sällsynta hälsotillstånd. Man har gjort mer på området under den här mandatperioden än under tidigare. Det är i grund och botten bra, men vi erkänner också att mer behöver göras.

Fru talman! Med dagens beslut visar regeringen, som leds av Moderaterna, att vi är beredda att göra prioriteringar även när de är obekväma. Det är rimligt att göra en prioritering där människor som jag till exempel inte ska få tillgång till att läkemedelsförmånerna omfattar mjukgörande kräm, mjällschampo och helt vanliga värktabletter i utbyte mot att människor med sällsynta hälsotillstånd får tillgång till de senaste och bästa läkemedlen.

Vi ska såklart ta in läkemedel inom förmånen och i sjukhusläkemedlen när de har en bevisad effekt för en patientgrupp. Det kan finnas skäl att fortsätta skruva på det system som TLV kom fram med den 1 januari i år, på uppdrag av sjukvårdsminister Acko Ankarberg Johansson.

Fru talman! Det som däremot är höljt i dunkel är hur Centerpartiet ska få ihop sina prioriteringar med de andra partierna på den egna sidan. Centerpartiet är det enda parti som godkänner den prioritering vi nu gör inom högkostnadsskyddet. Samtidigt ställs nu ultimativa krav på att nästa regering som Centerpartiet stöttar inte får höja skatten. Men när jag läser rödgröna budgetar är det bolåneskatt, beredskapsskatt, fastighetskatt – det är skatt på nästan allt som rör sig. Det blir mindre pengar i plånboken för människor, på totalen förmodligen ett stort minus. Det blir svårt att komma överens med Centerpartiet om detta, tror jag.

Anf. 34 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Skalberg Karlsson för ett faktabaserat anförande.

Politik är att vilja. Politik är att prioritera. Det tror jag att jag och ledamoten är helt överens om. Men politik är också kött och blod. Det här är verkligen en fråga om kött och blod.

Det handlar om de människor som är mest utsatta i vårt samhälle i dag. Det är de människor som har de minsta ekonomiska marginalerna och som i dag avstår från att äta sig mätta för att barnen ska få mat. Det finns elever som äter mer på fredagar och måndagar i skolan eftersom de inte får tillräckligt med mat hemma. Ensamstående föräldrar, oftast kvinnor, prioriterar barnen före sig själva. Flera organisationer vittnar om att köerna till soppköken blir längre.

I detta läge väljer regeringen att prioritera en höjning av höginkomstskyddet för läkemedel när man kunde ha gjort det enkelt och justerat dit mer pengar. Moderaterna väljer i stället att ge världens skattesänkningar till höginkomsttagare. Därför tycker jag att ledamotens argumentation faller platt.

Om man i stället hade valt att göra en mindre skattesänkning för dem som har mest skulle man haft pengar till barnfamiljer, funktionsnedsatta och kroniskt sjuka.

Anser ledamoten att ökade klassklyftor i samhället bidrar till ett säkert och tryggt samhälle?

Anf. 35 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Jag vill inleda min replik med att gå tillbaka lite i debatten. Ledamoten Dahlqvist menade att en socialdemokratisk regering aldrig har lämnat över några underskott i statens finanser. Jag menar att det är fel. När man lämnade över makten 1991 visade statsfinanserna på omkring minus 80 miljarder kronor. Man får nog korrigera retoriken lite.

Uppgiften att sänka levnadskostnaderna har legat högst upp på regeringens dagordning. Vi har sänkt skatten på arbete och pension. Vi har motat tillbaka inflationen och sett hur räntorna har pressats ned. Drivmedelspriserna har pressats tillbaka så att människor kan leva i hela landet. Elpriserna har på årsbasis sjunkit år för år. Allt detta har genomförts med åtgärder som de rödgröna har röstat nej till.

Fru talman! Jag minns valrörelsen 2022. Då hade vi rubriker om att pensionärer på Gotland var tvungna att sova med dubbla täcken för att de helt enkelt inte hade råd att värma upp sina eluppvärmda hyresrätter. Jag minns rubriker, och jag har också träffat människor vars barn varit tvungna att sluta med sina fritidsaktiviteter för att dieseln för att köra till fotbollsträningen helt enkelt var för dyr. Nu är vi i ett annat läge i Sverige.

Fru talman! Det är klart att vi behöver värna sammanhållningen i Sverige. Men vi ska också komma ihåg att många har fått täckning för de ökade kostnader som har uppkommit. Sedan valet 2022 har till exempel garantipensionen ökat med 22 procent eftersom den

räknas upp med prisbasbeloppet. Att klyftorna har ökat beror på att vi har några fler miljardärer. Men så länge de som har minst får mer ser inte jag att det är miljardärerna som är problemet.

Anf. 36 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, Jesper Skalberg Karlsson, för ditt svar!

När vi diskuterar allmänna kostnadshöjningar blir jag förvånad över ledamotens svar. Ledamoten får det att låta som att regeringen har sänkt elpriserna. Ledamoten vet mycket väl att det krig som startades av Ryssland 2022 gjorde att det blev gasbrist i Europa, vilket pressade priserna eftersom det av gasen framställs el. Det har väl ingenting med regeringens politik att göra. Snarare har regeringen genom att fördröja utbyggnaden av alternativ vindkraft och solenergi gjort så att vi är i ett prekärt läge. När det gäller kommande elförsörjning med kärnkraft talar vi om något som kanske kan ske 15 år framåt i tiden.

Det enda område där jag vill ge ledamoten rätt är drivmedelspriserna. Det är klart att reduktionsplikten hade en effekt där. Det påverkade vissa i glesbygd otroligt hårt. Men i de grupper jag pratar om har de flesta inte bil. För dem är detta inte något problem. De flesta av dem åker kollektivt eller med färdtjänst.

När det gäller regeringens effektivitet i samband med kostnadskrisen gällande matpriserna kan man fundera på om det bara handlade om att dricka kaffe tillsammans med företrädarna i Regeringskansliet.

Moderaterna valde tillsammans med övriga partier i regeringsställning och i samarbetet en offensiv skattesänkning för höginkomsttagare. Man kunde ha valt att reducera den skattesänkningen lite eller att göra den mer solidarisk för dem som har lägre inkomster. Då kanske den höjning som vi diskuterar i dag inte hade varit lika kännbar. Det handlar om ett medvetet politiskt val, fru talman.

Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik:

Fru talman! Det låter på ledamoten Dahlqvist som att diesel bara är något man använder om man kör bil på landsbygden, och människor bor ju inte bara på landsbygden och har inte alltid bil. Men diesel är ganska mycket mer. För varje krona som dieselpriiset höjs med minskar marginalerna för svenska livsmedelsproducenter med en kvarts miljard. Föreställ er då vad de 10 kronor i lägre pris på diesel som vi har sett sedan valet gör för skillnad för svenska livsmedelsproducenter. Utbud och efterfrågan gäller även här. Kan vi producera mer mat till lägre pris kommer priserna att minska, eller åtminstone inte öka lika fort som de annars hade gjort.

Fru talman! När det gäller högkostnadsskyddet är det värt att notera att om man tidigare har betalat 1 450 kronor per år för sina läkemedel kan det nu bli ungefär 2 000 kronor eftersom trappan förändras och man därmed betalar en större andel själv. Men frikortet bibehålls vid 7 117 kronor, som det har varit tidigare. Det

innebär att den som har dyra läkemedel når den gränsen lika snabbt och inte drabbas lika mycket.

Förklaringen till den förändring som nu genomförs, eller rättare sagt det sätt man har valt att genomföra förändringen på, är att systemet ska bli lite mer självbärande eftersom fler betalar mer innan staten kliver in medan de som har störst behov skyddas mot att få orimligt höga kostnader. Detta är en bra modell när man tvingas göra justeringar.

Men, fru talman, jag ser mycket fram emot höstens budgetprocess, för då vill jag se hur Socialdemokraterna finansierar de 2,2 miljarder som deras ställningstagande kostar. Blir det en ny bolåneskatt? Blir det en ny fastighetsskatt? Eller blir det någon annan kreativ skatt som gör att det blir dyrare att leva i Sverige? Det är nog i alla fall svårt att införa skatter som inte påverkar vanligt folk.

(Applåder)

Anf. 38 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Om det bara var vi partier som var lite oroliga för det här kanske det inte skulle vara så mycket debatt här. Men det handlar också om vad remissinstanserna har sagt – det tycker jag är intressant.

Det är inte vilka remissinstanser som helst. Det är exempelvis Sveriges Apoteksförening, som har genomfört en enkät bland sina medarbetare. De kan se att 67 procent av medarbetarna varje vecka möter kunder som inte kan hämta ut sina läkemedel. Vi kan också se att 90 procent av medarbetarna anser att den föreslagna förändringen kommer att innebära att fler avstår från sin behandling.

Man kan fundera på hur ledamoten ser på detta. Det saknas något slags konsekvensanalys av det här. Hur ska ni följa upp det? Det är jag lite nyfiken på.

Läkarförbundet har också varit väldigt upprörda över det här. De säger att de tycker att det verkar som att regeringen bestämt sig för hur många miljarder som ska sparas långt innan man bestämt sig för hur det ska gå till. De efterlyser också, som många andra remissinstanser, en analys av konsekvenserna av att höja egenavgiften för läkemedel från 2 900 till 3 800 per år. Det är en höjning med 900 kronor. Det kan låta som peanuts för oss i den här salen, men det är det inte för väldigt många andra.

Läkarförbundet befarar också att det höjda taket och den kraftiga höjningen av det första trappsteget riskerar att leda till att patienter i ekonomisk utsatthet avstår från läkemedelsbehandling. De vet nog vad de talar om.

Mina frågor till ledamoten Jesper Skalberg Karlsson är: Hur ska ni följa upp det här? Finns det konsekvensanalyser? Kommer ni efter ett år att titta på hur det gick? Kommer ni att göra något slags djupdykning i ärendet, eller kommer ni att höja egenavgiften ännu mer?

Anf. 39 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)
replik:

Fru talman! Vänsterpartiet vill ha en ny konsekvensanalys. Jag vill påminna om att regeringen redan har gjort en helhetsbedömning och har gjort ett tydligt åtagande om att följa upp utvecklingen. Men att kräva en ny analys innan beslut har fattats, när vi redan har fakta på bordet, är ett sätt att undvika ansvar snarare än att ta det.

De förändringar som vi föreslår ska genomföras är nödvändiga för att säkerställa en stabil och hållbar finansiering av läkemedelssystemet över tid. En nära dialog med kommuner, regioner och också civilsamhället är en självklar och avgörande del för att följa upp förslaget efter att det genomförts.

Det förslag som regeringen har lagt fram innebär en kostnad på maximalt 75 kronor i månaden. Det kan vara värt att göra en jämförelse med hur priserna har sett ut i Sverige. I förra valrörelsen pratade vänsterpartierna om att det inte är något konstigt om dieseln kostar 30 kronor litern. Detta är en höjning som i så fall motsvarar två och en halv liter diesel.

Med detta menar jag inte att 75 kronor i månaden är obetydligt, men det blir lite äpplen och päron när de rödgröna partierna med skatter och regleringar har sett till att till exempel livsmedel har blivit dyrare. Med extrema experiment som reduktionsplikt gav man Sverige världens högsta drivmedelspriser. Inom energipolitiken vill man ha priser av bergochdalbanetyp. Det kostar nästan ingenting när solen skiner och vinden blåser, men det kan bli hur dyrt som helst när så inte är fallet.

Anf. 40 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Det är väldigt dyrt att leva i Sverige just nu – det kanske ledamoten har koll på. Matpriserna har skjutit i höjden på olika sätt. Elräkningarna är fortfarande ganska höga. Arbetslösheten är hög och många far illa, helt enkelt.

En lång rad remissinstanser har uttalat sig om detta, exempelvis Läkarförbundet och myndigheten Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, som skriver så här: ”En höjd egenavgift ökar risken för att patienter avstår från att hämta ut läkemedel och förbrukningsartiklar ... av ekonomiska skäl. Vilka konsekvenserna blir på en övergripande nivå och för enskilda grupper beskrivs inte ... i förslaget.” Cancerfonden skriver att en höjning av högstakostnadsskyddet kan påverka drabbades möjlighet att genomgå cancerbehandling.

Det är inte vilka remissinstanser som helst som flaggar för att detta kan få väldiga konsekvenser. De skulle förstås aldrig göra det om de inte hade koll på läget. Det är ingen hysterisk grupp som står och skriker här utanför, utan det handlar om människor som har tagit ett stort ansvar när det gäller hälso- och sjukvården.

Man måste också se det sammantaget, tycker jag. Vad är det som händer ekonomiskt i Sverige just nu, där många människor far väldigt illa? Det gäller

kanske inte den grupp som ledamoten och jag tillhör, utan det är en helt annan typ av personer som far illa ekonomiskt. Det är ensamstående mammor, det är personer med väldigt låga löner, exempelvis butiksanställda, undersköterskor och så vidare, och det är de arbetslösa. Det är i den kontexten man måste se den här höjningen.

Ledamoten säger att det har gjorts konsekvensanalyser. Men just av detta kommer det ju inte att göras någon konsekvensanalys, eller hur? Hur ska ni följa upp det? Jag kanske har missat någonting i min allmänna säsighet. Vad vet jag?

Anf. 41 JESPER SKALBERG
KARLSSON (M):

Fru talman! Att sänka levnadskostnaderna har varit en av den här regeringens viktigaste uppgifter. Därför har vi sänkt skatten på arbete och pension. Vi har motat inflationen, och räntorna är på väg ned. Drivmedelspriserna har pressats tillbaka, så att människor kan leva i hela landet, och livsmedelsproducenterna får lägre kostnader.

Elpriserna har på årsbasis sjunkit år för år. Den installerade effekten har ökat år för år. Allt detta har genomförts med åtgärder som rödgröna partier har röstat nej till.

Fru talman! Den grupp som påverkas mest av de förändringar vi diskuterar i dag är de som tidigare har betalat ungefär 1 450 kronor per år för sina läkemedel. Trappan förändras, och man betalar därmed en större andel själv för kostnaderna under 2 000 kronor, men frikortet bibehålls vid 7 117 kronor. Detta innebär att om man har dyra läkemedel når man gränsen lika snabbt och drabbas inte lika mycket.

Fru talman! Det är också värt att ställa sig frågan: Vad får vi för pengarna då? Vi får sjukvård och läkemedel i världsklass, och så ska vi fortsätta att ha det. Jag är själv inte drabbad av sjukdom, men precis som i diskussionerna om levnadskostnaderna, är frågan inte hur man själv påverkas utan vilket samhälle man vill leva i.

Jag tycker att det är gräsligt att se att exempelvis en liter mjölk kostar 22 kronor i dag och att man kan få köpa tomater för omkring 100 kronor kilot. Med detta vill jag säga att mer behöver göras för att sänka levnadskostnaderna. Mer behöver göras för att människor ska ha mer pengar i plånboken.

Men parallellt med detta behöver vi också ha en stabil och långsiktigt hållbar finansiering av läkemedelskostnaderna. Det får vi med det här förslaget. (Applåder)

Anf. 42 NILS SEYE LARSEN (MP):

Fru talman! Först och främst måste jag säga att jag är lite konfunderad. Jag får höra väldigt mycket om drivmedelspriser, diesel, kärnkraft, energiskatt, fastighetsskatt, livsmedelspriser och så vidare. Det är väl ändå högstakostnadsskyddet för läkemedel som vi ska debattera? Men jag kan ha fel.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Jag är en av dem som är beroende av läkemedel för att kunna klara sig i tillvaron. Ärligen när jag taket i högkostnadsskyddet både för läkemedel och för sjukvård. Nu har jag ju förmånen att sitta i riksdagen, så jag kan hantera den kostnadsökning som det innebär.

Jag tänker på många av mina vänner som lever med en fysisk eller psykisk funktionsnedsättning och inte har möjlighet att fullt ut eller över huvud taget vara delaktiga i arbetsmarknaden, trots att de inget annat önskar än att få vara med. Det gör ont inom mig när jag ser hur de redan i dag vänder och vrider på varena krona, inte i slutet av månaden, dagarna före löningen, utan redan i början av månaden. Det är de som drabbas hårdast av det här förslaget. Det drabbar dem som redan har det kärt. För mig är det ofattbart att så många i ett av världens rikaste välfärdsländer kan leva i denna typ av relativ fattigdom.

Fru talman! Sveriges nuvarande högkostnadsskydd för läkemedel har varit en grundbult i den svenska välfärdsmodellen. Det har gett trygghet: Om man blir sjuk ska man oavsett inkomst kunna få den medicin man behöver.

Regeringens förslag är att höja taket i högkostnadsskyddet för läkemedel från 2 900 kronor till 3 800 kronor. Det är ett hårt slag mot dem i vårt samhälle som är i allra störst behov av mediciner för att överleva och kunna fungera i vardagen. Det handlar om äldre, kroniskt sjuka och människor med funktionsnedsättning. Det handlar om personer som är sjukskrivna eller har en varaktig sjukersättning eller aktivitetsersättning. Det är grupper där inkomsterna redan i dag är pressade och där en stor del av pengarna varje månad går till vård och medicin.

Med det här förslaget gör regeringen och Sverigedemokraterna det dyrare att vara sjuk. Samtidigt sänker man skatten för höginkomsttagare. Det är helt fel prioritering. I en tid av ökade levnadskostnader innebär förslaget ett dråpslag mot samhällets redan mest utsatta grupper.

Miljöpartiet protesterade redan när budgetpropositionen presenterades. Vi återförde medel till läkemedelssystemet i vår budgetmotion. Vi startade också ett upprop för att rädda högkostnadsskyddet. I dag har det skrivits under av nära 12 000 personer: patienter, vårdpersonal, anhöriga och medborgare. Det visar att motståndet är brett, och vi är långt ifrån ensamma.

Majoriteten av remissinstanserna har riktat skarp kritik mot förslaget. Bland dem hittar vi Sveriges Läkarförbund, Vårdförbundet och flera patient-, funktionsrätts- och pensionärsorganisationer. Ta till exempel Riksförbundet Hjärtlung, som varnar för detta och skriver att människor med kroniska sjukdomar inte har råd med ytterligare bördor. En höjning av högkostnadsskyddet riskerar att leda till att fler avstår från mediciner med allvarliga följder för folkhälsan.

Funktionsrätt Sverige uttryckte i sitt remissvar att förslaget saknar en analys av hur det påverkar personer med funktionsnedsättning. Det är orimligt att ekonomiskt straffa människor för att de just är sjuka.

Även Sveriges Kommuner och Regioner uttryckte en oro och beskrev att ökade egenkostnader kan leda till att patienter avstår från läkemedel, vilket i förlängningen leder till ökade samhällskostnader.

Vi måste se läkemedel som en integrerad del av vården. När människor inte har råd med sina mediciner riskerar det att få långsiktiga konsekvenser för vården. Trots detta, fru talman, har regeringen inte gjort en ordentlig konsekvensanalys. Det är något som både TLV, Sveriges Kommuner och Regioner och Läkarförbundet har påpekat. Att fatta beslut om en så grundläggande del av vårdsystemet utan att analysera hur olika grupper påverkas och vilka konsekvenser det får på sikt är oacceptabelt.

Vi kräver att regeringen åtminstone, som ett absolut minimum, gör en efterhandsanalys: Hur påverkas patienternas ekonomi och hälsa? Hur påverkas sjukvårdens kostnader? Detta är inte en isolerad fråga. Det är en del av en politik där regeringen med stöd av Sverigedemokraterna försöker spara pengar genom att lägga mer av bördan på dem som redan har minst. Det är kortsiktigt, ohållbart och orättvist.

Miljöpartiet säger nej. Vi uppmanar regeringen att dra tillbaka förslaget och i stället arbeta för ett högkostnadsskydd som skyddar de mest behövande. Det är så vi bygger ett starkt, rättvist och medmänskligt samhälle.

(Applåder)

Anf. 43 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Frågan om högkostnadsskyddet kan inte ses isolerad. Den måste ses som en del av hela läkemedelssystemet vi har. Sedan flera decennier tillbaka har vi i Sverige varit överens om att ha ett högkostnadsskydd för läkemedel. Det ska inte vara riktat mot att människorna med de lägsta inkomsterna och de tuffaste ekonomiska villkoren ska ha råd, utan systemet innebär att de som har höga kostnader för sina läkemedel ska kunna garanteras att ha möjlighet att få tillgång till även de dyra, nya och moderna läkemedlen.

Vi har också varit överens om att högkostnadsskyddet ska höjas med jämna mellanrum. Tidigare höjdes det genom enstaka politiska beslut. Men från 2012/13 har det årligen räknats upp utifrån konsumentprisindex.

Det har funnits en enighet i Sverige om att kostnaderna för läkemedel ska delas mellan staten och regionerna, men patienterna ska också stå för en liten del av kostnaden. Där är det viktigt hur systemet är uppbyggt. Den som har ett äldre läkemedel som är billigt får stå för hela den kostnaden själv. Men för den som däremot har ett nytt, modernt läkemedel som kostar oerhört mycket pengar går högkostnadsskyddet in.

Vi har de senaste tio åren haft en ökad kostnad för läkemedel med uppåt 49 procent. Det kan jämföras med konsumentprisindex, som ligger på en ökad kostnad under en tioårsperiod på 17 procent. I ett läge där man inte anser att kostnaden för läkemedel successivt ska minska för den enskilda patienten är det ändå

rimligt att högkostnadsskyddet relateras till utvecklingen av läkemedelskostnad och inte till utvecklingen av övriga konsumentpriser.

Det här systemet innebär också att om man i dag har en kostnad på 2 900 kronor är det ett antal människor som, givet kostnaden på 2 900 kronor, får det ekonomiskt väldigt svårt att hämta ut sina läkemedel. Det är otvetydigt så. Och vi vet hur många det handlar om. Det görs nämligen internationella jämförelser, som publiceras årligen. Myndigheten för vård- och omsorgsanalys är ansvarig.

I Sverige är det 1–2 procent av de äldre – det är där man gör mätningarna – som säger att de av ekonomiska skäl har svårt att hämta ut läkemedel. Den siffran har varit ganska konstant, fru talman, trots att vi under gångna år också har haft en ökning av högkostnadsskyddet, eftersom det är relaterat till konsumentprisindex.

Den utvärdering som många frågar efter kommer att komma ganska snabbt. Då kommer vi att kunna se resultatet av de här undersökningarna. Man kan såklart anta att höjningen med ett antal hundra kronor på årsbasis kommer att leda till att fler människor svarar ja på frågan: Har du svårt av ekonomiska skäl att ha råd med dina läkemedel? De kommer sannolikt att öka. Men med hur mycket de kommer att öka kommer vi att se i de uppföljningar som görs.

Centerpartiets kritik rör inte främst förändringen av högkostnadsskyddet. Utan det handlar om att den här regeringen är påfallande passiv i fråga om att se till att en av de absolut mest utsatta grupperna, de med sällsynta diagnoser, där det finns verksamma läkemedel inte får tillgång till de läkemedlen beroende på att de bor i Sverige. Ändrar man högkostnadsskyddet och tar in mer pengar i systemet vore det också rimligt att regeringen var mer aktiv på det området. Men där är det som sagt en påfallande passivitet, fru talman, vilket de organisationerna påpekar gång på gång.

Nya läkemedel på det området som kom under det gångna året var tio till antalet. De godkänns på Europanivå. Av dem är det bara tre som svenska patienter har fått tillgång till. Det är helt oacceptabelt.

WAIT-rapporten, som kom nyligen, visar att Sverige tappar i fråga om att få nya läkemedel på plats. Bara 50 procent av de nya läkemedel som godkändes på Europanivå förra året är i dag tillgängliga för svenska patienter. Det är helt oacceptabelt. Det är oförsvärligt att den nuvarande regeringen inte är mer aktiv på det området, givet det höga tonläge som man hade före valet 2022, då man var i opposition.

Fru talman! Jag vill med de orden yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 44 LINA NORDQUIST (L):

Fru talman! Vi lever i en tid då vi hela tiden får allt bättre och ibland helt fantastiska läkemedel. Tidigare obotliga sjukdomar kan allt oftare behandlas. Och nya läkemedel ger människor med svåra tillstånd längre och betydligt friare liv.

Självklart kostar det. Det måste det få göra. Bara ökningen av läkemedelskostnader för staten var på 1 miljard 2019. Året därpå var ökningen 2 miljarder och så vidare. I år har ökningen stegrat till 6 miljarder. Vi kommer alltså att betala 41 miljarder kronor för läkemedelsförmånerna i Sverige i år, som det ser ut nu.

Ökningen ökar, och ökningen lär fortsätta öka. Men vi ska minnas att ökningen beror på utveckling av läkemedel som låter människor överleva det som förr var dödligt. De kan leva långa, fria liv när de tidigare bara hade lidande att se fram emot. Ökningen beror alltså på fantastiska framsteg, fru talman.

Samtidigt som allt detta pågår har högkostnadsskyddet knappt uppdaterats över huvud taget sedan 2012. Procentuellt har statens kostnader stigit med 55 procent sedan dess, medan ökningen för patienterna och deras plånböcker bara har varit 20 procent. Staten tar år för år över alltmer av läkemedelskostnaderna. På sikt utmanar det hela systemets hållbarhet.

Missförstå mig inte nu! Det mesta av denna ökning ska vi betala tillsammans, solidariskt och rättvist. Det är gemensamma resurser som är svensk sjukvårds styrka. Det gäller även läkemedelsbehandlingar. Men även patienternas andel måste någon gång justeras, fru talman.

Efter den här höjningen kommer Sverige fortfarande att ha Nordens näst lägsta avgiftstak. Minns det! När vi nu höjer kostnadstaket, enligt vårt förslag från 2 900 kronor till 3 800 kronor per år, innebär det för en enskild person en ökning med som allra mest 75 kronor per månad.

Förslaget är dessutom utformat så att det framför allt är personer som har de låga läkemedelskostnaderna som påverkas, medan skyddet för patienter med omfattande behov, som verkligen behöver mycket läkemedel för att kunna leva sina liv väl, skyddas.

Därför vill jag yrka bifall till detta förslag. Förslaget säkerställer nämligen en mer långsiktig läkemedelsfinansiering, som innebär att barn och vuxna med behov av väldigt kostsamma läkemedel faktiskt kan få de läkemedlen. Vi ska inte behöva säga att vi inte har råd med de riktigt bra behandlingarna som revolutionerar människors liv. Samtidigt kommer ingen enda patient i landet att få sina egna utgifter höjda med mer än 75 kronor i månaden.

Jag tycker att det är en klok avvägning i en svår tid, och det ger människor som förr hade mest mörker framför sig möjligheter att leva väldigt fina liv.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 8.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.48 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 6 Frågestund

Anf. 45 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Benjamin Dousa, finansminister Elisabeth Svantesson, utbildningsminister Johan Pehrson och socialminister Jakob Forssmed.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Statsrådet Benjamin Dousa besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Det indragna stödet till UNRWA

Anf. 46 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Det är sällan jag känner skam som svensk, men regeringens passivitet när det gäller Israels krigsföring i Gaza kommer att eka genom historien. Det är utstuderat fruktansvärt att Sverige som enda EU-land till och med har stoppat stödet till FN:s hjälporganisation för palestinska flyktingar, trots att organisationens infrastruktur är helt avgörande för att få ut hjälpen både i Gaza och på Västbanken.

Över 50 000 palestinier har dödats, varav majoriteten är kvinnor och barn. 14 000 bebisar lider av akut undernäring i Gaza. Vi har ett ansvar som land att agera mot detta helvete på jorden.

Min fråga till biståndsministern är därför: Hur motiverar regeringen beslutet att inte rädda liv genom att vägra att återuppta stödet till UNRWA?

Anf. 47 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Jag tackar Linnéa Wickman för en mycket viktig fråga om en region och ett land som ansetts mycket hårt just nu, med barn som bokstavligen talar stå på randen till svält.

Det är inte brist på pengar just nu. Det finns färdiga svenska matpaket, vatten, vaccinsprutor och tätsängar som står utanför Gaza, redo att levereras in. Regeringen har dessutom dubblat stödet från 400 miljoner kronor till 800 miljoner kronor.

Vi vill dock att stödet ska göra så stor nytta som det bara är möjligt. Tyvärr har Israel röstat igenom flera lagar som kraftigt försvårar, och på sikt kanske helt omöjliggör, verksamheten där. Därför har vi valt att kanalisera om stödet till organisationer som Rädda Barnen, Röda Korset, Unicef och World Food Programme, som innan Israel stängde gränsen faktiskt dagligen levererade in lastbilar fyllda med förnödenheter.

(Applåder)

Anf. 48 LINNÉA WICKMAN (S):

Herr talman! Jag måste säga att det är outhärdligt att bevittna den passivitet som regeringen visar. Det handlar också om bristen på press som regeringen sätter på Israel för att förnödenheter ska komma in i Gaza. UNRWA fortsätter ju att verka i Gaza. Bristen på förnödenheter och livsmedel är total efter två månaders blockad.

Jag vill uppmana regeringen att återuppta stödet till UNRWA. Det här är en avgörande stund för mänskligheten. Vi måste stå upp för internationell rätt och rädda liv akut.

Anf. 49 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Den här regeringen är allt annat än passiv när det gäller den fruktansvärda situationen i Gaza. Både jag själv och utrikesministern tar upp detta i alla de bilaterala forum där vi har dialog med Israel.

Vi har länge drivit frågan om tuffare sanktioner mot extremistiska och våldsamma bosättare på Västbanken. Nu tar vi det ett steg längre och driver på för sanktioner mot extrema ministrar i den israeliska regeringen.

Vi hoppas att fler EU-länder kan ansluta sig till den svenska linjen.

(Applåder)

Ett förbud mot telefonförsäljning

Anf. 50 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Telefonförsäljare har under lång tid terroriserat människor genom oönskade salsamtal. Dessutom har oseriösa aktörer, kriminella och det socialdemokratiska partiet utnyttjat telefonförsäljning för att lura och bedra utsatta grupper. Socialdemokraterna har också anlitat kriminella för försäljningen.

Regeringen kan inte längre blunda för att bedragare ringer våra äldre, skuldsatta och spelmissbrukare för att försöka sälja på dem lotter eller krediter som de aldrig har bett om och som de definitivt inte behöver. Ofta är det inte heller bara en lott som man lurar på konsumenten, utan det är kopplat till ett abonnemang som är svårt att bryta. Det är därför glädjande att regeringen nu går vidare med en utredning. Konsumentverket ska titta på inom vilka områden ett förbud mot telefonförsäljning är påkallat.

Jag vill därför fråga regeringen om man delar synen att spel, lotter och krediter är områden där ett förbud mot telefonförsäljning bör införas så snart som möjligt.

Anf. 51 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Tack, riksdagsledamoten Eskilander, för denna viktiga fråga!

Vi vet ju att Socialdemokraterna i decennier har använt sig av minst sagt offensiva metoder. Det har, inte minst i Expressen, rapporterats om att man har lurat på pensionärer lotter och att dessa personer själva inte har varit medvetna om dem.

Det här är en fråga som regeringen tar på största allvar. Det är därför vi agerar. Vi är mycket tacksamma för att Sverigedemokraterna står bakom de förslag som kommer från regeringen.

Tillsammans måste vi ta tag i detta. Man kan ju fråga sig varför inte Socialdemokraterna själva har sannerat sin lotteriverksamhet. Det krävs att regeringen står på pensionärernas sida för att de själva ska fatta aktiva beslut.

(Applåder)

Anf. 52 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! När reglerna för telefonförsäljning till privatpersoner blir tuffare tenderar bedragarna att i stället rikta in sig på enskilda företag. Många äldre som äger mark räknas som företagare men är minst lika utsatta som privatpersoner. Därför vill jag också fråga regeringen om man avser att gå vidare och även skydda äldre som formellt räknas som företagare mot telefonbedrägerier.

Anf. 53 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Det här är en mycket prioriterad fråga, inte minst för finansmarknadsministern, finansministern och statsministern, som står i nära dialog med de stora svenska bankerna för att på olika sätt – delvis om det skulle ske på rent kommersiell grund – se om det finns någonting ytterligare som regeringen kan göra för att sätta stopp för denna kriminalitet, som drabbar både företagare, pensionärer och andra.

Det här är en fråga som vi tar på största allvar. Vi välkomnar också att bankerna tar egna initiativ på detta område.

Slopas tillägg i bostadsbidraget

Anf. 54 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! Regeringen har beslutat att ta bort tilläggsbidraget i bostadsbidraget från den 1 juli. Detta är ett tillägg som hjälper 100 000 ekonomiskt utsatta barnfamiljer att få ekonomin att gå ihop. Även före den här sänkningen av bostadsbidraget var den ekonomiska situationen akut.

I går hölls ett seminarium här i riksdagen där Makalösa Föräldrar och Hyresgästföreningen deltog. Budskapet var tydligt: Bostadsbidraget måste höjas. En av de ensamstående mammor som deltog, Maria, berättade hur hon själv slutat äta frukost och äter två ägg till lunch för att få pengarna att räcka till mat och blöjor till sitt barn.

Vi har ensamstående föräldrar som nu avstår från måltider, medicin och tandläkare till sig själva och från fritidsaktiviteter för sina barn. Hur försvar Svantesson prioriteringen att 100 000 föräldrar får sämre ekonomi och att regeringen i stället prioriterar sänkt skatt för de mest välbetalda och höjda rotbidrag?

Anf. 55 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Isabell Mixter för en viktig fråga.

De senaste åren har verkligen pressat många svenska hushåll och allra mest ensamstående föräldrar, både kvinnor och män, med låg inkomst. Under de år jag har haft detta jobb har jag varje dag haft den svenska befolkningen för mina ögon, och det handlar om att göra flera saker samtidigt. Vi måste underlätta för dem som har det allra tuffast. Våra stödssystem har i mångt och mycket blivit uppskrivna, och vi har förlängt det höjda bostadsbidraget för de mest utsatta.

Vi gör också mycket annat. Vi har till exempel sänkt skatten för just personer med låg inkomst, och i dag är det 500 kronor billigare varje gång man tankar bilen än när vi tillträdde.

Vi kommer att fortsätta att göra många olika saker, för inga barn i Sverige ska behöva gå hungriga. (Applåder)

Anf. 56 ISABELL MIXTER (V):

Herr talman! De ensamstående mammorna och papporna gör nu allt för att deras barn inte ska behöva gå hungriga, och det innebär att föräldrarna i stället går hungriga. Tycker Svantesson att det är en rimlig ordning i Sverige 2025?

Svantesson säger att regeringen har förlängt bidraget, men faktum är att man nu tar bort det, mitt i en extrem inflation och enorm ekonomisk kris. Hur försvaret Svantesson det?

Anf. 57 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Inflationen är inte längre hög, men priserna är höga. Vi har bekämpat den höga inflationen, men priserna ligger fortfarande kvar på en hög nivå, vilket drabbar väldigt många.

Vi har sänkt skatten för den som arbetar, gjort det billigare att tanka och ökat hushållens köpkraft. I Sverige har vi också bostadsbidrag och andra stödssystem som ett skyddsnät, vilket är väldigt bra.

Jag har denna fråga för ögonen varje dag och tvekar inte att göra mer om konjunkturen blir sämre och reallönerna inte ökar i den takt vi har tänkt. (Applåder)

EU-medel till Northvolts fabrik

Anf. 58 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Min fråga går till finansministern.

En av de stora nyheterna i dag är att produktionen i Northvolts batterifabrik i Skellefteå tillfälligt kommer att stoppas.

Veckor och månader har gått utan att regeringen har lyckats bidra till att hitta en ny ägare till fabriken, och tillstånden för de specialister som jobbar där har inte heller förlängts.

I EU finns en fond, battery booster plan, med 3 miljarder euro, 33 miljarder kronor, som riktar sig till de

fyra stora batterifabriker som finns i Europa, varav Northvolts fabrik i Skellefteå är en. Det finns dessutom ett direktstöd per fabrik på 250 miljoner.

Vi delar skepsisen mot statsstöd, men varför har Sverige inte lyckats få några av dessa pengar? Har vi ansökt? Vilka kontakter har tagits med kommissionen i detta ärende?

Anf. 59 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Detta ligger under Klimat- och näringslivsdepartementet.

Battery booster plan är en del av handlingsplanen för fordon. Man har ännu inte landat i några konkreta stöd, och det finns inte heller några stöd att få inom närliggande framtid.

Regeringen har i sin hantering av Northvolt inventerat EU-stöd, statsstödsregler och andra vägar framåt men har kunnat konstatera att ingen ens vill köpa konkursboet.

Anf. 60 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Det förvånar mig att ministern säger att ingen har velat köpa konkursboet. Konkursförvaltaren säger ju att det fortfarande är öppet och att man verkligen söker efter en ny ägare. Jag tolkar det som att regeringen kanske redan har gett upp om att hitta en ny ägare till fabriken i Skellefteå. Men jag hoppas att så inte är fallet. Ansökningsprocesser har ju varit igång medan konkursförvaltningen har pågått.

Min följdfråga blir: Har regeringen kontaktat ansvarig kommissionär, och har man kontaktat kommissionens ordförande eller åtminstone vår svenska kommissionär?

Anf. 61 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Regeringen har arbetat mycket intensivt på statsrådsnivå. En särskild statssekreterargrupp har också tillsatts just för att hitta möjliga vägar för Northvolt. Man har som sagt inventerat EU:s stödpaket, statsstödsregler och mycket annat.

Givetvis förs en löpande dialog med både kommissionen och andra EU-institutioner vad gäller batterifrågorna i stort och i synnerhet Northvolt. (Applåder)

Sveriges bistånd till Gaza

Anf. 62 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! Med fasa har vi kunnat följa hur Israel de senaste veckorna eskalerat situationen i Gaza till närmast apokalyptisk nivå. Människor lider av svält, sjukhusen är utslagna och extrem brist på mat, vatten och sjukvårdsmateriel råder.

Statsrådet Dousa och regeringen har återkommande uttalat att de är beredda att ta ett mycket stort ansvar för att stötta civilbefolkningen och understrukturerat vikten av att säkra att svenska biståndsmedel verkligen gör skillnad i Gaza.

Regeringen har stoppat allt stöd via FN-organet UNRWA trots att FN och de andra humanitära

organisationerna har varit glasklara med att det inte finns något alternativ till UNRWA. Dess infrastruktur är oersättlig för att man ska kunna nå ut med den akuta hjälpen.

Nu har den humanitära avdelningen på Sida kommit fram till att UNRWA trots Israels förbud mot organisationen fortfarande är den aktör som kan arbeta bäst på plats, och Sida har bett om tillåtelse att återuppta beredningen av humanitärt stöd via UNRWA.

Med anledning av detta frågar jag statsrådet: Ändras statsrådets bild av UNRWA på något sätt i och med Sidas bedömning att UNRWA är det bästa alternativet för att få in det humanitära stödet i Gaza?

Anf. 63 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Fler regeringar borde göra som den svenska regeringen och dubblera stödet till Gaza och till regionen.

Det enskilt största problemet i Gaza just nu utöver de stridigheter som pågår är att lastbilarna inte kommer in. Det gör de knappt för någon organisation. De senaste dagarna och timmarna har vi fått försiktigt positiva signaler, men nivåerna är fortfarande alldeles för låga. Nu behövs det politisk press på Israel att släppa in fler lastbilar.

Vi har valt att kanalisera om stödet till organisationer som Rädda Barnen, Unicef och World Food Programme, som varje dag bedriver ett mycket viktigt arbete i Gaza och bokstavligt talat räddar liv.

Men med anledning av de mycket olyckliga beslut som fattats i israeliska knesset, som regeringen också har kritiserat, är det svårt, och på sikt kanske helt omöjligt, för UNRWA att bedriva verksamhet i Gaza. Det är heller ingen hemlighet att UNRWA i decennier fått kritik för brist på neutralitet och annat. (Applåder)

Anf. 64 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! Människorna i Gaza har ingenstans att ta vägen, och en markinvasion har inletts medan bombarna fortsätter att falla över civilbefolkningen.

Precis som statsrådet Dousa säger kommer mycket av hjälpen inte in, men alla organisationer, inklusive dem den svenska regeringen ger bistånd till, är överens om att UNRWA är den organisation som har allra bäst möjlighet att få in hjälpen.

Min fråga till statsrådet är: Vilka bevis krävs för att regeringen ska ändra ståndpunkt så att beredningen av humanitärt stöd via UNRWA kan återupptas?

Anf. 65 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! När det gäller Gaza uppskattar jag om fler partier engagerar sig i att försöka övertyga fler EU-länder att sätta samma hårda press på den israeliska regeringen som Sverige gör. Vi driver nu på för att sätta upp fler israeliska ministrar på sanktionslistan, och för det behövs brett stöd i EU.

Vad gäller våra olika humanitära partner gör vi löpande utvärderingar och omprövningar beroende på hur det ser ut i olika regioner och var vårt stöd behövs

som allra mest. Det är därför vi har beslutat att dubblera stödet till Gaza.
(Applåder)

Fler frihandelsavtal

Anf. 66 MAGDALENA THURESSON (M):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Benjamin Dousa.

Handel med andra länder gör Sverige rikare och skapar jobb och tillväxt. Hälften av vår bnp kommer från export, en export som bygger vår ekonomi och som varje år finansierar förskoleplatser, cancervård och äldreomsorg.

Försvåras förutsättningarna för svenska företag att handla med andra länder försvåras också Sveriges möjligheter till försvarssatsningar och satsningar på rättsväsen eller vård, skola och omsorg. Handel med andra länder gör oss inte bara rikare utan också tryggare.

Jag har hört statsrådet säga att Sverige är världens just nu mest frihandelsvänliga land. Hur arbetar regeringen för att få på plats fler frihandelsavtal och öppna upp fler marknader för svenska företag?

Anf. 67 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Stort tack till ledamoten för denna viktiga fråga!

Handel och framför allt frihandel är otroligt viktigt för ett litet, exportberoende land som Sverige. Handel har dessutom ytterligare en komponent, som är minst lika viktig, och det är att det är det mest effektiva instrumentet för att bekämpa fattigdom och lyfta hundratals miljoner människor världen över ut ur fattigdom in i välstånd.

Regeringen har tagit initiativ och driver nu en frihandelsoffensiv.

Bland annat driver vi att vi ska återuppta frihandelsförhandlingarna med Australien som strandade 2023. Där finns det goda möjligheter att snabbt, kanske till och med före årsskiftet, få ett frihandelsavtal på plats.

Vi har också påbörjat frihandelsförhandlingar med Indien. Indien är en mycket intressant marknad men har väldigt höga tullar och andra handelshinder mot sina partner.

Sedan har vi Mercosur, det stora avtalet med Sydamerika.

Vi tar alltså en rad initiativ för att teckna nya frihandelsavtal.
(Applåder)

Anf. 68 MAGDALENA THURESSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Vad gör regeringen för bedömning att de nya frihandelsavtalen som regeringen arbetar med skulle få för effekt för svensk ekonomi och för svensk tillväxt?

Anf. 69 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Säljer vi fler produkter och tjänster till andra länder tickar också skatteintäkterna in till allt det vi tycker är viktigt – till vården, till skolan och till omsorgen. Tack vare handeln kan också våra exportföretag anställa fler och anlita fler underleverantörer, så det är otroligt viktigt för svensk ekonomi och för svensk välfärd att vi tecknar nya frihandelsavtal.

Jag är också väldigt stolt över att Sverige är ett väldigt frihandelsvänligt land. Vi har en fackföreningsrörelse och ett näringsliv där alla är positiva till frihandel.
(Applåder)

Stödet till Islamic Relief

Anf. 70 YUSUF AYDIN (KD):

Herr talman! Min fråga går också till statsrådet Dousa.

I dag kom det nyheter om en ny statlig rapport i Frankrike som visar att Muslimska brödraskapets radikala tolkning av islam är mer utbredd än landets politiker har anat och att den hotar nationell sammanhållning. Islamism sprids underifrån, och enligt rapporten bygger man dubbla organisationer. Bakom en neutral fasad finns en skuggorganisation som leds av radikala islamister.

I Sverige finns Islamic Relief, som sedan 2013 har mottagit över 1 miljard kronor i svenskt bistånd från Sida. Mer planeras att betalas ut. Även här har olika rapporter visat kopplingar till Muslimska brödraskapet, som Säpo bedömer vara ett hot mot svensk demokrati.

Min fråga är därför: Är det inte dags för regeringen att stoppa utbetalningarna och stödet till Islamic Relief?

Anf. 71 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Inte en enda svensk skattekrona ska gå till att finansiera extremism eller terrorism. Det är därför regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att förhindra att svenska biståndsmedel når icke-demokratiska aktörer.

Bland annat har skrivningar om stärkta kontrollmekanismer inkluderats i ett flertal styrdokument till Sida – nu senast i Sidas nya förordning med instruktion till Sida, som beslutades den 10 april. Där framgår bland annat att Sida ska säkerställa att bistånd inte ges till aktörer som bedriver eller stöder antidemokratisk verksamhet, våldsbejakande extremism, islamism, antisemitism, terrorism, verksamhet som underminerar kvinnors och flickors rättigheter eller hatpropaganda.

UD för också sedan en tid tillbaka en dialog med Sida om huruvida Islamic Relief uppfyller de krav som ställs på mottagare av svenskt bistånd.

(Applåder)

Anf. 72 YUSUF AYDIN (KD):

Herr talman! Tack till biståndsministern för svaret!

Mycket riktigt har mycket bra gjorts av regeringen. I biståndsreformagendan finns också transparens som en viktig princip för effektivitet men också för legitimitet så att svenska skattebetalare vet att pengarna används rätt och inte går till just islamism eller annan verksamhet som motverkar demokratin.

I Tyskland, Nederländerna och en del andra länder har man stoppat det här. Är det inte dags att inleda en process också här i Sverige?

Anf. 73 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Det här är en av de viktigaste biståndspolitiska prioriteringarna – att öka transparensen och att säkerställa att inte fel aktörer får ta del av svenskt bistånd, som bussförare och undersköterskor sliter för att finansiera med sina skattepengar.

Vi har därför vidtagit en rad åtgärder för att öka både transparensen och genomlysningen av svenskt bistånd men också för att säkerställa att Sida och våra andra biståndsmyndigheter säkerställer att pengar går till rätt saker och inte går till fel saker som terrorism eller extremism.

AI och det svenska skattesystemet

Anf. 74 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! Den snabba utvecklingen inom artificiell intelligens förväntas få långtgående konsekvenser för arbetsmarknaden. Detta skulle kunna påverka de långsiktiga skatteintäkterna och arbetskraftens förmåga att finansiera offentliga åtaganden. Det väcker frågor om behovet av en skattereform som i större utsträckning tar höjd för teknikskiftets effekter, exempelvis genom att se över balansen mellan beskattning av arbete och andra skattebaser.

Herr talman! Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga till finansministern: Anser finansministern att det svenska skattesystemet i sin nuvarande utformning är rustat för de strukturella förändringar som AI och automatisering innebär för arbetsmarknaden?

Anf. 75 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Anders Ekengren, för frågan!

Det korta svaret skulle nog vara ja. I grund och botten har vi ett robust och stabilt skattesystem som åtnjuter relativt högt förtroende jämfört med väldigt många andra länders. Men självklart är det också så att med teknisk utveckling och förändringar på arbetsmarknaden kan skatter och regler behöva justeras.

Vi vet ännu inte de exakta konsekvenserna av det som ledamoten lyfter fram. Jag tror att det kommer att komma många goda möjligheter med AI. Det kan komma en del utmaningar. Men att göra en skattereform tror jag att man ska vänta med tills man vet konsekvenserna.

I grund och botten är AI välkommet. Det kommer att förändra arbetsmarknaden. Det kommer att ge

möjligheter, och det kommer att innebära utmaningar. Men skattesystemet som det ser ut nu är rätt robust. (Applåder)

Anf. 76 ANDERS EKEGREN (L):

Herr talman! Jag tror nog att förändringarna blir lite större än många tror, för om AI kan göra väldigt mycket av det människor gör i dag kommer det självklart att sätta tryck på arbetskraften och priset för arbete.

Vi har även andra brister. Vi har inte levt upp till 30/50-principen som vi hade på 90-talet. Vi har väldigt många olika momssatser. Jag tror att vi faktiskt skulle behöva en skattereform, och det vore bra om finansministern tog med sig det.

Anf. 77 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Anders Ekegren, för medskicket!

Mitt fokus är att vår ekonomi ska växa. Jag ser att vi behöver göra mer på skatteområdet under åren framöver för att göra det ännu mer lönsamt att jobba.

Vi har det lägsta skattetrycket på 50 år. Det är bra. Men kapitalskatterna vill en del höja. Jag tror att det vore dåligt i ett läge där vi har en av världens bästa kapitalmarknader. Dessutom vet vi att det skulle leda till högre skatter och till färre jobb och färre företag.

I grund och botten funkar skattesystemet bra, men vi ska fortsätta göra det mer lönsamt att jobba och driva företag. (Applåder)

Utbetalningsmyndighetens kontroll av gängbrottslingar

Anf. 78 MIKAEL DAMBERG (S):

Herr talman! För någon vecka sedan presenterade Ekobrottsmyndigheten sin senaste lägesrapport. Man gör bedömningen att den kriminella ekonomin i Sverige ömsätter mellan 100 och 150 miljarder kronor varje år.

Ekobrottsmyndigheten beskriver en brottslighet som blir alltmer organiserad och alltmer komplex. Genom penningtvätt och ekobrott drivs miljarder in i den kriminella ekonomin, som finansierar våldet vi plågas av och skjutningarna och sprängningarna i vårt land.

Det här måste strypas. Vi socialdemokrater har föreslagit att ge Utbetalningsmyndigheten ett särskilt uppdrag att punktmärka utbetalningar till personer som är kopplade till gängkriminalitet. Vi vill använda polisens underrättelser gällande gängkriminella och rikta myndighetens arbete mot dessa individer. Vi är övertygade om att det skulle vara ett effektivt sätt att komma åt de gängkriminella.

Min fråga till finansministern är: Är det här ett intressant förslag som hon är beredd att gå vidare med?

Anf. 79 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Mikael Damberg, för frågan! Detta är ytterst viktigt.

Något vi med full kraft har arbetat med sedan dag ett är att fortsätta skruva åt kranarna i den kriminella ekonomin. Precis som Mikael Damberg säger är det ju mycket den som faktiskt driver våldet, skjutningarna och allt det förfärliga vi nu ser runt om i Sverige.

Vi har ett högt tempo. Jag utesluter inte alls att Utbetalningsmyndigheten, som jag är ansvarig för, kommer att behöva göra ännu mer framöver. Men låt mig också säga att myndigheterna just nu jobbar i högt tempo. Vi har gett nya verktyg i lagstiftningen, och vi har gett mycket resurser. Man jobbar tillsammans på ett sätt man nästan aldrig har gjort förr. Det kommer dock att behöva göras mer. Vi utesluter ingenting.

Jag är dock glad över att jag ser att mycket nu går åt rätt håll. Jag ser att de lagförslag som har röstats igenom under det senaste året gör nytta. Jag ser att de pengar vi har lagt på de myndigheter som jobbar mot brottsligheten gör nytta.

Vi kommer att fortsätta, och vi jobbar varje dag för att just detta ska ske. Stryper vi den kriminella ekonomin kan vi också strypa våldet.

Ekonomisk brottslighet och byte av juridiskt kön

Anf. 80 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna och regeringen arbetar intensivt med att stoppa den utbredda kriminella ekonomin. Vi hörde just att den beräknas uppgå till mellan 100 miljarder och 150 miljarder årligen, och det blir en stor smäll för bland annat statsbudgeten.

Samtidigt som Tidöpartierna fokuserar på att strypa den finansiella kriminaliteten har en majoritet av regeringen tillsammans med oppositionen drivit igenom en lag som gör det möjligt att byta juridiskt kön, det vill säga personnummer, så många gånger man känner för. Ett resultat av detta blir att man endast kan spåra en persons personnummer ett steg bakåt.

Anser finansministern att det finns risk för att finansiella kriminella, som gör flera könsbyten och därmed byter personnummer minst två gånger, kan radera sin kriminella historik och på så sätt undgå upptäckt?

Anf. 81 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Charlotte Quensel för frågan! Det är en relevant fråga. Regeringen kommer självklart att följa den mycket noga. Skatteverket är en myndighet som jag ansvarar för. Den kommer verkligen att jobba med denna fråga på ett väldigt nära sätt.

Sverige ligger ganska långt efter, även med den här lagstiftningen. Jag vet att det finns stor kritik bland många för lagstiftningen, men samtidigt är den ju i förhållande till många andra ställen ganska försiktig.

Vi ska se till att följa upp och att självklart inte möjliggöra att detta ska vara en öppning för den kriminella ekonomin. Jag förstår kritiken, och jag förstår oron.

Jag garanterar dock att jag kommer att göra allt jag kan för att den myndighet jag ansvarar för – Skatteverket – ska jobba nära och intensivt med den här frågan. (Applåder)

Skattesänkningar och borttaget bostadstillägg

Anf. 82 SAMUEL GONZALEZ

WESTLING (V):

Herr talman! Jag hade egentligen tänkt ställa en fråga till Benjamin Dousa. Jag blev dock ganska provocerad av Elisabeth Svantessons tidigare svar till min kollega Isabell Mixter, så jag tänker ställa en följdfråga.

Det handlade om varför regeringen väljer att ta bort tilläggsbidraget i bostadsbidraget. Då svarade finansministern att regeringen har gjort en massa saker. Man har sänkt skatter och så vidare. Men det påverkar ju inte det faktum att ensamstående föräldrar och ensamstående mammor är hungriga just nu – just i dag.

Finansministern har sänkt skatten för sig själv med nästan dubbelt så mycket per månad än vad en undersköterska får på ett helt år. Samtidigt sänker man inkomsten för dessa föräldrar med 750 kronor per månad i och med att man tar bort tilläggsbidraget.

Varför väljer regeringen i det här läget att ta bort tilläggsbidraget i bostadsbidraget?

Anf. 83 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan!

Det är ganska uppenbart att vi ibland har olika åsikter om verktyg. När det gäller just bostadstillägget så höjdes och förlängdes detta, som jag sa, och det gjordes ett bra tag. Nu är den höga inflationen bekämpad, och reallöneökningar börjar komma. Då har vi också fokuserat på skattesänkningar för den grupp som ledamoten nu lyfter fram.

Jag vet att Vänsterpartiet inte gillar att sänka skatten för undersköterskor och ensamstående pappor. De är så att säga också undersköterskor. Jag tycker dock att det är en bra väg att gå.

Jag ser att många kämpar. Jag säger här, som jag har sagt många gånger tidigare, att vi har muskler och starka statsfinanser. Om det kommer att krävas mer framöver är vi beredda att göra mer.

I grund och botten handlar det dock om reallöneökningar, skattesänkningar och om till exempel – som många ensamstående mammor och pappor också behöver – bilen. En tankning, ledamoten, är ungefär 500–600 kronor billigare i dag än när vi tillträdde.

(Applåder)

Mottagande av patienter från Gaza

Anf. 84 ANNA LASSES (C):

Herr talman! Det är inte bara mat, vatten och bostäder som totalt har krossats och förstörts och som det råder brist på i Gaza. Det är också total brist på sjukvård.

Detta är något som WHO inte bara en utan flera gånger har påpekat – inte minst senast häromveckan. Uppmaningen är att hjälpa till att ta emot dem som behöver lite mer komplicerad vård i andra länder.

Hittills har Sverige valt att skicka medicinsk utrustning och medel till närliggande länder för att dessa personer ska kunna tas emot. Nu ber WHO alltså om att fler givarländer ska ta emot just dessa sjuka personer, för detta räcker inte längre.

Är det så att Sveriges regering funderar på att nu försöka ta emot de personer från Gaza som behöver akut sjukvård? Jag ställer frågan till Benjamin Dousa.

Anf. 85 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Precis som ledamoten Lasses beskriver är situationen i Gaza alldeles fruktansvärd. Det gäller inte minst på hälsoområdet och inte minst för unga och barn, som har det alldeles fruktansvärt just nu. Sverige har bland annat stöttat genom hälsofaciliteter – inte minst i Egypten.

Det är väldigt få som kommer ut ur Gaza. Om man tar Norge som exempel handlar det om några enstaka personer – en handfull personer – och inte särskilt stora volymer.

Från regeringens sida har vi sagt att vi inte utesluter någonting, men det viktigaste är att fler människor – tiotusentals människor, hundratusentals människor – får tillgång till hälsoinsatser. Då behöver fler lastbilar komma in. Man behöver också stötta infrastrukturen även i Egypten.

Ett nytt betygssystem och elevers psykiska ohälsa

Anf. 86 NILS SEYE LARSEN (MP):

Herr talman! Min fråga går till Johan Pehrson, och jag har fått hjälp av vår prao Eija Sandberg.

Enligt studien *Det enda jag tänker på är stress och skola – en elevundersökning om hur skolan påverkar ungas mående* av Tim Bergling Foundation upplever 53 procent av eleverna att prestationskrav i skolan påverkar deras psykiska mående ganska, eller mycket, negativt. 61 procent svarar att de nationella proven stressar dem, och 54 procent anser att de nationella proven har en negativ inverkan på deras psykiska mående.

Stressen leder till att eleven presterar sämre på proven, vilket ytterligare förvärrar elevens psykiska hälsa. Liberalernas förslag gällande ett nytt betygssystem innebär att de nationella proven kommer att väga ännu tyngre. Det riskerar att öka den psykiska ohälsan hos elever.

Hur ska regeringen motverka psykisk ohälsa, stress och depression bland elever, om det nya betygssystemet införs?

Anf. 87 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Tack, snälla ledamoten, för en viktig fråga!

Få saker är så viktiga som unga människors tillgång till en bra utbildning: att man tidigt lär sig att läsa, skriva och räkna samt att man har en studiemiljö som är trygg och där kunskaperna står i centrum. När det gäller detta är prov verktyget. Det är ett viktigt medel för att se att man verkligen lär sig någonting.

Jag har stor respekt för att man kan uppleva det som jobbigt att ha prov i matematik. Det kan vara jobbigt att ha prov även i svenska och i alla de andra ämnena. Det är klart att det är svårt, och det är jobbigt.

Alternativet är dock att man inte kontrollerar huruvida en elev klarar sina studier. Då kan jag säga att det kommer ett annat prov som är värre: verkligheten. Då kommer verkligheten i fatt en ung människa som inte har fått hjälp och stöd tidigt under skolgången med att lära sig just att läsa, skriva och räkna – och de andra ämnena.

Vi reformerar nu betygssystemet på flera sätt. Vi stärker elevhälsan. Ingen ska lämna skolan utan att kunna läsa, skriva och räkna.

(Applåder)

Regeringens ekonomiska prioriteringar

Anf. 88 JAN ERICSON (M):

Herr talman! Jag har en fråga till finansministern.

När den moderatledda regeringen tillträdde var det knappast ett dukat bord som väntade. Tvärtom var läget tufft för svenska hushåll, med hög inflation, stigande räntor, höga elpriser och höga drivmedelskostnader. Det var en oerhört tuff situation att vända, där kampen mot inflationen var det absolut viktigaste eftersom inget annat slår hårdare mot hushåll med svag ekonomi än hög inflation.

Nu ser vi hur inflationen pressats ned och räntorna har sjunkit. Elpriserna är tillbaka på en rimligare nivå, och drivmedelskostnaderna har fallit kraftigt. Många hushåll kan dra en lättnadens suck över att det allra värsta är över.

Nu kan vi i stället blicka framåt och arbeta för att göra viktiga reformer för att rusta Sverige. Jag skulle vilja be finansministern beskriva lite övergripande hur prioriteringarna ser ut när vi ser några år framåt.

Anf. 89 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Jan Ericson för frågan.

Regeringen kommer inte att släppa ögonen på hushållens köpkraft. Det kommer att vara en viktig prioritet åren framöver särskilt för dem som jobbar och sliter. Det ska löna sig att jobba, och det kommer vi att fortsätta att se till. Det är också viktigt för tillväxten.

Precis som Jan Ericson säger handlar det också om framtiden. Hur ska Sverige se ut om 5 år eller 50 år? De perspektiven behöver vi också ha. Därför är det just nu viktigt att vi förbättrar för företagare, ser till att infrastrukturen fungerar bättre och ser över utbildningssystemet. Nu mer än någonsin behöver både små och stora företag kunna känna: I det här landet, i Sverige,

vill vi växa och investera, och tillsammans vill vi se till att landet blir det allra rikaste i hela världen.

Både i stort och i smått arbetar vi nu med att stärka tillväxten för att göra Sverige och svenskarna rikare. (Applåder)

Högre utbildning och arbetsmarknadens behov

Anf. 90 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! Min fråga går till utbildningsministern.

Sverige står inför betydande kompetensutmaningar. I de många samtal jag har med företagare och branschorganisationer lyfts samma sak upp. De har svårt att hitta medarbetare med rätt utbildning och färdigheter.

Jag har följt hur man i Danmark under de senaste åren har genomfört reformer för att stärka kopplingen mellan högre utbildning och arbetsmarknadsbehov. Bland annat har man riktat fler utbildningsplatser till bristyrken, minskat platser inom utbildningar med svag etablering och gett incitament till lärosäten för ökad samverkan med näringslivet. Lärosätena har också fått i uppdrag att samarbeta mer aktivt med lokalt och regionalt näringsliv.

Danmark har även infört flera ett- till tvååriga utbildningar på kandidatnivå som är direkt inriktade på arbetslivet, där tanken är att erbjuda en snabbare väg in i arbetslivet med möjlighet till vidare studier senare i livet.

Hur ser ministern på att hämta inspiration från Danmarks modell, där man styr högre utbildning mer tydligt mot arbetsmarknadens behov?

Anf. 91 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Vi ser positivt på att titta på andra nordiska länder som också möter dessa utmaningar. Sverige har under en längre tid, ett par decennier, fördubblat platserna till den högre utbildningen i Sverige. Varför har riksdagen beslutat om detta, givit mer och mer pengar och tagit fram fler utbildningsplatser? Jo, för att det var en sådan enorm kompetensbrist. Hör och häpna: Den kvarstår. Det är inte klokt. Hur kunde det bli så?

Förutom att säkra hög kvalitet på både utbildning och forskning inom högskola och universitet satsar vi på att utveckla yrkesutbildningar i kommunal och statlig regi. Det ser vi som en bra och framkomlig väg, och det är också efterfrågat hos näringslivet.

Vi satsar också stenhårt på att utveckla de så kallade STEM-ämnena, det vill säga matematik, teknik, ingenjörskunskap och naturvetenskap – allt det som är så viktigt och som så många arbeten kräver i framtiden. Här lägger vi in en högre växel med en STEM-strategi, mer undervisning i dessa ämnen och en delegation i nära samarbete med just näringslivet.

Biståndsorganisationernas förutsättningar

Anf. 92 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr talman! Att säga att regeringen har behandlat civilsamhällets organisationer styvmoderligt vore en underdrift. Anslag har hastigt avslutats. Stränga och otydliga regler har tillkommit. Ansökningsprocesser drar ut på tiden. Detta bidrar till oro och stress och har satt munkavle på organisationer som inte öppet vågar ifrågasätta systemet av rädsla för att förlora sina anslag.

Vi får nu rapporter från biståndets aktörer att beslut, däribland civilsamhällesanslaget som tidigare beslutats av myndighet, i dag står under ökad politisk styrning. Sena avtal påverkar aktörernas arbete att verka för bland annat fattigdomsbekämpning och mänskliga rättigheter.

Anser biståndsministern att detta ger biståndsorganisationerna goda förutsättningar att verka?

Anf. 93 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! En av de mest absurda delarna i svensk biståndspolitik har varit just strategin för civilsamhällets organisationer. Den har varit relativt oförändrad sedan 70-talet. Det har varit fråga om 17 organisationer som har deltagit utan öppet ansökningsförfarande och utan tydliga ansökningskriterier. När de som inte har varit en del av dessa 17 ställer frågor till ansvarig myndighet Sida får de inga bra svar.

Vi gör nu om systemet i grunden, och det är den största omläggningen av svensk biståndspolitik sedan 70-talet. Det gör biståndet mer transparent och öppnar för konkurrens från fler. Då förstår jag att det finns kritik från bland annat de 17 organisationer som blir konkurrensutsatta. Fler frikyrkor, fler ideella organisationer och fler humanitära aktörer får nu vara med och konkurrera, och det är bra för Sverige.

(Applåder)

Återvandring och arbete

Anf. 94 MARTIN WESTMONT (SD):

Herr talman! Min fråga går också till biståndsministern, och den är lite på samma tema. Regeringen gör nu om biståndet. Vi har i dag läst en artikel från Timbro. Där framgår att Sverige har lägst antal enkla jobb inom EU, och det bidrar till att utlandsfödda hamnar i ett bidragsberoende.

Regeringen välkomnar nu att människor återvänder, och i många fall kan återvandring innebära inträde på arbetsmarknaden, just för att man besitter kunskaper som efterfrågas i det land man återvänder till men som det i Sverige inte finns någon efterfrågan på.

Vi vet också att biståndsländer behöver mer hjälp än bara pengar. Man behöver hjälp med att bygga upp fungerande samhällsstrukturer där återvandring är en viktig del i det arbetet. Ser biståndsministern möjligheter att utveckla biståndsarbetet så att det även innefattar samarbetsprojekt mellan Sverige och

biståndsländer med fokus på att erbjuda arbeten för återvändare som ett alternativ till att leva på bidrag i Sverige?

Anf. 95 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Stort tack för en mycket viktig fråga.

För första gången i Sveriges historia väver vi nu samman migrationspolitiken och biståndspolitiken. Det betyder i praktiken två saker.

Först och främst handlar det om länder som inte samarbetar med oss, länder som inte tar sitt folkrättsliga ansvar och tar emot sina egna medborgare, alltså de som inte är medborgare i Sverige och som inte får vara här, oavsett om de har begått grova brott eller av något annat skäl fått utvisningsbeslut. Om man inte samarbetar med oss kan man inte förvänta sig hundratal miljoner av svenska skattepengar. Om man däremot samarbetar med oss kan vi tänka oss att samarbeta tillbaka.

Som en del två i detta, som Sverigedemokraterna har varit mycket engagerade i, finns en ny biståndsstrategi som just ska jobba med migrationsfrågorna. Det kan handla om personer som återvänder till sina hemländer, som bygger upp jobbstrukturen och arbetsmarknadsprojekt.

Det här är en mycket viktig fråga för regeringen, och vi har sjösatt många olika reformer.

Sida och nödhjälp till Gaza

Anf. 96 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Den humanitära situationen i Gaza är långt förbi katastrofal. Rädda Barnen varnar för att 1,1 miljoner barn i Gaza är farligt nära svält, varav 160 000 spädbarn, trots att barnmat står på andra sidan gränsen och förstörs på grund av att Israel inte släpper igenom den.

FN-organet UNRWA har genom en nödhjälpsappell efterfrågat hjälp från bland annat Sverige. Sidas humanitära avdelning är beredd att ge 30 miljoner kronor i nödhjälp till Gaza genom FN-organet UNRWA, men regeringen säger nej.

Sveriges regering har sedan tidigare avslutat det svenska kärnstödet till UNRWA, trots att ett flertal oberoende granskningar konstaterar att organisationen fungerar väl och är en förutsättning för ett effektivt humanitärt bistånd i Gaza.

Inget annat EU-land har gjort samma bedömning. Anser inte ministern att Sida har rätt att svara på nödhjälpsappeller och att det bör ske på det sätt som myndigheten bedömer som mest effektivt och att man därmed ska skicka stöd till UNRWA? Litar inte ministern på sin egen myndighet?
(Applåder)

I detta anförande instämde Samuel Gonzalez Westling (V).

Anf. 97 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):

Herr talman! Situationen i Gaza är fruktansvärd och dessutom akut för alla de barn och familjer som inte heller har någonstans att ta vägen.

Det är mot den bakgrunden som regeringen har beslutat att dubblera stödet till Gaza och regionen – från 400 miljoner kronor till 800 miljoner kronor. Men det är viktigt att de pengarna, det stödet, de matpaketen och de vaccinsprutorna – all den hjälp som vi stöttar – också kommer in i Gaza och att man kan göra maximal nytta för pengarna.

Med anledning av de olyckliga beslut som Israel har fattat – som regeringen har varit väldigt kritisk till – försvåras UNRWA:s verksamhet. På sikt kanske den till och med helt omöjliggörs. Därför har vi valt att kanalisera om stödet till organisationer som Rädda Barnen, där vi nyligen signerade ett nytt partnerskap om 30 miljoner kronor, Unicef, Röda Korset med flera.

Det viktiga nu är att vi hjälper Gazas befolkning.

En utredning av lärosätenas associationsform

Anf. 98 ANDERS ÅDAHL (C):

Herr talman! I går debatterade vi forsknings- och innovationspropositionen här i kammaren. Huvudnumret kom att handla om akademisk frihet och särskilt lärosätenas associationsform.

I Sverige är alla lärosäten med några få undantag förvaltningsmyndigheter, och rektorerna är förvaltningschefer mer än akademiska ledare. Politikens makt över våra lärosäten är närmast hundra procentig. Man skulle också kunna säga att en svensk Donald Trump skulle kunna göra vad han vill med våra lärosäten.

Regeringen har i propositionen aviserat en utredning om lärosätenas associationsform. Emellertid stod det i går klart att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna av olika skäl motsätter sig en sådan utredning.

Min fråga till ministern är: Kommer regeringen att gå vidare med en utredning trots att man inte har samlat stöd i riksdagens kammare?

Anf. 99 Utbildningsminister JOHAN

PEHRSON (L):

Herr talman! Den frågan är central. Jag vill dock understryka att vi har en särställning för myndighetsformen för högskolor och universitet i Sverige. De har en helt annan styrning och har i dag en mycket hög grad av akademisk frihet. Det är därför Sverige ligger i topp i världen när det gäller synen på huruvida det verkligen råder akademisk frihet.

Men, herr talman, det finns mer att göra för att stärka denna. Ett sätt är att göra som tidigare liberala, borgerliga regeringar har gjort. Man har försökt arbeta för att öka autonomin. Det handlar då om fler stiftelser eller andra former för universiteten att jobba i.

Jag håller nämligen med Anders Ådahl om att det finns en risk i detta, att man skulle kunna utsättas för ett nytt och högre tryck än i dag. Därför tycker jag att

det är bra att detta finns med i propositionen och att vi kan gå vidare med denna utredning. Vi har också berett den under hand med flera partier, andra än de som sitter i regeringen. Vi får se hur resultatet hanteras. Det blir dock först efter nästa val. Då får vi hoppas att både Liberalerna och Centerpartiet är starkare.

Tonnageskatten

Anf. 100 JOHANNA RANTSI (M):

Herr talman! Nu i veckan tog riksdagen ett för sjöfarten historiskt beslut. Vi valde inte att bara sänka stämpelskatten. Vi valde att helt slopa densamma. Den skatten har tidigare besträffat investeringar i miljövänlig teknik vid just fartygsbyggen, något som har motverkat en grön omställning.

Den moderatledda regeringen är sjöfartsvänlig. Vi arbetar mycket aktivt för att stärka svensk sjöfart och dess konkurrenskraft. Bland annat har vi gjort en utredning om reformen av tonnageskatten, något den tidigare regeringen inte alls ville göra.

Men, herr talman, vi vill se mer svensk sjöfart i Sverige. Därför vill jag tacka finansminister Elisabeth Svantesson för det arbete som hon har gjort med att avskaffa stämpelskatten. Jag vill också ta tillfället i akt att fråga hur det går med arbetet för att reformera tonnageskatten och vad regeringen mer gör för sjöfartsnäringen.

Anf. 101 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Johanna Rantsi, för frågan!

När man har tillväxt för ögonen och när man vill få svensk ekonomi att växa har man såklart ett skäl för det. Vi behöver resurser för att göra det som behövs framöver. Då är det viktigt att transporter fungerar, att företagandet är starkt och att vi gör allt vi kan just för att företag både ska finnas här och vara konkurrenskraftiga.

Det är därför som vi nu, som ledamoten nämnde, har slopat stämpelskatten. Men vi kommer att fortsätta att göra mer.

Frågan om tonnageskatt diskuteras just nu i EU och på EU-nivå. Vi har också en dialog om just tonnagebeskattningen. Det är en viktig fråga för sjöfarten, och det är en viktig fråga för svensk tillväxt.

Jag kommer att återkomma när vi har mer klara besked. Men en sak ska man veta. Vi har ekonomi. Vi har tillväxt för våra ögon för att Sverige ska bli rikare och svenskarna ska bli rikare. Då är den här frågan en otroligt viktig fråga, så att vi inte hamnar på efterkälken.

Statsråds besök på företag kopplat till organiserad brottslighet

Anf. 102 DZENAN CISIJA (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Forssmed, som är chef över Socialdepartementet.

Ett företag som enligt Kriminalvården har anställda med kopplingar till organiserad brottslighet och som

myndigheter försökt utesluta från upphandlingar har kunnat fortsätta sälja tjänster till svenska kommuner.

Nu har samma företag dessutom kunnat marknadsföra sig med hjälp av socialtjänstministerns närvaro på företaget och hennes uttalanden om företagets verksamhet. Det är tydligt att företaget i sin kommunikation drar direkt nytta av regeringens företrädare för att skapa legitimitet.

Min fråga är därför: Hur ser statsrådet på att en av ministrarna på hans departement bidrar till att marknadsföra enskilda företag som dessutom kopplas till organiserad brottslighet?

Anf. 103 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag tror inte att det är en nyhet för någon att en av den här regeringens allra viktigaste prioriteringar handlar om att bekämpa den organiserade brottsligheten på olika sätt. Det gör vi konsekvent. Det gör vi genom att genomföra en lång rad reformer som inte har gjorts under tidigare regeringar.

Jag tror att många av oss statsråd blev förvånade över att det på våra respektive ansvarsområden fanns så stora luckor som kunde nyttjas av kriminella personer – personer som inget hellre ville än att sko sig på välfärdsverksamheter.

Det här arbetet fortsätter med full kraft. Det drivs av alla relevanta ministrar, inte minst av socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall.

Sociala mediers påverkan på ungas psykiska hälsa

Anf. 104 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Herr talman! Barns och ungas psykiska ohälsa är ett växande samhällsproblem. Flera studier pekar på ett samband mellan ökad skärmtid, en stillasittande livsstil och negativa effekter på den psykiska hälsan.

Enligt en ny rapport från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har levnadsstandarden för barn och unga försämrats, och andelen unga med fetma har ökat. Forskning visar också att sociala medier kan bidra till stress, ångest och en försämrad självkänsla, speciellt för flickor i tonåren. Vi har fått en generation depp när vi borde ha haft en generation pepp.

Delar socialministern uppfattningen om sociala mediers påverkan på barns och ungas psykiska hälsa? Hur ser socialministern på en utredning om åldersgränserna för sociala medier för att förbättra det förebyggande folkhälsoarbetet?

Anf. 105 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Tack, Angelica Lundberg, för en otroligt angelägen fråga!

Vi har i dag en situation där barn konsumerar och konsumeras av sociala medier i timmar varje dag. En genomsnittlig tonåring sitter sex och en halv timme utanför skoltid framför en skärm. Till mycket stor del handlar det om sociala medier, och det gäller inte minst tjejer.

Detta tränger undan sömn, fysisk aktivitet och gemenskap – allt det man behöver för att må bra. Dessutom får man ta del av innehåll som ofta är mycket extremt eller som på kort tid har blivit mer extremt. Det äter självkänsla. Det gör att fler tjejer i tidig ålder hittar ”fel” på sina kroppar.

Vi är inte i ett läge där vi kan utesluta olika åtgärder för att stävja en utveckling som har gått helt överstyr och som vuxenvärlden har försett barnen med. Man har gett dem de här sakerna och sagt: Varsågod! Ta del av allt innehåll! Bolagen har inte varit sena att nyttja detta.

Vi ska ta till alla medel som vi kan för att vända den här utvecklingen.

Villkoren för små och medelstora företag

Anf. 106 FREDRIK AHLSTEDT (M):

Herr talman! En viktig strategi för att få fart på Sveriges ekonomi och göra svenskarna rikare är att öka tillväxten. Regeringen har en hög ambition när det gäller att öka tillväxten. Små och medelstora företag har en stor möjlighet att bidra till att öka tillväxten i Sverige och till att ekonomin växer.

Jag skulle vilja ställa en fråga till finansministern. Hur kommer regeringen att arbeta med att underlätta för små och medelstora företag att växa, och hur kommer regeringen att jobba med att minska regelbördan för svenska företag och entreprenörer?

Anf. 107 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar för en viktig fråga. De svenska företagen är absolut ett nav i det som gör Sverige rikare varje dag, naturligtvis tillsammans med alla anställda som går till jobbet och gör det som de ska med all sin fantastiska kompetens. Företagandet är en prioriterad fråga för den moderatledda regeringen.

I dag fattade vi beslut om en lagrådsremiss om att förändra 3:12-reglerna, det vill säga reglerna för fåmansbolag. Det handlar om sänkt skatt för 60 000 företag, men det handlar också – och det är viktigt – om en förenkling av den administrativa bördan med upp till en tredjedel för alla de här bolagen, som är ungefär en halv miljon till antalet och har 1,5 miljoner anställda. Det är ett viktigt steg som vi nu arbetar med för att underlätta för att företag ska växa.

Vi gör många saker, alltifrån ökat växa-stöd till sänkt och förbättrad expertskatt. Vi jobbar även med forskningsavdrag. Listan kan göras lång. Men eftersom jag endast har en sekund kvar på min talartid säger jag bara: Tack för frågan – vi jobbar på! (Applåder)

Situationen i välfärden

Anf. 108 EVA LINDH (S):

Herr talman! Vi lever i orostider, både ekonomiskt och säkerhetspolitiskt. Då blir den grundläggande välfärden inte mindre viktig utan verkligen avgörande för

vår trygghet. Samtidigt ser vi att kostnadsökningarna och pandemin har utmanat kommunsektorn och framför allt regionerna. Nu ser vi att många kommuner har det väldigt svårt. Det påverkar skolan och äldreomsorgen. Framför allt de mindre kommunerna i glesbygden har det väldigt tufft. Nästan alla regioner kämpar med att klara en god sjukvård.

Mina frågor till finansministern är: Ser finansministern de utmaningar och den kris som finns i vården på många håll i Sverige och de utmaningar som finns i skolan? Vad tänker finansministern göra för att inte försämra välfärden utan förstärka den?

Anf. 109 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Eva Lindh för en mycket viktig fråga.

Svensk välfärd är av hög kvalitet och ska fortsätta vara det. Det är vi alldeles överens om. Det är också därför regeringen under de senaste åren, då det har varit hög inflation och väldigt tufft, speciellt för Sveriges regioner, har skjutit till någonstans mellan 45 och 50 miljarder. Att bekämpa inflationen och se till att stötta välfärden på olika sätt de år när det varit extra tufft har varit centralt.

Jag är väldigt glad över att de domedagsprofeter som för ett och två år sedan ropade ganska högt om att det skulle bli massuppsägningar i den svenska välfärden har haft fel. Det har varit tufft, men vi har stöttat.

Det vi ser nu, till exempel i skolan, handlar i mångt och mycket om att barnkullarna minskar. Det kommer att bli en utmaning på många ställen. Det är många kommuner som får kämpa; man kanske behöver lägga ned skolor. Vi ska göra vårt för att finnas där för kommuner och regioner. Det har vi gjort, och vi kommer att fortsätta att göra det. Som sagt är jag glad över de historiska satsningar våra fyra partier har bidragit med för att hålla sysselsättningen uppe.

Totalförsvarets tillväxt

Anf. 110 PER SÖDERLUND (SD):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till finansminister Elisabeth Svantesson.

Efter decennier av neddragningar av försvaret visar det sig brutalt tydligt att ”den eviga freden” inte är evig. Därför genomför vi nu den största upprustningen i modern historia av försvaret.

Det har dock visat sig att upprustningen inte är helt problematisk. En stor del av problemen beror på gamla regelverk, normer och praxis som etablerats under decennier av fred och stabilitet. Den nationella säkerhetsstrategin kom på plats 2024 och skulle vara ett viktigt verktyg för att förenkla och snabba på de delar i förvaltningen som inte anpassats till det försämrade säkerhetsläget.

Många avgörande frågor som rör upprustningen landar på Finansdepartementets bord. Det är därför viktigt att departementet ser över praxis och regelverk som är från en annan tid och ökar flexibiliteten för att

gå i takt med omvärldsutvecklingen. Därför vill jag fråga om finansministern avser att verka för att undanröja hinder för totalförsvarets tillväxt genom att skapa mer flexibla och moderna regelverk, normer och praxis inom Finansdepartementet.

Anf. 111 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag är inte säker på att Per Söderlunds fråga borde riktas just till mig. Det kan hända att detta även handlar om finansmarknadsministrarnas ansvarsområde gällande Fortifikationsverket och annat.

I grund och botten är, som ledamoten vet, hela den här regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna nu väldigt fokuserade på att göra det som krävs för att stärka försvaret. Det handlar om resurser. Där är vi alla åtta partier överens om att det behövs mer. Vi gör allt vi kan för att förkorta tillståndprocesser. Ofta har vi under årens lopp jobbat i stuprör i staten, mellan kommuner och stat och så vidare. En del lagstiftningar står till och med nästan i konflikt med varandra. Vi jobbar i fullt tempo och i hög takt för att möjliggöra utbyggnaden rent fysiskt och se till att de resurser som behövs för allt detta kommer på plats.

Jag vill tacka inte bara Sverigedemokraterna utan alla partier här i riksdagen som står upp för att det svenska försvaret ska stärkas och byggas och behöver mer resurser.
(Applåder)

Svenskkunskaper hos barn med utländsk bakgrund

Anf. 112 ARIN KARAPET (M):

Herr talman! Som du kanske kan se har jag likt biståndsminister Benjamin Dousa inte ett svenskklingande namn eller ett svenskt utseende. Detsamma kan man konstatera även gällande några av mina kollegor i kammaren och en del av ungdomarna på läktaren.

Ett problem som vi har i Sverige är det politiska tjafset. Det som har dominerat svensk politik är hur saker och ting *borde* vara; man vill inte prata om hur det är. Man pratar om hur människor *borde* ha det men inte om hur de faktiskt har det.

Jag och Benjamin är uppväxta i västerort i Stockholm – jag i Rinkeby och Hässelby, Benjamin i Kista och Akalla. Där vi växte upp hade vi många klasskamrater som inte hade svenska språket som modersmål. Det är många som inte har det i dag heller.

Min fråga är: Vilka åtgärder vidtar regeringen för att fler barn med utländskt påbrå ska lära sig svenska språket och lära sig att läsa, skriva och räkna, så att de blir en del av det majoritetssamhälle som finns i den här kammaren?

Anf. 113 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag har ett sjukligt svenskklingande namn. Jag heter Johan Pehrson.

Det är avgörande att man lär sig svenska språket. Jag vill inte kalla det politiskt tjafs, som frågeställaren

gjorde, utan det här handlar om att vi ser till att vi pratar svenska i Sverige. Man måste prata svenska för att kunna bli medborgare. Man måste prata svenska för att kunna jobba och för att kunna klara skolan.

Därför tar regeringen frågan om en reformerad och förstärkt sfi-undervisning med tydligare möjligheter och krav på största allvar. Vi jobbar med att förstärka språkförskolan för unga personer som kanske inte pratar svenska hemma. Språket är nyckeln till framtiden, eftersom det är nyckeln till att klara skolan. Det finns ingen annan väg till frihet, framtid och egenmakt än en avklarad skolgång, och det bygger på tillgång till svenska språket. Den här regeringen är besatt av att ge unga människor framtid och egenmakt.
(Applåder)

Sveriges attraktionskraft för utländska forskare

Anf. 114 MATS WIKING (S):

Herr talman! Min fråga går till utbildningsminister Johan Pehrson.

I dag ser vi hur den akademiska friheten snabbt försvagas i USA, ett land som är en av Sveriges viktigaste forsknings- och innovationspartner. Federala anslag har dragits in till ledande universitet. Forskningsdata har raderats. Vetenskapliga publikationer har stängts ned.

Flera EU-länder gör nu riktade satsningar på att erbjuda trygga forskningsmiljöer för amerikanska forskare. Det pågår just nu en kapplöpning där Sverige riskerar att halka efter. Vi socialdemokrater har därför föreslagit en treårig fond på 500 miljoner kronor för att locka ledande forskare inom strategiska områden till Sverige. Tillsammans med näringslivet kan man göra detta till en miljardfond som driver på innovation, stärker svensk konkurrenskraft och skapar nya jobb.

Kommer regeringen att agera för att öka Sveriges attraktionskraft för internationella forskare och säkerställa att svenska lärosäten får långsiktiga resurser för att kunna anställa forskare från strategiskt viktiga områden?

Anf. 115 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Tack för frågan!

Det är synnerligen angeläget med tanke på den forsknings- och innovationsproposition som regeringen levererade före jul och som nu antogs av riksdagen i går.

Vi mötte verkligheten springande på marken. Så fort vi hade landat hamnade vi i den fruktansvärta allvarliga situation som finns i USA.

Det handlar om forskares karriärvägar, och deras möjligheter att forska på det som de tycker är viktigt med hög excellens stängs. Det är höga krav i USA.

Det handlar också om extremt livsnödvändig forskning och forskningsinfrastruktur som är till för hela mänskligheten för att klara pandemier och alla möjliga andra utmaningar som jorden står inför.

Vi gör nu vad vi kan för att trycka fram de satsningar som finns med i forskningspropositionen. Vi gör allt för att unga forskare i karriären ska kunna komma till Sverige. Vi vill attrahera fler till Sverige till excellenta miljöer.

Vi ligger nu på här. Vi har fattat beslut i dag från regeringens sida om att Vetenskapsrådet ska öka sin takt i detta. Ju fler som kommer från USA och forskar i Sverige, desto bättre, om det är hög kvalitet. (Applåder)

Stöd till Ukraina genom handel

Anf. 116 MARLÉNE LUND
KOPPARKLINT (M):

Herr talman! Jag har en fråga till biståndsminister Dousa.

Initiativet Handelslandet Sverige tillsammans för Ukraina är ett mycket välkommet steg. Genom att ge ukrainska livsmedelsproducenter bättre tillgång till den svenska marknaden stärker vi Ukrainas ekonomi och ger samtidigt svenska konsumenter möjlighet att bidra.

Just nu efter två års krig är varje sådan satsning en förstärkning och en hävstång som bygger på allt som vi redan har gjort. Det är inte bara handel. Det är en långsiktig stabilitet byggd med kloka medel.

Min fråga är: Hur ser ministern på initiativets roll i det långsiktiga stödet till Ukraina? Vilka ytterligare möjligheter ser regeringen att via handel och näringsliv bidra till Ukrainas återhämtning och den framtida självförsörjningen?

Anf. 117 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M):
Herr talman! Tack för frågan.

Ukraina är regeringens enskilt viktigaste utrikespolitiska prioritering. Ukrainas säkerhet och territoriella integritet handlar också om svensk och europeisk säkerhet.

Ska Ukraina på lång sikt men också på kort sikt kunna upprätthålla sin försörjning och kunna försvara sig mot Rysslands aggressiva invasioner behöver också ekonomin fungera.

Det är därför som det är väldigt glädjande att Svensk Handel tillsammans med Ica, Coop och Axfood tog detta initiativ med regeringen så att fler ukrainska varor och produkter kan hitta till svenska hyllor och svenska folket också kan hjälpa till att upprätthålla ekonomin.

Det är ett viktigt initiativ. Ett annat viktigt initiativ gäller frihandelsavtalet mellan Ukraina och EU som tyvärr går ut i sommar. Sverige och regeringen ligger i framkant för att det nya avtalet ska bli så brett och djupgående som bara är möjligt.

Vi har sedan drygt ett år tillbaka också öppnat ett särskilt handelskontor i Kiev för att kunna hjälpa svenska företag i Ukraina.

En ny form av yrkesprogram

Anf. 118 ROBERT OLESEN (S):

Herr talman! Min fråga går till utbildningsministern.

I dag går remisstiden ut för utredningen *Fler vägar till arbetslivet*. Där föreslår utredaren en ny form av yrkesprogram med kraftigt sänkta krav på teoretiska kunskaper.

Både LO och Svenskt Näringsliv är kritiska till förslaget och menar att det underminerar de nationella yrkesprogram som vi har i dag. Dessutom ser man att det blir svårare för dessa ungdomar att få jobb, eftersom vi i dag har ett yrkesliv som kräver inte bara praktiska erfarenheter och färdigheter utan också grundläggande kunskaper i svenska, matte och engelska.

Hela poängen med utredningen är att ge fler chanser för ungdomar att få jobb. Men en förutsättning är att eleverna också får med sig de kunskaper som krävs i arbetslivet i dag.

Hur ser utbildningsministern på att utredningen föreslår ett gymnasieprogram som arbetsmarknadens parter inte vill ha?

Anf. 119 Utbildningsminister JOHAN
PEHRSON (L):

Herr talman! Om detta har jag att säga att det är viktigt att vi lyssnar på vad parterna på arbetsmarknaden har att säga. Med det sagt är utredningen tillkommen av det faktum att det är otroligt många svenska ungdomar som är utslagna från den svenska skolan.

Hela tanken med den svenska kunskapsskolan har nedmonterats under ett antal år. Det handlar om fokus på att läsa, skriva och räkna. De basala kunskaperna för all inlärning har förfuskats.

Vi har ett stort antal elever som lämnar nian utan att kunna läsa, skriva och räkna. Det är därför som utredningen har funnits till. Det handlar om att ungdomar inte ska gå en massa olika varianter på individuella program utan snarare komma in, kunna uppgradera sig och få en yrkesutbildning. Det är också någonting som vi behöver.

Jag håller med både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna om att vi behöver ha fler duktiga yrkesmänniskor. Vi tittar noga på detta. Det kommer också att ske en reformering i samband med ett nytt betygssystem. Vi är besatta av att upprätta den svenska kunskapsskolan så att fler unga kan nå akademisk utbildning men också få en kvalificerad yrkesutbildning. (Applåder)

Frågestunden var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.15 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 maj

UbU15 Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta

Punkt 6 (Särskilt om delmål om jämställdhet)

1. utskottet
2. res. 7 (S, V, C, MP)

Votering:

148 för utskottet

143 för res. 7

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 15 KD, 11 L, 1 -

För res. 7: 89 S, 18 V, 21 C, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 5 L

Punkt 9 (Kvalitet och analys)

1. utskottet
2. res. 12 (C)

Votering:

206 för utskottet

21 för res. 12

64 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 58 M, 18 V, 15 KD, 14 MP, 11 L, 1 -

För res. 12: 21 C

Avstod: 63 SD, 1 -

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 5 L

Punkt 15 (Anslagens storlek)

1. utskottet
2. res. 23 (S, V, MP)

Votering:

169 för utskottet

122 för res. 23

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 21 C, 15 KD, 11 L, 1 -

För res. 23: 89 S, 18 V, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 5 L

Punkt 17 (Produktivitetsavdraget)

1. utskottet
2. res. 27 (V, MP)

Votering:

259 för utskottet

32 för res. 27

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 SD, 58 M, 21 C, 15 KD, 11 L, 2 -

För res. 27: 18 V, 14 MP

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 5 L

Punkt 19 (Principer för fördelning m.m.)

1. utskottet

2. res. 29 (S)

Votering:

166 för utskottet

90 för res. 29

35 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 18 V, 15 KD, 11 L, 1 -

För res. 29: 89 S, 1 -

Avstod: 21 C, 14 MP

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 5 L

Punkt 45 (Akademisk frihet och forskningens frihet)

1. utskottet

2. res. 84 (S)

3. res. 86 (C)

4. res. 87 (MP)

Förberedande votering 1:

21 för res. 86

14 för res. 87

256 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 86.

Förberedande votering 2:

90 för res. 84

21 för res. 86

180 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 84.

Huvudvotering:

166 för utskottet

90 för res. 84

35 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 18 V, 15 KD, 11 L, 1 -

För res. 84: 89 S, 1 -

Avstod: 21 C, 14 MP

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD, 4 MP, 5 L

Punkt 49 (Organisationsform m.m.)

1. utskottet

2. res. 92 (M, C, KD, L)

Votering:

173 för utskottet

118 för res. 92

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 SD, 18 V, 1 KD, 2 -

För res. 92: 58 M, 21 C, 14 KD, 14 MP, 11 L

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Mikael Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att rösta
nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 50 (Styrelsefrågor)

1. utskottet

2. res. 93 (SD)

Votering:

205 för utskottet

64 för res. 93

21 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 58 M, 18 V, 14 KD, 14 MP,
11 L, 1 -

För res. 93: 63 SD, 1 -

Avstod: 21 C

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 5 KD,
4 MP, 5 L

Mikael Oscarsson (KD) anmälde att han avsett att rösta
ja men markerats som frånvarande.

Punkt 53 (Anställningsvillkor)

1. utskottet

2. res. 99 (V)

Votering:

148 för utskottet

19 för res. 99

124 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 15 KD, 11 L, 1 -

För res. 99: 1 S, 18 V

Avstod: 88 S, 21 C, 14 MP, 1 -

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Punkt 57 (Internationella utbyten och samarbeten m.m.)

1. utskottet

2. res. 108 (V)

Votering:

237 för utskottet

19 för res. 108

35 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 SD, 58 M, 15 KD, 11 L, 1 -

För res. 108: 18 V, 1 -

Avstod: 21 C, 14 MP

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU18 Ett mer sammanhållet borgenärsansvar för Centrala studiestödsnämnden

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU17 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt

*Punkt 2 (Nya modeller för reduktionsplikten och re-
duktionspliktsavgiften)*

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

174 för utskottet

90 för res. 2

27 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 12 V, 15 KD, 14 MP,
11 L, 1 -

För res. 2: 89 S, 1 -

Avstod: 6 V, 21 C

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Samuel Gonzalez Westling och Vasiliki Tsouplaki
(båda V) anmälde att de avsett att rösta ja men marke-
rats ha avstått från att rösta.

Punkt 3 (Utveckling av reduktionsplikten och ett na- tionellt utsläppshandelssystem)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

3. res. 6 (MP)

Förberedande votering:

17 för res. 4

15 för res. 6

258 avstod

59 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Eric Westroth (SD) anmälde att han avsett att avstå
från att rösta men markerats som frånvarande.

Huvudvotering:

238 för utskottet

18 för res. 4

35 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 63 SD, 58 M, 15 KD, 11 L, 2 -

För res. 4: 18 V

Avstod: 21 C, 14 MP

Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Punkt 6 (Produktion av biodrivmedel)

1. utskottet
2. res. 10 (C)
Votering:
236 för utskottet
22 för res. 10
33 avstod
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 S, 62 SD, 58 M, 15 KD, 11 L, 1 -
För res. 10: 1 SD, 21 C
Avstod: 18 V, 14 MP, 1 -
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L
Mona Olin (SD) anmälde att hon avsett att rösta ja men
markerats ha röstat nej.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU19 Fiskeripolitik

Punkt 1 (Övergripande åtgärder)

1. utskottet
2. res. 2 (MP)
Votering:
256 för utskottet
14 för res. 2
21 avstod
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 S, 63 SD, 58 M, 18 V, 15 KD,
11 L, 2 -
För res. 2: 14 MP
Avstod: 21 C
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Punkt 5 (Utflyttning av trålgränsen)

1. utskottet
2. res. 9 (C)
Votering:
180 för utskottet
22 för res. 9
89 avstod
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 63 SD, 58 M, 18 V, 15 KD, 14 MP,
11 L, 1 -
För res. 9: 1 S, 21 C
Avstod: 88 S, 1 -
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Lars Mejern Larsson (S) anmälde att han avsett att av-
stå från att rösta men markerats ha röstat nej.

*Punkt 12 (Övergripande åtgärder för att värna svensk
fiskerinäring)*

1. utskottet
2. res. 23 (S)
Votering:
201 för utskottet
90 för res. 23
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 63 SD, 58 M, 18 V, 21 C, 15 KD,
14 MP, 11 L, 1 -
För res. 23: 89 S, 1 -
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Punkt 14 (Fiskelicenser och generationsväxling)

1. utskottet
2. res. 25 (SD)
Votering:
227 för utskottet
64 för res. 25
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 S, 58 M, 18 V, 21 C, 15 KD,
14 MP, 11 L, 1 -
För res. 25: 63 SD, 1 -
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

*Punkt 15 (Fördelning av fiskemöjligheter och överlåt-
bara fiskerättigheter)*

1. utskottet
2. res. 27 (V)
Votering:
194 för utskottet
18 för res. 27
79 avstod
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 89 S, 58 M, 20 C, 15 KD, 11 L, 1 -
För res. 27: 18 V
Avstod: 63 SD, 1 C, 14 MP, 1 -
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

**§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid da-
gens sammanträde**

**SoU27 Uppdaterat högkostnadsskydd för läkeme-
del**

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)
Votering:
169 för utskottet

122 för res. 1
58 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 63 SD, 58 M, 21 C, 15 KD, 11 L, 1 -
För res. 1: 89 S, 18 V, 14 MP, 1 -
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

Punkt 2 (Konsekvenser av förslaget)

1. utskottet
2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:
169 för utskottet

122 för res. 2

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 63 SD, 58 M, 21 C, 15 KD, 11 L, 1 -
För res. 2: 89 S, 18 V, 14 MP, 1 -
Frånvarande: 17 S, 9 SD, 10 M, 6 V, 3 C, 4 KD,
4 MP, 5 L

**§ 9 Svar på interpellation 2024/25:606 om dövas
och hörselskadades rätt till undervisning på sitt
språk**

Anf. 120 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jessica Rodén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att döva och hörselskadade barn ges faktiska möjligheter att få undervisning på sitt språk, svenskt teckenspråk. Jessica Rodén har även frågat mig om jag avser att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en nationell läroplan och betygskriterier för svenskt teckenspråk som modersmål.

Den som har ett annat modersmål än svenska, talar något av minoritetsspråken eller använder teckenspråk ska ges möjlighet att utveckla och använda detta språk. Det allmänna ansvarar för detta (14–15 §§ språklagen [2009:600]).

Elever som har rätt till modersmålsundervisning ska få det. En elev som har en vårdnadshavare med annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket (10 kap. 7 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 7 § och 13 kap. 7 § skollagen [2010:800]).

Det finns inga särskilda kurs- och ämnesplaner för svenskt teckenspråk som modersmål. Däremot finns andra kursplaner för teckenspråk som kan användas för att bedriva undervisning i teckenspråk som modersmål, till exempel kursplanen teckenspråk för hörande.

Bestämmelser om att elever ska erbjudas modersmålsundervisning är inte något som kommuner eller enskilda huvudmän kan bortse från. Jag följer den här

utvecklingen noga och utesluter inte att åtgärder behöver vidtas.

Anf. 121 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Tack till statsrådet för svaret och erkännandet av det ansvar som det allmänna har enligt språklagen! Jag välkomnar också att statsrådet säger att åtgärder inte utesluts. Men samtidigt måste vi vara ärliga med att en hänvisning till befintliga kursplaner, som är framtagna för hörande elever, inte är tillräckligt för att säkerställa att döva och hörselskadade barn får undervisning på sitt eget språk. Barn som har svenskt teckenspråk som sitt modersmål behöver egen läroplan och egna betygskriterier.

Herr talman! Jag har ställt den här interpellationen för att belysa en allvarlig och orättvis verklighet. Det handlar om att döva och hörselskadade barn liksom hörande barn till döva föräldrar, så kallade CODA-barn, inte ges de språkliga rättigheter som borde vara självklara i ett samhälle som värnar jämlikhet och alla människors lika värde.

När det gäller modersmålsundervisning utgår regelverket från en norm, nämligen att barnet och familjen talar samma språk hemma. Det är så det ser ut för många hörande barn med ett annat modersmål än svenska, till exempel finska eller spanska. Men för döva och hörselskadade barn ser verkligheten annorlunda ut.

De allra flesta döva barn föds in i hörande familjer, där svenska är det dominerande språket och det svenska teckenspråket inte är föräldrarnas förstaspråk. Det innebär att teckenspråk inte är familjens språk utan barnets språk. Därför kan vi inte tillämpa de regler som kräver att modersmålet används som dagligt umgängesspråk i hemmet. Döva och hörselskadade barns rätt till modersmålsundervisning måste erkännas utifrån deras behov, inte utifrån familjernas språk eller föräldrarnas språk.

Herr talman! Svenskt teckenspråk är erkänt som ett eget språk. Språklagen säger att det allmänna ska skydda och främja det. Men ändå saknas nationell läroplan för svenskt teckenspråk som modersmål. Utan en sådan läroplan blir undervisningen bristfällig eller uteblir kanske helt. Elever nekas betyg i sina språk, får ingen systematisk språkutveckling och lämnas utan det stöd de faktiskt har rätt till.

Forskning visar att inläring via hörsel och inläring visuellt fungerar på olika sätt. Hörande barn plockar upp kunskap genom att lyssna på samtal, instruktioner och småprat. De hör på radion i bilen. Döva barn behöver visuell kommunikation, ögonkontakt, kroppsspråk och tecken.

Att få utveckla sitt modersmål är också avgörande för att lyckas i andra ämnen. Språket bär tänkandet, och tänkandet bär kunskapen. Att säkerställa rätt till undervisning i svenskt teckenspråk som modersmål handlar inte om att ge några barn extra fördelar. Det handlar om att ge alla barn jämlika förutsättningar att lyckas. Det handlar om att ingen ska lämnas utanför. Därför frågar jag statsrådet om regeringen kommer att

ge Skolverket ett tydligt uppdrag att ta fram en nationell läroplan för svenskt teckenspråk som modersmål.

Anf. 122 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jag vill understryka att de här eleverna har teckenspråket som sitt modersmål. Det har inte skett några som helst förändringar på området. Huvudmännen kan inte bortse från dessa elevers rätt till teckenspråk som modersmål. Det har heller inte skett några förändringar på området som gör att huvudmännen kan bortse från detta krav.

Jag ser väldigt allvarligt på det som nu har inträffat i Örebro. De här eleverna har rätt till modersmålsundervisning, det vill säga teckenspråk.

Precis som Jessica Rodén tycker även jag att frågan är viktig utifrån perspektivet att detta är det språk som dessa elever använder sig av. Det är också viktigt att man har tillräcklig kompetens i det. Även om man har ett implantat är teckenspråket verkligen av stor betydelse.

Jag ser väldigt allvarligt på att huvudmännen nu tydligen anser att de kan bortse från detta krav.

Anf. 123 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Stort tack till statsrådet för engagemanget och för att hon erkänner vikten av frågan!

Jag välkomnar att statsrådet säger att hon avser att följa utvecklingen och inte utesluter åtgärder. Men vi måste samtidigt vara klara över att det inte är en tillräcklig lösning att bara hänvisa till befintliga kursplaner, till exempel teckenspråk för hörande på gymnasiet. Dessa kursplaner är inte framtagna för barn som har svenskt teckenspråk som sitt modersmål.

Kursplanerna är skrivna för hörande elever som lär sig teckenspråk som ett främmande språk, inte för barn där teckenspråket är själva grunden för deras tänkande, kommunikation och identitet. Vi kan inte jämföra att lära sig ett nytt språk på gymnasiet med att utveckla sitt första språk i barndomen.

Herr talman! Vi måste förstå vilken enorm ansträngning det innebär för många döva och hörselskade barn att försöka tillgodogöra sig undervisning i en hörande miljö. Även med tekniska hjälpmedel som cochleaimplantat och hörapparater innebär varje skoldag en konstant kamp för att höra och tolka talad information. Det leder till en kronisk trötthet, det som forskningen kallar lyssningsutmattning.

För dessa barn är tillgång till undervisning på teckenspråk inte ett tillval. Det är en förutsättning för att orka lära, delta och utvecklas. Vi vet från forskning att ett starkt förstaspråk är helt avgörande för att lyckas med alla andra ämnen, från läsförståelse till matematik och problemlösning.

Att säkerställa döva och hörselskade barns rätt till modersmålsundervisning i svenskt teckenspråk är att ge dem de verktyg de behöver för ett helt liv av lärande. Det räcker inte riktigt att ministern bara följer utvecklingen. Vi ser ju vad som har skett i Örebro. Jag har dessutom personlig erfarenhet av att barn inte har fått tillgång till sitt språk på grund av att man inte

ansett att det är familjens språk. Det är i denna verklighet barn och föräldrar lever i.

Det räcker inte att bara följa utvecklingen. Kan statsrådet ge Skolverket i uppdrag att ta fram en kursplan för modersmålsundervisning i teckenspråk?

Anf. 124 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jag vill återigen understryka att jag inte utesluter någonting på området. Men bakgrunden till interpellationen är att *en* kommun i Sverige har bestämt sig för att barn inte ska ha rätt till teckenspråk som modersmål. Detta är dessutom en kommun som ser sig som teckenspråkens huvudstad i Sverige.

Det föranleder naturligtvis mig att fundera på om vi behöver vidta ytterligare åtgärder på området. Men jag vill verkligen understryka att ingenting har förändrats i lagstiftningen eller i regelverket. De här barnen har rätt till teckenspråk som modersmålsundervisning.

Anf. 125 JESSICA RODÉN (S):

Herr talman! Jag vill avslutningsvis tacka statsrådet för denna viktiga debatt. Jag skulle önska att verkligheten speglade det som statsrådet har framfört här i dag.

Anf. 126 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L):

Herr talman! Jag fick precis veta att liberalerna i Örebro har lagt fram ett yrkande om att teckenspråk som modersmål omgående ska återupptas. Tyvärr tyckte inte majoriteten i Örebro detsamma.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2024/25:613 om höjning av studiebidraget för gymnasieelever

Anf. 127 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Niklas Sigvardsson har frågat mig om jag har agerat för att öka stödet till gymnasieelever i arbetet med vårandringsbudgeten. Niklas Sigvardsson har också frågat mig vad jag i stället avser att göra för att stärka gymnasieelevers ekonomi. Niklas Sigvardsson har vidare frågat mig om jag kommer att arbeta för att öka gymnasieelevers studiebidrag kommande år.

Från och med kvartalet efter att den studerande har fyllt 16 år övergår barnbidraget till studiebidrag för en heltidsstuderande på gymnasiet. Studiebidraget inom studiehjälp har historiskt lämnats med samma belopp som barnbidraget.

Studiebidraget är en del av statens stöd till barnfamiljer och syftar bland annat till att kompensera för en del av familjens kostnader för barnens skolgång. Inom studiehjälp finns även ett extra tillägg som kan lämnas till studerande från inkomstsvaga hushåll.

Föräldrar är underhållsskyldiga gentemot sina barn tills barnet fyller 18 år. Om barnet går i skola efter denna tidpunkt kvarstår dock underhållsskyldigheten

under den tid som skolgången pågår, dock längst tills barnet fyller 21 år.

Elever i gymnasial lärlingsutbildning kan få en kostnadsersättning, så kallad lärlingsersättning, för att täcka extra kostnader i form av mat och resor som en lärlingsutbildning kan medföra. För att ingen ska välja bort en lärlingsutbildning av ekonomiska skäl höjde regeringen ersättningsnivån från och med den 1 januari 2025.

Regeringen ärvde en ekonomi med hög inflation, låg tillväxt och hög arbetslöshet. Efter år av hög inflation, som har skapat en svag ekonomisk utveckling, har återhämtningen i svensk ekonomi börjat. Det ekonomiska läget har dock bidragit till att många hushåll, däribland barnfamiljer, har fått en mer ansträngd ekonomi.

För att stärka hushållens köpkraft har regeringen i budgetpropositionen för 2025 lättat på skattebördan för hushållen genom bland annat sänkt skatt på arbete från och med 2025. Regeringens förstärkningar av jobbskatteavdraget riktas framför allt till personer med låga och medelhöga inkomster och gör det mer lönsamt att arbeta.

Regeringen har även gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att fördela medel till kommuner med hög arbetslöshet för att under 2025 stärka deras möjligheter att skapa sommarjobb och jobb för ungdomar.

Regeringens politik fokuserar nu på att fortsätta stärka hushållen. Trots att reallönerna nu stiger behöver mer göras för att stärka hushållens köpkraft och återställa den till tidigare nivåer. Samtidigt är situationen för hushållen alltjämt tuff. Regeringen följer därför frågan noggrant.

Anf. 128 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Tack, utbildningsministern, för svaret på interpellationen!

Det var kanske framför allt avslutningen av svaret som var det intressanta, herr talman. Även om det är viktigt att vi fastslår spelreglerna för studiestödssystemet, eller studiehjälpssystemet som det här berör, syftade frågorna till hur ministern har agerat i budgetförhandlingar och hur han avser att agera i kommande budgetförhandlingar. Nu har ministern dock aviserat sin avgång som partiledare efter det att interpellationen ställdes.

Det är trots allt ekonomiskt tuffa tider för väldigt många barnfamiljer här i landet. Visst kan man tala om att man ärvt hög inflation och liknande. Inflationen har möjligen blivit lägre nu, men i stället har samhällsproblem som arbetslöshet har bitit sig fast. Därför är det fortfarande extremt tuffa tider för många unga, det vill säga de som får studiebidraget, men också för många av deras familjer som fortfarande lider brist på inkomster och pengar på grund av att matkostnaderna fortfarande är väldigt höga. Kvartal för kvartal ser vi att det fortfarande sker prisökningar. På årsbasis är vi fortfarande uppe i 5–6-procentiga kostnadsökningar för den vanliga matkassen. Även om boendepreiserna kanske har minskat för dem som har räntor har vi fortfarande

de senaste åren sett massiva eftersläpande hyreshöjningar, vilket gör det extremt tufft.

Det är trots allt inte bara denna vårandringsbudget eller höstbudgeten som har sett till att det är tufft för barnfamiljer, för ministern har i flera budgetar haft möjlighet att komma på olika förslag till hur vi kan stärka barnfamiljers ekonomi. Vi socialdemokrater har haft olika förslag när det gäller både barnbidrag och studiebidrag. I början av mandatperioden hade vi förslag om extra utbetalningar av både studiebidraget och barnbidraget. När det gäller förslag i höstens budget hade vi en förstärkning av både barnbidraget och studiebidraget för gymnasieelever på 200 kronor varje månad.

Detta visar att det faktiskt är skillnad mellan de två olika politiska alternativ vi har här i Sverige i dag. Här i kammaren finns det olika budgetar med olika prioriteringar. Vi ser att ministern företräder ett parti som i stället för att värna barnfamiljer har värnat höginkomsttagare. Man har lagt tusenlappar mer i månaden till personer som har inkomster som min och ministrerns medan barnfamiljerna, till och med de med ensamstående föräldrar som får se bostadstilläggen försvinna från och med månadsskiftet juni/juli, får mindre pengar i plånboken varje månad. Detta visar att det faktiskt går att göra skillnad.

Det är därför intressant att se vad regeringen tänker göra framöver. Jag hoppas att Liberalerna kan vara den kraft i regeringen som jobbar för att öka barnbidraget och studiebidraget, som den här interpellationen handlar om. Vi vet att våra nordiska grannländer har gjort andra prioriteringar under den här mandatperioden. De har på olika sätt förstärkt inkomsterna för barnfamiljerna medan vår regering har valt att låta både barnbidraget och studiebidraget stå stilla.

Jag funderar fortfarande på frågan eftersom jag tycker att svaret inte riktigt gavs. Hur agerade utbildningsministern för att höja studiebidraget under de senaste budgetförhandlingarna? Och hur avser ministern att fortsätta arbetet för att kunna höja studiebidraget framöver?

Anf. 129 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag vill till att börja med försäkra Niklas Sigvardsson om att min aviserade avgång inte har någon koppling till den här interpellationen.

Med detta sagt vill jag säga att frågan är väldigt viktig. Vi har ett mycket allvarligt läge i världen. Jag redogjorde i första delen av interpellationssvaret för saker som var mycket stökiga när den här regeringen tillträdde, som vi försöker komma till rätta med. Sedan dess har vi fått ett uppseglande handelskrig och en mycket stor osäkerhet internationellt, vilket håller tillbaka investeringar, inte minst investeringar i Sverige, och gör att vi har en fortsatt besvärlig arbetsmarknad. Många människor upplever en osäkerhet med anledning av detta.

Men om man slår ihop de budgetar som den här regeringen har lagt på riksdagens bord ser man, om man

tittar på de olika decilerna, att det är de med lägst ekonomisk standard som har fått mest. Regeringens politik fortsätter att fokusera på att stärka hushållen rent generellt och förstärka svensk ekonomi, vilket därmed förstärker både arbetsmarknad och reallöneutveckling.

Jobbskatteavdraget riktas framför allt till personer med låga och medelhöga inkomster och gör det mer lönsamt att arbeta. För ett hushåll med genomsnittliga inkomster innebär det förstärkta avdrag som genomfördes i vår senaste budget 534 kronor i sänkt skatt per månad. Sedan 2023 har detta inneburit sammanlagt 1 076 kronor i sänkt skatt per månad.

Regeringen har också, som jag sa tidigare, från och med i år höjt lärlingsersättningen från 1 000 till 1 500 kronor per studiemånad för att ingen ska behöva välja bort en lärlingsutbildning av ekonomiska skäl, allra helst som vi vet att en sådan utbildning kan leda till arbete. Jag vill också återupprepa att vi satsar på möjligheter för fler att få sommarjobb. Om man inte har förmåga att ordna det på annat sätt ska till exempel kommuner erbjuda detta.

Vad avser frågan om budgetförhandlingar inom regeringen och naturligtvis, vilket är väl bekant, förhandlingar med Sverigedemokraterna avslöjar jag ingenting som sker där. Den budget som vi lägger fram är den som vi gemensamt står för.

Jag vill påminna Niklas Sigvardsson om att det här är en regering som ser till att den har stöd för sin ekonomiska politik hela vägen. Vi kan därmed ge människor bättre förutsättningar att planera sin ekonomi. Om läget skulle försämrats ytterligare är regeringen redo och utesluter inte vare sig andra förstärkningar av bidrag eller olika former av stöd eller skattesänkningar för att göra det lättare för svenska hushåll att klara en svår tid och, i värsta fall, en ännu svårare tid.

Anf. 130 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret – även om det inte ger mer pengar till gymnasieeleverna.

Låt mig ge en historisk tillbakablick som förklarar varför vi socialdemokrater tycker att det är relevant att höja både barnbidraget och studiebidraget. Vi kan se tillbaka på de studiebidragshöjningar som har varit. Man höjde 2006 till 1 050 kronor, och sedan hann det bli 2018 innan bidraget höjdes igen, då med 200 kronor. Detta berodde mycket på att man när man tittade på hur inflationen hade gröpt ur studiebidraget under de åren gjorde bedömningen att det under de elva åren urholkats med ungefär 107 kronor – och vi höjde det med 200 kronor. När det gått en tid behövde vi se över det på grund av att inflationen gröper ur pengars värde.

Bidraget höjdes alltså 2018, och om man jämför med föregående års siffror kan man se att det under de senaste fyra åren skett en urholkning med 265 kronor, och då är inte inflationen det senaste året inräknad. Detta innebär alltså att pengarna gröpts ur ytterligare. Det är därför vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att vi höjer studiebidraget – för att se till att köpkraften finns hos de barnfamiljer som har barnbidrag men också att de gymnasieelever som får

studiebidraget i sin helhet har råd att köpa det de behöver med de pengarna, även om försörjningsansvaret, precis som sades i inledningen, åligger föräldrarna.

Före den här debatten och voteringen hade jag förmånen att guida en skolklass med elever i årskurs 9, som alldeles strax ska sluta nian och påbörja gymnasiet och därmed få studiebidrag från och med i höst. Var det något som togs upp utan att jag behövde fråga om det var det de 1 250 kronorna i barnbidrag och studiebidrag. Eleverna frågade om det ens pågår en diskussion inom riksdag och regering om att höja beloppet. Jag kunde då säga att jag så snart som om ungefär en halvtimme skulle ha en debatt med utbildningsministern och kunde ställa deras frågor om en eventuell diskussion i regering och riksdag om att höja beloppet.

Från riksdagens sida finns en sådan diskussion, för vi socialdemokrater vill ju höja studiebidraget med 200 kronor varje månad. Vi ser att vi behöver göra det för att kunna stärka hushållens totala förmåga att försörja sig. Det handlar om att vi inte ska ha föräldrar i vårt land som behöver kämpa med att få vardagen att gå ihop och kunna sätta näringsrik mat på bordet. Vi har under våren sett olika aktioner utanför riksdagen som visat hur tufft det har varit för många ensamstående föräldrar, men faktiskt även för föräldrar som lever i par, att få ihop ekonomin med de senaste årens höga inflationssiffror.

För att bara kort prata om sommarjobben, som ministern ändå nämner: För några veckor sedan hade jag och arbetsmarknadsminister Mats Persson en debatt om detta. Hela 4,7 miljoner kronor skulle tillfalla hela Jönköpings län. När jag hade en diskussion med ett kommunalråd i en liten kommun fick jag veta att det kanske skulle innebära ungefär 150 000–200 000 kronor i budgeten där. Detta kommer tyvärr inte att ge så många sommarjobb i den kommunen och inte heller i övriga kommuner i Jönköpings län. Man hade behövt öka även sommarjobbsatsningen om man i realiteten vill att den ska kunna kompensera för att man inte höjer studiebidragen.

Anf. 131 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Det känns tryggt att Niklas Sigvardsson guidar Sveriges framtid runt i Sveriges riksdag med förtjänst och skicklighet. Jag förutsätter också att Niklas Sigvardsson är tydlig med att det har funnits gott om sedelpressar i riksdagens bänkar, alltså politiker som lovar allt till alla och har resurser till allting.

Det har varit och är svåra tider. Till exempel kommer Sveriges samhälle under de kommande årtiondena tyvärr att präglas av en enorm upprustning av det svenska totalförsvaret. Jag är glad att Niklas Sigvardssons parti är med och tar ansvar och ser behovet av att vi rustar det militära försvaret, det civila försvaret och hela totalförsvaret.

Detta innebär att man också måste göra svårare prioriteringar. Det har varit svåra inflationsår. Vi anlände till en inflationsbrasa som stod i full brand, och låt mig understryka att det inte bara var Niklas Sigvardssons

fel. Omvärlden hade försatt Sverige i detta på olika sätt. Det var nollräntor och brutna globala värdekedjor. Pandemin och mängder av saker bidrog till det hela.

Vi har försökt göra allt som krävs för att tvinga ned detta. Nu har vi inflationen i schack, men priserna är fortfarande för höga. Reallönerna sjönk, men nu börjar de stiga igen, inte minst tack vare kloka arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer som i de flesta fall förstår vikten av att jobba långsiktigt – år efter år, avtal efter avtal – för stigande reallöner, så att medborgarna hamnar i en starkare situation igen.

Vi har också valt att hålla nivåerna uppe genom indexering – vi har i en svår tid förstärkt sjukpenningen, föräldrapenningen och garantipensionerna. Låt mig inte glömma att vi också har höjt taket i a-kassan. Allt detta har vi i regeringen valt att prioritera.

Men jag håller med om den beräkning som Niklas Sigvardsson gör angående barnbidraget. Det gör att vi – jag talar för Liberalerna i det här fallet – inte utesluter en uppräknings där. Vi kommer att ha med oss detta i de fortsatta diskussionerna i det budgetarbete som nu tar vid inför 2026. Jag ser just nu inget som talar för att det skulle ske någon fränkoppling gällande barnbidraget och studiebidraget i nuläget.

Jag har stor respekt för det engagemang som Niklas Sigvardsson har, men jag förutsätter också, som jag sa inledningsvis, att Niklas Sigvardsson inte agerar sedelpress i Sveriges riksdag, särskilt inte när han guidar niondeklassare, som är Sveriges framtid.

Anf. 132 NIKLAS SIGVARDSSON (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater lägger ju fram budgetar som är finansierade krona för krona. Där behöver utbildningsministern inte vara orolig över sedelpressar. Vi finansierar, och vi vill vara med och ta ansvar för alla de långsiktiga problem som utbildningsministern tog upp. Det är därför vi lägger fram förslag om totalförsvarsfonder och liknande. Det är för att vi ska kunna stärka vårt samhälle snabbt och effektivt och höja vår beredskap, både den militära och den civila, samtidigt som vi kan göra fördelningspolitiska prioriteringar genom budgetalternativen.

Det går ju att prioritera annorlunda, och vi har valt att göra det i våra budgetar. Vi har valt att finansiera våra budgetförslag med andra prioriteringar än regeringen i befintliga förslag men också genom att hitta andra intäktskällor. Exempelvis har bankerna kunnat festa på bolånetagarnas lån. Då tycker vi att bankerna i stället kan vara med och betala i stället, för att vi till exempel ska kunna få ett höjt studiebidrag med 200 kronor varje månad.

Detta visar att det finns politiska prioriteringar som är något annat än det som regeringen vill. Den partiledardebatt som Johan Pehrson inte var med i visade att andra partier i regeringen också behöver vakna. Det verkar ju som om det är Sverigedemokraterna som leder regeringen och därmed bromsar höjningar av barnbidrag och studiebidrag. Vi hoppas att Liberalerna i kommande förhandlingar får bättre genomslag för att studiebidrag och barnbidrag ska kunna höjas. Det

handlar om att se helheten i familjers ekonomi och om att gymnasieelevers ekonomi ska kunna bli något bättre. Dagens studiebidrag har ju blivit urgröpt med nära 300 kronor bara under de senaste fyra fem åren.

Därför hoppas jag att Liberalerna och utbildningsministern fortsätter att driva frågor och förhoppningsvis kan få till ett höjt studiebidrag i framtiden.

Anf. 133 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L):

Herr talman! Jag vill bara vara tydlig när det gäller den bankskatt som vi har i Sverige. På Niklas Sigvardsson låter det som om det handlar om att sätta åt bankdirektörer och bankernas ägare. Det verkar som om han tror att man kan uppnå det med höjda skatter på någon mer osynlig verksamhet som är värd att klämma åt.

Problemet är bara att höjda skatter riskerar att driva ut väldigt viktig verksamhet ur Sverige. Det mesta talar för att en ytterligare höjd bankskatt – vi har ju redan en bankskatt som vi använder till exempel för att finansiera dagens barnbidrag eller dagens sjukpenning eller vad man nu vill – kommer att rullas över på högre räntekostnader för människor ute i landet. Det är ju dina eventuella väljare i Jönköping, Niklas Sigvardsson, som kommer att få betala för en höjd bankskatt. Pengarna kommer inte att tas någon annanstans. När det gäller andra skatter är det likadant.

Vi håller ju på med utbildningspolitik, och just nu pratar vi om vad människor ska läsa när de går vidare efter gymnasiet. Sverige ska vara ett höginnovativt land. Vi ska attrahera människor som kommer hit och forskar, startar företag och ser till att vi har ett bra tryck i svensk ekonomi.

Ska vi då höja skatterna för utländska experter? Eller ska vi höja skatterna för människor som har hög utbildning? Med en utbildningsskatt, som ju är vad Socialdemokraterna förespråkar, försvinner ju skatteunderlaget förr eller senare.

Det fanns ju en tid då Socialdemokraterna var medvetna om att hälften kvar är någonting som man ska sträva efter, för det är bra för Sverige. Det är bra för utjämningen. Det är bra för att människor känner att vi har ett Sverige som växer. Och inte minst är det viktigt för min gamla mamma och hennes ekonomi.

Jag ska inte förlänga diskussionen om höjda skatter, för visst är detta min slutreplik, herr talman? Då ska jag avsluta.

Men vi kan ju se på Socialdemokraterna i Region Stockholm. De gör allt för att höja skatten för vanligt folk. Men kvalitetsbristerna finns kvar, tyvärr.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2024/25:620 om samhällsmålet i älgförvaltningen

Anf. 134 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Isak From har frågat mig om jag och regeringen avser att i beredningen av jaktlagstiftningen lägga fram förslag som förtydligar samhällsmålet i älgförvaltningen så att det blir tydligare vad som är politikens mål med älgförvaltningen.

I början av 2024 beslutade regeringen att tillsätta en utredning om en moderniserad jaktlagstiftning. Syftet med utredningen är att skapa en modern jaktlagstiftning för långsiktigt hållbar jakt och viltvård som är enkel att tillämpa. Regeringen beslutade den 23 januari 2025 att förlänga utredningstiden till den 31 december 2025, samtidigt som ett delbetänkande skulle lämnas senast den 7 april 2025.

Enligt uppdraget skulle Jaktlagstiftningsutredningen i delbetänkandet bland annat analysera om det behövs ytterligare författningsstöd för en försöksverksamhet med flerartsförvaltning av klövvilt och i så fall överlämna förslag till lösning. Utredningen överlämnade delbetänkandet *Vissa förändringar av jaktlagstiftningen* (SOU 2025:32) den 2 april. Utredningen gjorde bedömningen att något ytterligare författningsstöd inte behövs, men att förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer kan förtydligas samt att regeringsuppdrag kan underlätta länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets deltagande i en försöksverksamhet.

Ett ytterligare uppdrag som redovisades i delbetänkandet var att förbättra genomförandet av EU-rättsliga regler på jaktområdet och säkerställa att genomförandet inte avser andra arter än dem som omfattas av EU-reglerna. Där har utredningen lämnat ett förslag om en ny bestämmelse som förenklar möjligheterna till skyddsjakt på däggdjur som varken omfattas av art- och habitatdirektivet, Bernkonventionen eller motsvarande nationellt skydd. Klövviltet är några av de arter som kommer att omfattas av den nya bestämmelsen.

Att ta fram ett samhällsmål för älgförvaltningen omfattas dock inte av utredningens uppdrag.

Jaktlagstiftningsutredningens delbetänkande kommer att remitteras och beredas av Regeringskansliet. Jag varken vill eller kan föregå den processen genom att i dag ange vilka förslag regeringen därefter kommer att lägga fram.

Anf. 135 ISAK FROM (S):

Herr talman och landsbygdsministern! Nu ska vi prata om något viktigt: den svenska nationalsymbolen älgen.

Älgen berör. *Den stora älgvandringen* på SVT har laddats ned och streamats av miljontals människor över hela världen. Älgen fascinerar oss. Sedan 8 000 år har älgen varit livsavgörande för människors överlevnad. Och älgen är den mest avbildade arten på alla hållristningar i hela Skandinavien. Fångstgropar kan fortfarande återfinnas på samma platser som i dag

hyser älg, ibland också på platser som uppvisar betesskador.

Herr talman! Jag har ställt den här interpellationen utifrån att det uppfattas som att det inte är älgen som är det viktiga i älgförvaltningen utan att andra frågor är viktigare. I dag är det älgförvaltnings- och älgskötselområdena som bereder och beslutar om älg-tilldelningen. Markägarsidan har utslagsröst i den förvaltningen. Och vid allt fler tillfällen uppkommer oenigheter, framför allt kopplat till inventeringar och vilka betesskador som egentligen har uppstått och vilka skador som beror på älgen.

När man inte kommer överens och inte litar på varandra kommer frågan tillbaka till politiken. Vad vill politiken med den svenska älgstammen? Vad är samhällsmålet?

Jag tycker att det är rimligt att ställa denna interpellationen eftersom regeringen nu bereder en ny jaktlagstiftning. Man bereder också och avser att lägga fram ett förslag om en ny jaktmyndighet. Då kan man kanske adressera en av de allra viktigaste frågorna som den svenska jägarkåren lyfter fram: Vad är samhällsmålet för älgförvaltningen? Och var är älgen i det målet? Är det bara andra faktorer som är viktiga? Är det bara trafiken, betesskadorna och andra faktorer som är viktiga, eller har älgen ett egenvärde?

I den föregående debatten här i kammaren lyfte statsrådet Johan Pehrson upp totalförsvaret. Älgen är ju en viktig resurs. Det är många som har älgkött i sina fryboxar. Älgkött är en delikatess. Älgen innebär en möjlighet att ställa mat på bordet och ger åtskilliga, tusentals, portioner mat varje år. Det tycker jag saknas i debatten.

Var är den resursen? Kan man lyfta upp den resursen? Är det något som statsrådet är villig att titta på i sin beredning av den nya jaktlagstiftningen?

Anf. 136 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag är helt säker på att Isak From vet att jag i det här läget, när utredningsbetänkandet precis har skickats ut på remiss – det skickades ut nu i veckan – inte kan kommentera förslaget i detalj eller hur vi kommer att landa i olika delar. Isak From får stå ut med att jag kanske inte är så precis som jag förstår att ledamoten vill att jag ska vara i debatten här i dag. Men det hör till spelets regler.

Det jag kan säga är att regeringens syfte med utredningen är att skapa en modern lagstiftning för långsiktigt hållbar jakt och viltvård som också ska vara enkel att tillämpa.

Avgörande för att vi ska kunna ha en älgstam av hög kvalitet är att vi har foderresurser som motsvarar betestrycket. Det säger sig självt. Jag vet att många skogsägare vill skapa mer bete för älg och annat klövvilt. Det vi måste ha i minnet är att en anpassning av skogsbruket för att skapa mer foderresurser ofta tar tid. Exempelvis viltanpassad röjning och skötsel av brynmiljöer är åtgärder som kan göra skillnad förhållandevis snabbt.

Utöver betet måste älgförvaltningen ta hänsyn även till andra viktiga allmänna intressen. Det kan vara rovdjursförekomst, trafiksäkerhet, jordbruket, skador på skog och inverkan på den biologiska mångfalden.

Myndigheter, organisationer, markägare och jägare ska tillsammans skapa en uthållig älgförvaltning. Regeringen anser att älgstammen ska vara livskraftig och av hög kvalitet, men samtidigt måste skadorna för skogsbruket vara hanterbara. Det totala vilttrycket liksom tillgången på föda måste tas med i beräkningen vid analyser av skador på vår skog.

Anf. 137 ISAK FROM (S):

Herr talman! Den granskningsserie som ligger ute på Svensk Jakts hemsida och som har publicerats i sju eller åtta delar visar tydligt att politiken har fastslagit ett mål. Det antogs och fattades beslut om här i kammaren 2010, under alliansregeringens tid. Grunden för det var till stora delar en socialdemokratisk utredning, som Göran Perssons regering satte igång 2005. Socialdemokraterna var det enda partiet som hade reservationer i det betänkandet. Jag kommer till det senare.

Svensk Jakts granskning visar att de som faktiskt jobbar med och nu har satt ett siffersett mål för älgförvaltningen är Skogsstyrelsen, som i stora delar har antagit storskogsbrukets siffror över vad älgskadorna åsamkar samhället. Det är rimligt att man kan granska det. Men när man begär ut handlingarna får man dem inte; då blir de sekretessbelagda. Det är klart att det skapar ytterligare misstro.

Hur ska vi komma överens om vi inte litar på varandra? Här har bägge parter, både jägarsidan och markägarsidan, ett ansvar.

Det är därför frågorna nu kommer till politiken. Vad vill vi? Vad är samhällsmålet? Var är älgen? Det handlar inte bara om skogen eller några andra delar.

I statsrådets svar lyfts det fram att viltförvaltningsdelegationernas uppdrag kan behöva förtydligas. Jag delar den bedömningen. Det är välkommet. Viltförvaltningsdelegationerna, med alla berörda parter, gör ett jobb, men när det ska realiseras i älgförvaltnings- och skötselområdena tas det inte vidare. Då är det bara storskogsbrukets siffror som är underlag. Då känner de som jobbar i viltförvaltningsdelegationerna: Varför ska vi lägga ned ett arbete i den här verksamheten om vi inte blir lyssnade på?

Jag tycker att det är rimligt med ett förtydligande av deras uppdrag. Det är särskilt viktigt om vi nu ska få till ett försök med flerartsförvaltning, vilket jag välkomnar. Om vi ska förvalta klövviltet gemensamt kommer det att innebära att andra skador kan uppkomma. Vi har sett till exempel i försöksområden i Västerbotten att kronhjort tenderar att trycka ut älgen. Då kan man få större skador på mindre områden, eftersom de två arterna inte riktigt trivs tillsammans. Det finns alltså absolut skäl att titta på det här.

Vi kan konstatera att frågorna kvarstår. En annan fråga som fortfarande kvarstår och som vi har motionerat om år efter år är att samhället borde ha en starkare röst i älgförvaltningssystemet. Vi tycker att det borde

vara en oberoende ordförande som tillsätts av samhället – det kan vara länsstyrelsen eller viltförvaltningsdelegationen – så att man får en tydligare styrning mot samhällets mål. Vi tror att det skulle öka acceptansen för förvaltningen.

Jag kommer att återkomma och ställa frågan om regeringen är villig att titta på det här efter att remissinstanserna har svarat. Om regeringen nu skickar ut utredningen på remiss kommer ju remissvaren att vara viktiga.

Anf. 138 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag konstaterar, precis som jag gjorde i mitt tidigare inlägg, att detta har skickats ut på remiss. När det kommer tillbaka kommer beredningen att fortsätta. Jag utesluter ingenting i det här läget.

Jag kan också konstatera att jag sedan jag tillträdde som landsbygdsminister har hållit ett flertal möten med berörda aktörer inom älg- och klövviltsförvaltningen. Mitt budskap har varit att det är bättre att parterna, alltså markägarintressen och jägarintressen, tillsammans enas om hur man vill att klövviltsförvaltningen ska fungera än att politiken bestämmer över parternas huvuden.

LRF, Sveaskog och Svenska Jägarförbundet kom in med en gemensam skrivelse den 6 maj, enligt överenskommelse vid ett tidigare möte med mig. Parterna ser värdet av ett respektfullt samtalsklimat – det har inte alltid varit fallet – mellan markägare, lantbrukare och jägare med en gemensam målbild, det vill säga en klövviltsstam av hög kvalitet och minskade skador i skog och lantbruk.

Jag noterar även att parterna är överens om att älgförvaltningssystemet ska kvarstå men att det finns möjligheter till förbättring och utveckling. Vi kommer nu att analysera det här innehållet och se om det är något regeringen behöver göra med anledning av parternas förslag för att vi ska komma vidare med det.

Jag vill också poängtera att det inte finns något nationellt uppsatt mål avseende viltskador på skog. Varken regeringen eller riksdagen har satt upp ett sådant. Skogsstyrelsen är sektorsansvarig myndighet för skog, och Naturvårdsverket är sektorsansvarig myndighet för jakt och vilt enligt jaktlagstiftningen. Enligt myndighetsförordningen ska myndigheter samarbeta för att ta till vara de fördelar som kan vinnas för enskilda och för staten som helhet.

Regeringens utgångspunkt är att den operativa viltförvaltningen ska vara decentraliserad. Beslut ska fattas på lokal och regional nivå utifrån de förutsättningar som råder där.

Anf. 139 ISAK FROM (S):

Herr talman! Nu är det här inte en skogsdebatt, men ur vår synvinkel ska skog självklart brukas. Den ska brukas långsiktigt hållbart. Skogen ger stor avkastning, bygger välbild och skapar jobb i hela landet. Det ska inte råda någon tvekan om det.

Vi har sett hur den skogspolitik som har gällt kanske inte har skapat de bästa förutsättningarna för att klara de klimatförändringssituationer som uppkommer, såsom storm, svampangrepp, insektsangrepp, råttor som äter upp plantorna och så vidare. I många delar av det här blir älgen den skyldiga.

Jag tycker att vi ska adressera skogsskadorna i skogspolitiken och att älgen förtjänar ett eget mål där den får en egen nytta. Det finns särskilda skäl att säkerställa att den älgstam vi har förvaltas långsiktigt hållbart. Ge resurser! Skapa möjlighet till social samvaro, kött i frysboxen och läckerheter. Det finns starka skäl att ge älgen det utrymme.

Det finns ytterligare ett skäl till att vi behöver titta på det här, och det är acceptansen för jakten. Sverige har kanske den högsta acceptansen bland befolkningen för jakt. Då är etiken – hur man jagar, i vilken omfattning och när man jagar – otroligt viktig. Om vi ska jaga älg och klövvilt på alla tider, det vill säga under alla dygnets timmar, året runt – älgkor i djupsnö och så vidare – sjunker den acceptansen. Det kan vi se. Det är skadligt för älgen, och det är skadligt för acceptansen för jakten.

Anf. 140 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Det är som sagt min och regeringens utgångspunkt att den operativa viltförvaltningen så långt som möjligt ska vara decentraliserad. Älgförvaltningen ska vara lokal och regional.

Viltskador på skog bestäms både av hur mycket foder det finns och av hur mycket vilt det finns. För att minska skadorna mest effektivt behövs en aktiv förvaltning både av fodret och av viltstammarna. Det räcker inte med ett fokus på hur många älgar det finns. Jag vill att älgförvaltningen ska skapa en älgstam av hög kvalitet som är i balans med betesresurserna och där hänsyn tas till andra viktiga allmänintressen.

När det gäller Jaktlagstiftningsutredningens förslag i delbetänkandet är det som sagt för tidigt för mig att säga exakt vad vi kommer att gå vidare med. Nu bereder vi det och välkomnar remissinstansernas synpunkter. Jag kommer även att fortsätta följa myndigheternas och forskningens arbete och inte minst det samtal som jag har initierat mellan de olika intressena. Jag hoppas som sagt att intressenterna själva ska kunna komma överens och att vi kan få till en riktning framåt som är hållbar också över tid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2024/25:622 om livsmedelsstrategin 2.0

Anf. 141 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Malin Larsson har frågat mig om jag anser att det är viktigt med en hållbar livsmedelsproduktion och att vi måste minska utsläppen från den

svenska livsmedelsproduktionen, varför varken styrmedel eller förslag till åtgärder för att minska utsläppen av både växthusgaser och luftföroreningar finns med i livsmedelsstrategin 2.0 samt hur och när jag tänker agera utifrån Klimatpolitiska rådets rekommendationer.

Den nyligen presenterade livsmedelsstrategin 2.0 är en tillväxtstrategi för ökad svensk livsmedelsproduktion. I den beskriver regeringen vad som måste göras för att nå det mål om en ökad livsmedelsproduktion som riksdagen beslutade om 2017. Strategin innebär ett mer fokuserat arbete för att stärka lönsamheten och konkurrenskraften och öka robustheten i livsmedelskedjan. Med det sagt vill jag vara tydlig med att livsmedelsstrategin 2.0 ligger inom ramen för tidigare proposition och riksdagsbeslut.

Att vi nu har vässat och konkretiserat strategin ytterligare genom bland annat nya fokusområden och nya åtgärder innebär inte att regeringen, som Malin Larsson hävdar, släpper frågor om hur miljö- och klimatmålen ska nås. Tvärtom har regeringen höga ambitioner inom samtliga hållbarhetsperspektiv – ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet – i hela kedjan.

Det pågår ett omfattande arbete för att få på plats de nödvändiga förutsättningarna för att det långsiktiga 2045-målet ska kunna nås. För att utsläppsminskningarna ska bli verklighet krävs bland annat att elen finns där den behövs, att tillståndprocesser kortas, att arbetskraften har den nödvändiga kompetensen och en växande bioekonomi. Jag välkomnar att Klimatpolitiska rådet lyfter fram regeringens aktiva arbete i dessa frågor.

Malin Larsson menar att livsmedelsstrategin 2.0 saknar styrmedel eller förslag till åtgärder för att minska utsläppen av både växthusgaser och luftföroreningar. Livsmedelsstrategin 2.0 är mer än en produkt; det är också en process för att långsiktigt stärka den svenska livsmedelsproduktionen.

I det arbetet har regeringen redan innan livsmedelsstrategin 2.0 beslutades vidtagit flera viktiga åtgärder. Som exempel kan jag nämna att regeringen för bara någon vecka sedan lämnade en begäran till EU-kommissionen om att, av klimatskäl, återinföra den vallerättning som den förra regeringen avskaffade. Detta är bara ett exempel på den typ av åtgärder som Malin Larsson efterfrågar.

Diskussionerna tenderar att kretsa kring valet mellan ökad produktion och hållbar produktion. Det handlar inte om att välja det ena eller det andra, utan en hållbar livsmedelsproduktion är en förutsättning för ökad produktion och ökad lönsamhet samt för att trygga livsmedelsförsörjningen på sikt.

Det geopolitiska läget och de senaste årens kriser har satt fokus på vikten av en robust livsmedelsförsörjning. Regeringens utgångspunkt är att företagare inom jordbruket behöver ha bättre förutsättningar att öka sin produktion genom stärkt konkurrenskraft och lönsamhet.

Konkurrenskraft och lönsamhet är grundläggande för att jordbruket ska kunna investera i klimatomställningen och för att möta de miljö- och klimatutmaningar som finns. Det gäller inte minst anpassningar till ett förändrat klimat.

Anf. 142 MALIN LARSSON (S):

Herr talman! Den nationella livsmedelsstrategin med sikte mot år 2030 antogs här i kammaren redan 2017. Det övergripande målet var en ökad hållbar produktion av mat. Det var en socialdemokratisk landsbygdsminister som då samlade hela kedjan, men också hela politiken, i arbetet för att sedan kunna sätta Sveriges första livsmedelsstrategi, som alla stod bakom.

De senaste årens kriser med både coronapandemin, ökade geopolitiska spänningar och klimatförändringar har visat hur sårbart vårt livsmedelssystem kan vara. En uppdaterad strategi är därför nödvändig för att Sverige ska kunna möta både nuvarande och, framför allt, framtida utmaningar.

Den här regeringen utlovade tidigt en uppdatering, och vi räckte upp handen och sa att vi gärna hjälper till. Men det behövdes inte, ansåg ministern då, eftersom det bara handlade om en uppdatering. Man lovade mycket, men vi fick vänta på resultatet. Den uppdaterade strategin försenades rejält. Men till slut kom den sedan länge utlovade uppdateringen av livsmedelsstrategin. Förhoppningarna var stora, inte minst eftersom regeringen hade tagit så gott om tid på sig för uppdateringen.

Och hur blev det? Jo, den uppdaterade strategin väckte omfattande kritik från flera håll, från branschorganisationer, forskarsamhället och civilsamhällesorganisationer. En del av kritiken rörde strategins avsaknad av konkreta, tydliga och mätbara mål.

Tyvärr blev uppdateringen en besvikelse även på miljö- och klimatområdet. Många anser att den nya livsmedelsstrategin är ett steg tillbaka och att den helt utelämnar hur miljö- och klimatmålen ska nås. Ministern sa i sitt anförande, herr talman, att man har vässat och konkretiserat. Men man fokuserar inte på miljö- och klimatområdet, utan man låter bli att komplettera och utveckla detta.

Både LRF och Klimatpolitiska rådet har på var sitt håll dragit slutsatsen att det med rätt insatser går att minska lantbrukets klimatpåverkan med en fortsatt stark svensk livsmedelsproduktion.

Därför vill jag fråga ministern här i dag: Vad anser ministern krävs för att ställa om lantbruket och minska lantbrukets klimatpåverkan? Och varför har regeringen valt att inte inkludera tydliga och mätbara mål i livsmedelsstrategin 2.0?

Anf. 143 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! År 2017 antogs livsmedelsstrategin. Det kanske är viktigt att påpeka att livsmedelsstrategin 2.0 inte ersätter strategin från 2017. Den sätter fokus på delar som har blivit mer aktuella på grund av

omvärldshändelser sedan 2017. Förhoppningen är att strategin kombinerat med de åtgärder i övrigt som regeringen har aviserat eller redan genomfört också ska innebära större skillnad på gårdsnivå.

När livsmedelsstrategin presenterades av dåvarande landsbygdsministern togs den emot med klang och jubel. Äntligen hade vi satt ned foten och ville öka livsmedelsproduktionen i Sverige! Efter det har det bara gått åt andra hållet. Det är det som har varit problemet med den förra strategin, och det ska vi nu försöka ändra på.

Då behöver man också andra åtgärder än sådana som är strategier på ett papper. Det är därför vi jobbar hårt med regelförändringar. Det är därför vi, till skillnad från tidigare regeringar, använder det utrymme vi kan få genom den gemensamma jordbrukspolitiken och skickar det tillbaka till bönderna, vilket är tanken med den gemensamma jordbrukspolitiken. Vi skickar inte in det i statskassan, som den socialdemokratiskt ledda regeringen gjorde.

Detta gör skillnad med nästan tre kvarts miljard kronor i det svenska jordbruket. Bönderna får ägna sig åt sina djur, sina åkrar, sina traktorer och det de vill i stället för en oftast ständigt ökande administration. Detta är centralt. Att vi återför vallstödet är också centralt.

Malin Larsson nämner målen. Det fanns inga tydliga mål i den förra livsmedelsstrategin. Det stod bara att vi skulle öka livsmedelsproduktionen. Regeringen har nu meddelat att vi vill ändra på detta. Det beskrivs på tre sidor i strategin vilka målen skulle kunna vara. Men i enlighet med hur det funkar i statsapparaten vill regeringen säkerställa detta med de expertmyndigheter som vi har. Vi har bett dem ge oss förslag och vidimera att målen är rätt. Det arbetet är redan initierat.

Jag nämnde att livsmedelsstrategin är att se som mer än en produkt. Regeringen har som sagt redan innan man beslutade om strategin vidtagit en lång rad åtgärder. Produktionen påverkas av en mängd politiska beslut, och allt kan inte nämnas i en strategisk produkt som ska hålla över tid.

Jag vill dock konstatera att eftersom livsmedelsstrategin 2.0 inte ersätter den förra strategin betyder det att de skrivningar om miljö och klimat som finns i strategin från 2017 ligger fast. Det behöver inte Malin Larsson oroa sig för.

Anf. 144 MALIN LARSSON (S):

Herr talman! Tack till ministern för svaren så långt!

Jag vill fortsätta att lyfta avsaknaden av ambitioner från både ministern och hela regeringen på klimat- och miljöområdet. Samtidigt pratar vi alltmer om vikten av beredskap och att öka vår försörjningsförmåga. Det här hänger ihop, och vi instämmer nog alla i att vi måste öka både försörjningsförmågan och beredskapen.

Det hänger nära samman med att vi också minskar våra utsläpp och att vi hjälps åt med att ställa om lantbruket för att minska vårt beroende av andra länder, framför allt skurkstaten som Ryssland. Vi har fantasiska möjligheter inom landets gränser att tillverka

förnybart bränsle och viktiga insatsvaror som konstgödsel. Dessutom har vi en stor elproduktion och möjlighet att bygga ut den i närtid via både vind och sol.

Vid samma tid, herr talman, som regeringen lade fram den nya uppdaterade livsmedelsstrategin 2.0 presenterade Klimatpolitiska rådet sin årliga rapport med en fördjupning om jordbrukets klimatpåverkan samt rekommendationer. Rapporten visar att det är fullt möjligt att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser samtidigt som livsmedelsproduktionen ökar och självförsörjningsgraden stärks.

I rapporten presenterar Klimatpolitiska rådet 13 rekommendationer till regeringen på jordbruksområdet. Dessa sammanfattas i tre punkter.

För det första: Ta fram en gemensam målbild och strategi för jordbrukets klimatomställning. För det andra: Utveckla nationella och europeiska styrmedel för kostnadseffektiva klimatåtgärder. För det tredje: Stärk kunskapsuppbyggnaden genom förbättrade mätmetoder, ökad analyskapacitet och rådgivning till lantbrukare.

Den nya, uppdaterade livsmedelsstrategin 2.0 hann inte ens kallna på sin väg från tryckeriet innan uppmaningen att utveckla den nya strategin kom – detta för att målen om en ökad livsmedelsproduktion ska kunna förenas med klimatmålen.

Klimatpolitiska rådet skickade också ett brev till landsbygdsministern med en uppmaning att utveckla livsmedelsstrategin 2.0 i enlighet med Sveriges klimatmål.

Regeringens uppdaterade livsmedelsstrategi prioriterar som vi har hört ökad produktion, robusthet i livsmedelsförsörjningen och exportfrämjande insatser. Detta är också viktigt, men det både vi och rådet konstaterar är att strategin saknar en tydlig inriktning för hur en ökad livsmedelsproduktion ska förenas med målet om nettonollutsläpp till 2045.

De lantbrukare och andra aktörer i livsmedelskedjan jag besöker vill ställa om. De är innovativa, och de vill bidra. Men tyvärr tycks regeringen inte vara lika innovativ och vilja bidra lika mycket.

Vad har landsbygdsministern svarat på brevet från Klimatpolitiska rådet, och hur tänker landsbygdsministern ta sig an de 13 rekommendationerna?

Anf. 145 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Den svenska livsmedelsproduktionen är ett föredöme i väldigt många avseenden, till exempel vad gäller god djurvälstånd, låg antibiotikaanvändning och låg miljö- och klimatpåverkan.

Om vi inte själva producerar maten är vi hänvisade till att importera mat och därmed exportera miljö- och klimatpåverkan. Jag ser ingen som helst nytta i att välja att inte producera här och i stället importera när vi vet att det i många fall leder till ett utsläppsläckage. Eftersom vi gör det bättre än andra ser jag över huvudet ingen rimlighet i att importera exempelvis lammkött från andra sidan jorden. Sverige har ju fantastiska förutsättningar för sådan produktion.

Detta är också en viktig del i viljan att öka produktionen. För mig och regeringen är en ökad svensk livsmedelsproduktion inte bara en fråga om mat av hög kvalitet, sysselsättning och ökad livsmedelsexport. Det är också ett sätt för Sverige att ta sitt miljö- och klimatansvar.

Vi fick tidigare i vår Klimatpolitiska rådets rapport med ett antal rekommendationer, och nu analyserar vi dem. Regeringen kommer att fortsätta att utveckla både miljö- och klimatpolitiken och jordbrukspolitiken både på EU-nivå och i Sverige. Regeringen är fast besluten att Sverige ska uppfylla sitt åtagande kopplat till minskningar av klimatutsläpp. Därför föreslog regeringen i den senaste budgetpropositionen en ny och högre reduktionsplikt. Regeringen satsar även på en förstärkning och en förlängning av Klimatklivet och på ett nytt stöd till produktion av biogas i jordbruket. Även vissa insatser inom det nationella stödet Kväveklivet, som regeringen inför 2025, kan utöver miljönyttan ha en positiv klimateffekt.

Anf. 146 MALIN LARSSON (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för debatten.

Vi har under flera år sett hur jordbruket påverkas av klimatförändringarna. Det är torka, skyfall med mera. Sverige är också ett av de länder som har högst klimatavtryck från det vi äter eftersom vi importerar mycket mat. Maten vi äter står för en fjärdedel av hushållens växthusgasutsläpp. Det är lika mycket som transporterna.

Vi måste öka vår svenska livsmedelsproduktion och samtidigt minska utsläppen från den samma, vilket är fullt möjligt. Men förslag och konkreta åtgärder för detta lyser med sin frånvaro i den uppdaterade livsmedelsstrategin 2.0.

Ministern räknade upp en del självklarheter, som vi alla kan skriva under på, och det är bra att regeringen har tagit sitt förnuft till fånga och höjer reduktionsplikten. Detta har vi tidigare debatterat i kammaren.

Men Sverige har nu en SD-regering som styr landet med en politik som ökar utsläppen i stället för att fokusera på att minska beroendet av Ryssland och andra skurkstater och få igång en ökad hållbar produktion av viktiga insatsvaror.

I en interpellationsdebatt för två år sedan sa landsbygdsministern att regeringen har höga ambitioner när det gäller samtliga hållbarhetsperspektiv och att ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet krävs för att nå en konkurrenskraftig livsmedelskedja. Men, herr talman, tyvärr tycks landsbygdsministerns och den SD-ledda regeringens höga ambitioner på miljö- och klimatområdet i stället ha reducerats.

Anf. 147 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Efter åtta år av miljöpartistisk eller vänsterpartistisk regering – för att använda samma sätt att beskriva tingens ordning som ledamoten – kan vi konstatera att den svenska livsmedelsproduktionen definitivt inte har ökat. Frågan är hur mycket mer

klimatesutsläpp det har lett till att miljöpartister och vänsterpartister, ivrigt påhejade av en hel del socialdemokrater på både EU-nivå och nationell nivå, tillåtit att bara minska och minska livsmedelsproduktionen. Man har varken stöttat bönderna eller förändrat regelverket så att de kan ägna sig åt det de allra helst vill, nämligen leverera mat till oss som inte producerar mat. Det skulle vara intressant att räkna på.

Den vidareutvecklade livsmedelsstrategin är ett startskott för ett mer fokuserat och ambitiöst arbete med att stärka livsmedelskedjans konkurrenskraft, förbättra lönsamheten och öka produktionen av svensk mat. Ett av strategins fokusområden är att öka robustheten i livsmedelskedjan. Strategin ska bidra till en ökad uthållighet hos företagen så att livsmedelsförsörjningen kan tryggas även vid påfrestningar. Grunden för en robust livsmedelskedja och en hållbar livsmedelsproduktion är lönsamma företag. Här kan det finnas en ideologisk skillnad mellan en borgerlig och en socialistisk regering, men det är lönsamma företag som kan investera och göra mer.

Jag avslutar med att konstatera att det vi inte kan producera i fredstid kommer vi aldrig att kunna producera i tider av kris eller ytterst krig, och vi kommer inte heller att kunna möta de miljö- och klimatutmaningar som ledamoten lyfte fram.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2024/25:661 om vargjakt

Anf. 148 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Patrik Björck har frågat mig hur jag tänker säkerställa att nästa licensjakt innebär att vi närmar oss den vargstam som jag och regeringen lovat väljarna.

Jag vill börja med att konstatera att vi genom ett flertal åtgärder har banat väg för vårt mål att minska vargstammen, och nu ser vi resultat på flera sätt. Vi har bland annat målmedvetet drivit på processen för att vargens skyddsstatus ska ändras i EU:s art- och habitatdirektiv. En ändring av vargens skyddsstatus från strikt skyddad till skyddad ger oss större handlingsutrymme så att vi kan förvalta vargstammen mer anpassat och målinriktat samtidigt som vi ser till att stammen bibehåller gynnsam bevarandestatus. Vi är nu i det absoluta slutskedet av den processen.

För att skapa bättre förutsättningar för kommande jakt har regeringen bland annat gett flera myndigheter olika uppdrag som syftar till att effektivisera vargförvaltningen och minska stammen. Vi har även gett Naturvårdsverket i uppdrag att initiera processen att se över fördelningen av miniminivåerna för varg. De nya miniminivåerna som tas fram ska baseras på det lägre referensvärde som vi avser att rapportera. Det är viktigt att dessa är fastställda i tid för att inte fördröja genomförandet av vårt mål om minskning av stammen.

Regeringen har föreslagit extra medel i vårändringsbudgeten för 2025 för inventering av varg, vilket bland annat ligger till grund för licensjaksbesluten.

Utöver dessa satsningar har vi tidigare uppdragit åt Naturvårdsverket att uppdatera riktlinjerna för skyddsjakt på varg. I de uppdaterade riktlinjerna sänks exempelvis nivån för när skyddsjakt kan beviljas vid angrepp på hund, får och get. För att kunna uppnå de rovdjurspolitiska målen är det viktigt att de verktyg som finns för att förhindra allvarlig skada på till exempel tamdjur är väl utformade och fungerar så bra som möjligt för att uppfylla sitt syfte.

Anf. 149 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Tack för svaret, landsbygdsministern!

Den utlovade minskningen av vargstammen ned till 170 individer är bra. När jag och landsbygdsministern diskuterar dessa frågor är vi kanske inte helt överens, men vi är ofta nästan överens. Beslutet går i rätt riktning.

Problemet är att utvecklingen i praktiken har gått åt fel håll under Peter Kullgrens tid som ansvarig för frågan. Antalet vargar som har fått fällas under licensjakten har minskat under de två åren hittills under Peter Kullgrens pass, i jägartermen uttryckt. Nu återstår två tillfällen att visa att det inte bara är ord utan att orden också åtföljs av handling.

Efter sommaren väntas ett beslut om licensjakt på varg. Det är det tredje beslutet under Peter Kullgrens pass, herr talman. Om det ska vara på allvar måste beslutet innebära i alla fall 100 vargar i tilldelning. Dessutom måste formerna för vargjakten vara sådana att resultatet motsvarar tilldelningen. De senaste åren har antalet skjutna vargar legat långt under antalet i beslutet. Det var mot denna bakgrund som jag ställde frågan om hur ministern har agerat för att närma sig den vargstam som han har lovat väljarna.

Om man tittar på vad som har hänt på riktigt ser man att det när Peter Kullgren blev ansvarig kom ett beslut om en tilldelning på 36 vargar. Det var det första beslutet som togs under Peter Kullgrens ansvar. Det var mer än en halvering jämfört med föregående års tilldelning, då det var en socialdemokratiskt ledd regering. Peter Kullgrens första bidrag till att hantera frågan blev alltså att mer än halvera tilldelningen.

Nästa beslut kom 2024, och då var det 30 vargar. Det var inte en halvering jämfört med 36, men det var ytterligare en minskning efter en kraftig minskning. Där har vi ett exempel: 30 tilldelades, men 25 fälldes som ett resultat av jakten. Det finns alltså två problem för Peter Kullgren att lösa.

Herr talman! Nu har Peter Kullgren möjlighet att påverka tilldelningen inför 2025 och 2026 års beslut; det är de beslut som finns. Någon gång efter sommaren kommer alltså den tredje möjligheten, och nu vill jag i förväg ge Peter Kullgren en möjlighet att ge besked till landsbygdsbefolkningen, till djurägarna och till jägarna om hur man ska gå till väga.

Vi är, som jag kunde konstatera, herr talman, överens i ord, men jag ser inget resultat på marken. Jag

hoppas att Peter Kullgren under de två åren hittills har jobbat så hårt att vi kan få ett beslut som ligger i linje med det här, men när man hör svaret här i kammaren kan man faktiskt bli lite oroad. Det handlar om de extra medel som föreslagits i vårandringsbudgeten för 2025. Det innebär i så fall ett förlorat år, herr talman – jag kan inte tolka det på något annat sätt. Det kan ju inte ge något resultat förrän till 2026 års beslut.

Jag hoppas att jag misstolkade landsbygdsministerns svar och att vi kommer att få se en rejäl tilldelning inför vargjakten efter sommaren.

Anf. 150 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Det gläder mig verkligen att Patrik Björck är så engagerad i den här frågan och sätter sitt hopp till mig och den borgerliga regeringen. Jag tror att ledamoten vet att om Socialdemokraterna åter tar över regeringsmakten skulle utvecklingen i vargpolitiken, inte minst om man har stöd av Miljöpartiet, omedelbart stanna upp och troligtvis gå åt samma håll som den gjorde under den tid då Socialdemokraterna satt i regering. Det har vi sett tidigare, och det är ledamoten väl medveten om.

Som jag nämnde i mitt tidigare inlägg kommer vi inför den kommande licensjakten att stå redo med ett justerat referensvärde, vilket nu är möjligt att ändra. Det har det inte varit på sex år. När möjligheten fanns förra gången var det Socialdemokraterna som styrde, och då ändrade man inte. Vi har redan påbörjat de förberedande åtgärderna så att förändringarna kan få effekt direkt, redan vid nästa jakt.

Patrik Björck nämnde att antalet skjutna vargar under de senaste årens licensjakt har legat långt under det antal som beslutats. Låt mig klargöra att kvoterna näst intill uppfylldes under de senaste två årens licensjakt. År 2025 fälldes 25 av 30 vargar, och år 2024 fälldes 35 av 36 vargar. 5 vargar kvarstod av tilldelningen under årets jakt på grund av att jakten avlystes i ett revir när inga spår av fler vargar hittades i det jaktområdet. Vad gäller 2023, då jag också var landsbygdsminister, och den historiska tilldelningen då kom man inte upp i 75 fällda vargar det året. Man fällde knappt 60, vilket ändå är det högsta antalet hittills.

En av orsakerna till att det kan bli kvar vargar på tilldelningen är att besluten ska tas innan man vet något om dagsläget för vargreviren regionalt. Inventeringsdata hinner bli något inaktuella. För att komma åt detta ser vi just nu över de bestämmelser som begränsar när regionala licensjaktbeslut för varg får fattas. Där har vi fått in ett förslag från Naturvårdsverket.

Anf. 151 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Det jag vet är att den faktiska tilldelningen för licensjakt mer än har halverats under Peter Kullgrens tid. Det jag vet, med hänvisning till den tidigare debatten där Peter Kullgren sa att vi ska producera mer lammkött i Sverige, är att vi kommer att producera mindre lammkött i Sverige så länge Peter Kullgrens vargpolitik gäller. Det vet jag.

Sedan, herr talman, är det viktigt att vi håller reda på fakta. Beslutet om en tilldelning på 75 vargar togs någon gång i augusti eller september 2022. Jag kommer inte ihåg exakt datum när Kullgren tillträdde som landsbygdsminister, men jag hugger till med oktober 2022. Jag har väldigt svårt att se hur Peter Kullgren skulle ha kunnat påverka det beslutet.

Det beslut om 75 vargar som Peter Kullgren nu vill ta åt sig äran för togs alltså under en socialdemokratiskt ledd regering. Allt annat är, ursäkt mig, att lägga ut dimridåer för den som lyssnar på den här debatten. Det är faktiskt inte korrekt. Dessutom tror jag inte att det var 60 vargar som fälldes utan 57. Jag är lite osäker, men vi kanske inte ska tjafsa om det. Det viktiga är att vi, när vi hade ansvaret, också tog ansvaret för att se till att det fungerade.

Sedan har vi ett litet problem – min andra fundering i frågeställningen till landsbygdsministern: Tilldelningen måste ökas rejält. Detta har Peter Kullgren misslyckats med hittills. Det vet jag. Formerna för jakten är så krångliga att man har väldigt svårt att uppnå tilldelningen. Det var bland annat det som landsbygdsministern själv påvisade här, att det är svårt.

Det är gamla siffror som baserar sig på föregående vinter, på spårningar och annat och på hur man har bedömt vilka revir som finns och hur många som finns där. Man skulle naturligtvis kunna öppna upp formerna så att det går snabbare att nå tilldelningen. Man skulle kunna ha friare skjutning i fler revir. Man skulle kunna se över formerna så att tilldelningen kan uppnås.

Det är ju också formen för jakten som Peter Kullgren rundar lite grann, som jag pekade på i mitt inlägg. Det räcker inte med tilldelningen, utan man måste också se till att det antal vargar som man kommit fram till faktiskt skjuts av.

Vi har diskuterat det här förut, och för den som lyssnar kan det som sagt låta som att vi tycker väldigt lika – bortsett från att jag möjligen blir lite mer engagerad nu när Peter Kullgren kommer med direkta felaktigheter i kammaren. Men jag kommer naturligtvis att fortsätta interpellera landsbygdsministern i den här frågan. Jag tyckte att det var lämplig tid att göra det nu.

Bortsett från den här felaktiga informationen tyckte jag att Peter Kullgren i sitt svar hade någon sorts förhoppning om att vända den fallande kurvan – som Peter Kullgren är ansvarig för – så att den går uppåt igen. Det hoppas jag verkligen sker.

Vad jag förstått av den undersökning som gjorts har vi någonstans mellan 355 och 400 vargar i Sverige i dag. Ska man ned till 170 vargar är det klart att det måste vara en rejäl tilldelning för att man ska klara det målet.

Två gånger till kan jag nästan lova att jag kommer att återkomma om vi får leva och ha hälsan och Peter Kullgren sitter kvar som landsbygdsminister. Hösten 2025 kommer jag att återkomma och stämma av, och våren 2026 kommer jag att återkomma inför hösten 2026.

Anf. 152 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Patrik Björck har naturligtvis rätt att framställa situationen precis som han vill – även om, på tal om dimridåer, Patrik Björck sprider dimma som värsta novembermorgonen. Men faktum kvarstår: Vargstammen är mindre i dag än när den här regeringen tillträdde.

Jag undrar om Patrik Björck menar vad han skriver – att utvecklingen gått åt fel håll under den här mandatperioden. Menar ledamoten på allvar att regeringen har låtit utvecklingen gå åt fel håll när vi genom aktivt påverkansarbete har bidragit till att vargens skyddsstatus om några dagar kommer att sänkas i art- och habitatdirektivet? Menar ledamoten verkligen att regeringens arbete med att uppdatera riktlinjerna för skyddsjakt på varg innebär att utvecklingen har gått åt fel håll?

Vi har justerat reglerna så att det nu krävs färre angrepp på hundar eller tamdjur innan skyddsjakt kan beviljas. Det är en tydlig förbättring som stärker tryggheten för djurägare och inte ett steg tillbaka.

Under den tidigare regeringen, gick utvecklingen egentligen åt rätt håll då? Ledamoten är förstås välkommen att hänvisa till licensjakten 2023, där tilldelningen var 75 vargar. Men det var ju ett direkt resultat av en passiv regering som dessförinnan hade låtit vargstammen öka, inte minska. Det kommer man aldrig ifrån. Det är ett faktum som är helt untouchable. Vargstammen är mindre nu än den var då.

Vid första tillfället då det är möjligt att ändra ett referensvärde under den här mandatperioden kommer regeringen också att göra det. Det borde den förra regeringen redan ha gjort – för länge sedan.

Anf. 153 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Ja, skyddsjakt är bra. Den har blivit bättre. Den kan säkert bli ännu bättre. Det är vi överens om. Det har jag inte ifrågasatt här.

Det min interpellation handlar om – och nu är det viktigt att de som lyssnar verkligen lyssnar – är vargjakt. Det är vargjakten som har gått åt fel håll. Där har utvecklingen gått åt fel håll under Peter Kullgrens tid. Den har gått från 75 till 36 till 30. För oss som vill mer än halvera vargstammen kan man inte mer än halvera tilldelningen i jakten. Det är det som har gått åt fel håll. Det är det jag säger här, ingenting annat.

Nu hoppas jag, herr talman, att landsbygdsministern gör som han har lovat så att han kan åka ut till landsbygdsborna – till fårägarna, hästägarna, jägarna och hundägarna – och se dem i ögonen och visa på resultat i praktiken. Jag hoppas det. Jag hoppas att vi ska stå här och vara väldigt överens i höst, när jag återkommer med den här interpellationen för att så att säga checka av om interpellationsdebatten som jag haft med landsbygdsministern har gett resultat. Jag hoppas att jag inte blir lika besviken som jag blivit varje höst under Peter Kullgrens tid som landsbygdsminister, när utvecklingen har gått åt fel håll när det gäller jakten på varg.

Skyddsjakten går åt rätt håll, absolut, men inte så mycket att det har kunnat halvera vargstammen – och vi behöver mer än halvera den om vi ska komma ned till de här 170 individerna som vi ändå är överens om.

Ja, det är jättebra att vi har arbetat aktivt i EU. Det var ett arbete som den tidigare regeringen påbörjade, men det är jättebra att Peter Kullgren har tagit över den stafettpinnen. Det tackar jag Peter Kullgren för.

Anf. 154 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Jag tror att de som är initierade i vargdiskussionen och som lyssnar på den här debatten håller med mig när jag säger att det nästan blir lite komiskt att lyssna på Patrik Björck, som jag vet har full koll på hur den förra regeringen drev vargpolitiken.

Det gick åt fel håll. Antalet vargar ökade och ökade och ökade, till den grad att man till slut kunde besluta om en så pass hög avskjutning som 75 vargar. Därefter har vargstammen minskat, och den är nu på en betydligt lägre nivå än när vi började.

Men det är också viktigt att poängtera, och det vet ju de flesta initierade som lyssnar på den här debatten, att antalet vargar som kan skjutas också handlar om vilket referensvärde som är anmält. Varför anmälde inte den socialdemokratiska regeringen ett annat referensvärde? Man låg kvar på ett referensvärde på 300. Det kommer vi nu att ändra. Det kommer att göra att vi kan ha ett högre jakttryck på vargen.

Vi har som sagt också sänkt vargens skyddsstatus på EU-nivå. Processerna för att justera referensvärdet och de nya miniminivåerna är i full gång och ska vara klara i god tid. Vi har tillfört extra medel för varginventering, och just nu pågår även ett arbete med att ta bort begränsningarna för när regionala licensjaksbeslut kan fattas.

Allt detta sammantaget ska leda till en effektivare jakt, nu och framöver, som tar oss närmare vårt mål om en minskad vargstam.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2024/25:163 Explosiva varor – en ändamålsenlig hantering av tillstånd och tillsyn

2024/25:166 En lag om public service och riktlinjer för verksamheten 2026–2033

2024/25:174 Verkställbara tvångsmedel mot fartyg inom EU:s utsläppshandelssystem

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för prop. 2024/25:163 skulle förkortas till fem dagar.

§ 15 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 21 maj

2024/25:687 SKRI-register

av Anna-Belle Strömberg (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 21 maj

2024/25:1187 Fler anvisningar till Studiemotive- rande folkhögskolekurs

av Johanna Haraldsson (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:1188 Deltidssjukskrivning för studenter

av Malte Tängmark Roos (MP)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:1189 Ingångna avtal i regeringens priorite- ring för den nationella planen för transportinfra- strukturen 2026–2037

av Linus Lakso (MP)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:1190 Högsäkerhetsplatser för kvinnor inom Kriminalvården

av Anna Wallentheim (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1191 Ett gemensamt EU-register för nä- ringsförbud för att motverka organiserad brottslig- het

av Elisabeth Thand Ringqvist (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:1192 Islamiska influenser i svenska skolor

av Nima Gholam Ali Pour (SD)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 21 maj

2024/25:1141 Insektsparasitära nematoder mot mördarsniglar

av Rickard Nordin (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1150 Rättssäkerhet för upphovspersoner vid implementeringen av EU:s AI-förordning

av Lars Mejern Larsson (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1154 Stöd i omställning för passiva delä- gare i lantbruksföretag

av Martina Johansson (C)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:1152 Handläggningstider hos Jordbruks- verket gällande utbetalning av Leaderstöd

av Malin Larsson (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2024/25:1153 Ledsagning i särskild lagstiftning

av Ewa Pihl Krabbe (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:1151 Tillfälligt sänkt skatt på drivmedel

av Katarina Luhr (MP)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:1162 Ekonomisk utsatthet i Skåne

av Anna Wallentheim (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:1175 Metoder inom socialt arbete

av Maj Karlsson (V)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

2024/25:1160 Internationella normer för biståndet

av Olle Thorell (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1156 Regeringens nästa steg för att skydda civilbefolkningen i Gaza

av Olle Thorell (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:1161 Elprisområden och konsekvenser för södra Sverige

av Heléne Björklund (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:1158 Ledamot i effektivitetsdelegationen för sjukvården

av Karin Rågsjö (V)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:1159 Redovisning av regeringens klimat- beräkningar av oppositionen

av Rickard Nordin (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1157 Omprövande av beslutet att stoppa stödet till UNRWA

av Olle Thorell (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:1178 Biblioteksservice till Kriminalvården

av Ewa Pihl Krabbe (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:1168 Kriminella aktörer inom äldreomsor- gen

av Nadja Awad (V)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:1164 Startdatum för säsonganställda

av Heléne Björklund (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:1173 Regelverk för omprövning av vatten- kraften

av Rickard Nordin (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:1163 Allvarliga avvikelser i äldreomsorgen i Borlänge

av Rasmus Giertz (SD)

till statsrådet Anna Tenje (M)
2024/25:1177 Skolverkets allmänna råd om val av digitala eller analoga läromedel
av *Camilla Hansén* (MP)
till statsrådet Lotta Edholm (L)
2024/25:1171 Bokstavsutredningen
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)
2024/25:1176 Ersättning i samband med tillfällig hemtjänst i annan kommun
av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)
2024/25:1179 Solceller på ladugårdstak
av *Rickard Nordin* (C)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)
2024/25:1172 Svenska kraftnäts handläggningstider
av *Rickard Nordin* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
2024/25:1165 Säsongsanställda och Sveriges livsmedelsproduktion
av *Heléne Björklund* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)
2024/25:1166 Svensk livsmedelsförsörjning och säsongsanställda
av *Heléne Björklund* (S)
till statsrådet Johan Forssell (M)
2024/25:1170 Införandet av nya roller på elmarknaden
av *Rickard Nordin* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)
2024/25:1174 Rätten till tolk för äldre med demenssjukdom eller annan kognitiv nedsättning
av *Lorena Delgado Varas* (V)
till statsrådet Anna Tenje (M)
2024/25:1167 Förstörelsen av kulturarv i Nagorno-Karabach
av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till kulturminister Parisa Liljestränd (M)
2024/25:1169 Ungdomsorganisationernas utmaningar med bankväsendet
av *Azadeh Rojhan* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.17.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.48,
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.15,
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 149 (delvis) och
av talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Avsägelse	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om faktrapromemoria	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 5 Uppdaterat högstkostnadsskydd för läkemedel	1
Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU27	1
Anf. 1 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	1
Anf. 2 ANDERS W JONSSON (C) replik	2
Anf. 3 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	2
Anf. 4 ANDERS W JONSSON (C) replik	2
Anf. 5 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	3
Anf. 6 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	3
Anf. 7 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	3
Anf. 8 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	3
Anf. 9 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	3
Anf. 10 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	4
Anf. 11 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	4
Anf. 12 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	4
Anf. 13 CHRISTIAN CARLSSON (KD) replik	5
Anf. 14 MIKAEL DAHLQVIST (S)	5
Anf. 15 ANDERS W JONSSON (C) replik	6
Anf. 16 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	6
Anf. 17 ANDERS W JONSSON (C) replik	6
Anf. 18 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	7
Anf. 19 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD)	7
Anf. 20 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	8
Anf. 21 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD) replik	8
Anf. 22 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	8
Anf. 23 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD) replik	8
Anf. 24 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	8
Anf. 25 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD) replik	9
Anf. 26 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	9
Anf. 27 CHRISTIAN LINDEFJÄRD (SD) replik	9
Anf. 28 KARIN RÅGSJÖ (V)	9
Anf. 29 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	10
Anf. 30 ANDERS W JONSSON (C) replik	11
Anf. 31 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	11
Anf. 32 ANDERS W JONSSON (C) replik	11
Anf. 33 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	12
Anf. 34 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	12
Anf. 35 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	12
Anf. 36 MIKAEL DAHLQVIST (S) replik	13
Anf. 37 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	13
Anf. 38 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	13
Anf. 39 JESPER SKALBERG KARLSSON (M) replik	14
Anf. 40 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	14
Anf. 41 JESPER SKALBERG KARLSSON (M)	14
Anf. 42 NILS SEYE LARSEN (MP)	14
Anf. 43 ANDERS W JONSSON (C)	15
Anf. 44 LINA NORDQUIST (L)	16
(Beslut fattades under § 8.)	16
Ajournering	16
Återupptaget sammanträde	17
§ 6 Frågestund	17
Anf. 45 TALMANNEN	17
<i>Det indragna stödet till UNRWA</i>	17
Anf. 46 LINNÉA WICKMAN (S)	17

Anf. 47 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	17
Anf. 48 LINNÉA WICKMAN (S).....	17
Anf. 49 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	17
<i>Ett förbud mot telefonförsäljning .....</i>	<i>17</i>
Anf. 50 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	17
Anf. 51 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	17
Anf. 52 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD).....	18
Anf. 53 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	18
<i>Slopat tillägg i bostadsbidraget .....</i>	<i>18</i>
Anf. 54 ISABELL MIXTER (V).....	18
Anf. 55 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	18
Anf. 56 ISABELL MIXTER (V).....	18
Anf. 57 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	18
<i>EU-medel till Northvolts fabrik.....</i>	<i>18</i>
Anf. 58 MARTIN ÅDAHL (C)	18
Anf. 59 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
Anf. 60 MARTIN ÅDAHL (C)	19
Anf. 61 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
<i>Sveriges bistånd till Gaza .....</i>	<i>19</i>
Anf. 62 MALTE TÅNGMARK ROOS (MP)	19
Anf. 63 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
Anf. 64 MALTE TÅNGMARK ROOS (MP)	19
Anf. 65 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	19
<i>Fler frihandelsavtal.....</i>	<i>20</i>
Anf. 66 MAGDALENA THURESSON (M).....	20
Anf. 67 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	20
Anf. 68 MAGDALENA THURESSON (M).....	20
Anf. 69 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	20
<i>Stödet till Islamic Relief .....</i>	<i>20</i>
Anf. 70 YUSUF AYDIN (KD).....	20
Anf. 71 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	20
Anf. 72 YUSUF AYDIN (KD).....	20
Anf. 73 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	21
<i>AI och det svenska skattesystemet.....</i>	<i>21</i>
Anf. 74 ANDERS EKEGREN (L).....	21
Anf. 75 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	21
Anf. 76 ANDERS EKEGREN (L).....	21
Anf. 77 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	21
<i>Utbetalningsmyndighetens kontroll av gängbrottslingar.....</i>	<i>21</i>
Anf. 78 MIKAEL DAMBERG (S).....	21
Anf. 79 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	22
<i>Ekonomisk brottslighet och byte av juridiskt kön.....</i>	<i>22</i>
Anf. 80 CHARLOTTE QUENSEL (SD).....	22
Anf. 81 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	22
<i>Skattesänkningar och borttaget bostadstillägg .....</i>	<i>22</i>
Anf. 82 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V).....	22
Anf. 83 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	22
<i>Mottagande av patienter från Gaza .....</i>	<i>22</i>
Anf. 84 ANNA LASSES (C)	22
Anf. 85 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	23
<i>Ett nytt betygssystem och elevers psykiska ohälsa .....</i>	<i>23</i>
Anf. 86 NILS SEYE LARSEN (MP).....	23
Anf. 87 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	23
<i>Regeringens ekonomiska prioriteringar.....</i>	<i>23</i>
Anf. 88 JAN ERICSON (M).....	23
Anf. 89 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	23
<i>Högre utbildning och arbetsmarknadens behov .....</i>	<i>24</i>
Anf. 90 LILI ANDRÉ (KD).....	24
Anf. 91 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	24

<i>Biståndsorganisationernas förutsättningar</i>	24
Anf. 92 ALEXANDRA VÖLKER (S)	24
Anf. 93 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	24
<i>Återvandring och arbete</i>	24
Anf. 94 MARTIN WESTMONT (SD)	24
Anf. 95 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	25
<i>Sida och nödhjälp till Gaza</i>	25
Anf. 96 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	25
Anf. 97 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	25
<i>En utredning av lärosätenas associationsform</i>	25
Anf. 98 ANDERS ÅDAHL (C)	25
Anf. 99 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	25
<i>Tonnageskatten</i>	26
Anf. 100 JOHANNA RANTSI (M).....	26
Anf. 101 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	26
<i>Statsråds besök på företag kopplat till organiserad brottslighet</i>	26
Anf. 102 DZENAN CISIJA (S)	26
Anf. 103 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	26
<i>Sociala mediers påverkan på ungas psykiska hälsa</i>	26
Anf. 104 ANGELICA LUNDBERG (SD)	26
Anf. 105 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	26
<i>Villkoren för små och medelstora företag</i>	27
Anf. 106 FREDRIK AHLSTEDT (M)	27
Anf. 107 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	27
<i>Situationen i välfärden</i>	27
Anf. 108 EVA LINDH (S).....	27
Anf. 109 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	27
<i>Totalförsvarets tillväxt</i>	27
Anf. 110 PER SÖDERLUND (SD)	27
Anf. 111 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	28
<i>Svenskkunskaper hos barn med utländsk bakgrund</i>	28
Anf. 112 ARIN KARAPET (M)	28
Anf. 113 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	28
<i>Sveriges attraktionskraft för utländska forskare</i>	28
Anf. 114 MATS WIKING (S)	28
Anf. 115 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	28
<i>Stöd till Ukraina genom handel</i>	29
Anf. 116 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M)	29
Anf. 117 Statsrådet BENJAMIN DOUSA (M).....	29
<i>En ny form av yrkesprogram</i>	29
Anf. 118 ROBERT OLESEN (S)	29
Anf. 119 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	29
Ajournering	29
Återupptaget sammanträde	30
§ 7 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 maj	30
UbU15 Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta	30
UbU18 Ett mer sammanhållet borgenärsansvar för Centrala studiestödsnämnden	31
MJU17 Nya regler för datacenter och hållbara bränslen samt en ny reduktionsplikt	31
MJU19 Fiskeripolitik	32
§ 8 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	32
SoU27 Uppdaterat högkostnadsskydd för läkemedel	32
§ 9 Svar på interpellation 2024/25:606 om dövas och hörselskadades rätt till undervisning på sitt språk	33
Anf. 120 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	33
Anf. 121 JESSICA RODÉN (S)	33

Anf. 122 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	34
Anf. 123 JESSICA RODÉN (S)	34
Anf. 124 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	34
Anf. 125 JESSICA RODÉN (S)	34
Anf. 126 Statsrådet LOTTA EDHOLM (L)	34
§ 10 Svar på interpellation 2024/25:613 om höjning av studiebidraget för gymnasieelever	34
Anf. 127 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	34
Anf. 128 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	35
Anf. 129 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	35
Anf. 130 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	36
Anf. 131 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	36
Anf. 132 NIKLAS SIGVARDSSON (S)	37
Anf. 133 Utbildningsminister JOHAN PEHRSON (L)	37
§ 11 Svar på interpellation 2024/25:620 om samhällsmålet i älgförvaltningen.....	38
Anf. 134 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	38
Anf. 135 ISAK FROM (S)	38
Anf. 136 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	38
Anf. 137 ISAK FROM (S)	39
Anf. 138 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	39
Anf. 139 ISAK FROM (S)	39
Anf. 140 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	40
§ 12 Svar på interpellation 2024/25:622 om livsmedelsstrategin 2.0.....	40
Anf. 141 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	40
Anf. 142 MALIN LARSSON (S)	41
Anf. 143 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	41
Anf. 144 MALIN LARSSON (S)	41
Anf. 145 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	42
Anf. 146 MALIN LARSSON (S)	42
Anf. 147 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	42
§ 13 Svar på interpellation 2024/25:661 om vargjakt	43
Anf. 148 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	43
Anf. 149 PATRIK BJÖRCK (S)	43
Anf. 150 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	44
Anf. 151 PATRIK BJÖRCK (S)	44
Anf. 152 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	45
Anf. 153 PATRIK BJÖRCK (S)	45
Anf. 154 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	45
§ 14 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	45
§ 15 Anmälan om interpellation.....	46
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	46
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	46
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 17.17.	47